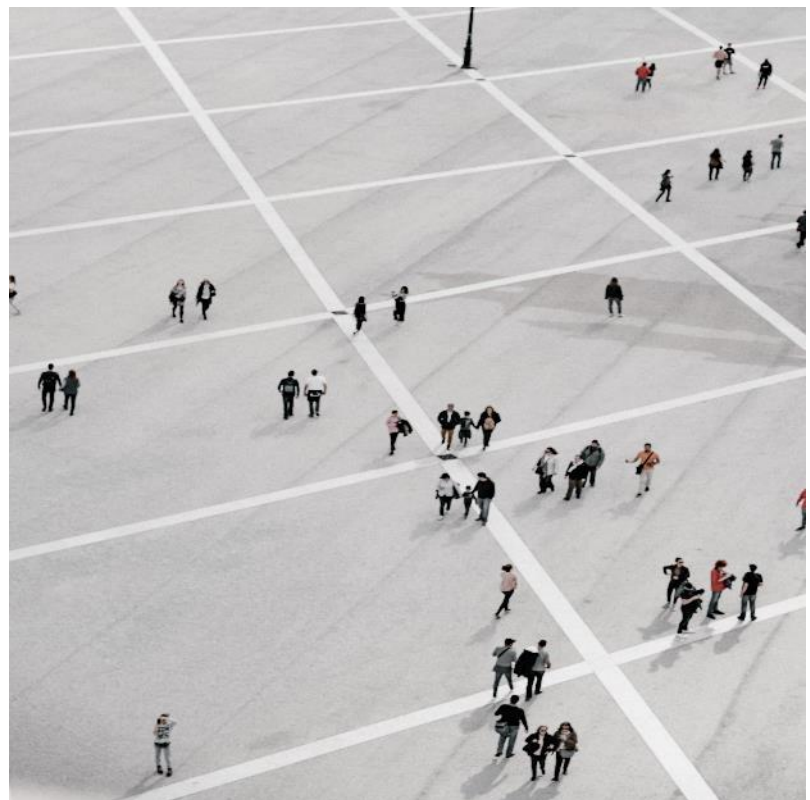

Analyse af specialundervisningstilbud i Ballerup Kommune

Ballerup Kommune, Center for Skoler, Institutioner og Kultur

Rapport – 2. september 2024

Indholdsfortegnelse

1. Indledning.....	4
1.1 Analysens formål	4
1.2 Kort om analysens metode og dataindsamling.....	5
1.3 Begreber og evidens.....	5
1.4 Rapportens opbygning.....	7
2. Konklusioner og anbefalinger	9
2.1 Hovedkonklusioner	9
2.2 Anbefalinger	12
3. Økonomi og udvikling på specialområdet.....	19
3.1 Udvikling i økonomi og segregering	19
3.2 Betydningen af at være tæt på almenområdet	28
3.3 Øvrige omkostninger, økonomimodeller og incitamentsstrukturer	33
3.4 Konklusion og anbefalinger.....	37
3.4.1 Konklusioner	37
3.4.2 Anbefalinger	37
4. Visitationspraksis	38
4.1 Visitation til specialundervisning	38
4.2 Oplevelse af visitationsprocessen.....	42
4.3 Konklusion og anbefalinger.....	44
4.3.1 Konklusioner	44
4.3.2 Anbefalinger	45
5. Match mellem elevbehov og tilbud	47
5.1 Inflow og outflow af elever	47
5.2 Oplevelsen af sammenhæng mellem behov og tilbud	50
5.3 Konklusion og anbefalinger.....	55
5.3.1 Konklusioner	55
5.3.2 Anbefalinger	56
6. Kvalitet og fleksibilitet	58
6.1 Tilfredshed med specialundervisningstilbuddene i Ballerup Kommune	58
6.2 Det pædagogiske personales vurdering af kvalitet og fleksibilitet.....	61
6.3 Konklusion og anbefalinger.....	63
6.3.1 Konklusioner	63

6.3.2	Anbefalinger	64
7.	Uddannelsesmæssige ressourcer	65
7.1	Kompetencer	65
7.2	Samarbejde	70
7.3	Konklusion og anbefalinger	71
7.3.1	Konklusioner	71
7.3.2	Anbefalinger	71
8.	Metode	73
8.1	Registeranalyser	73
8.2	Fokusgruppe- og enkeltpersonsinterviews	74
8.3	Surveys til pædagogisk personale og forældre	75
Bilag 1:	Evidens og forskningsresultater	76
	Litteraturliste	80

1. Indledning

I forbindelse med vedtagelsen af budget 2024 har Kommunalbestyrelsen i Ballerup Kommune besluttet, at der skal foretages to analyser, henholdsvis:

- En analyse af Ballerup Kommunes **specialundervisningstilbud**, herunder de uddannelsesmæssige kompetencer i specialområdet.
- En analyse af det inkluderende arbejde i **almenområdet**, herunder arbejdet med mellemformer og de uddannelsesmæssige kompetencer i almenområdet til at arbejde inkluderende.

Ballerup Kommune har valgt Epinion og Brøndum & Fliess til i samarbejde at gennemføre begge analyser.

Denne rapport beskriver resultaterne fra analysen af Ballerup Kommunes specialundervisningstilbud, mens analysen af almenområdet er afrapporteret i rapporten, "Analyse af det inkluderende arbejde på almenområdet i Ballerup Kommune".

1.1 Analysens formål

I henhold til opdraget fra Ballerup Kommune er formålet med analysen af specialområdet at belyse følgende analysepunkter:

1. *"Analysere sammenhængen mellem behovene for specialiseret undervisning og de tilbud, vi har til rådighed"*
2. *Vurdere visitationspraksis til de specialiserede tilbud*
3. *Vurdere fleksibiliteten i de tilbud, vi har til rådighed, i forhold til at sætte hurtigt ind, herunder ift. tidsanvendelsen i forbindelse med visitationen*
4. *Vurdere kvaliteten i de eksisterende specialiserede tilbud, med særligt fokus på gruppeordningernes evne til at løfte behovene i målgruppen*
5. *Vurdere de uddannelsesmæssige kompetencer i det specialiserede område til at løfte behovene i målgruppen*
6. *Vurdere faglig og økonomisk bæredygtighed i de eksisterende specialiserede tilbud*
7. *Vurdere behovet for kapacitetsreduktioner og/eller udvidelser med afsæt i ovenstående, herunder gruppeordninger, dagbehandlingstilbud mv."*

Dertil har det været et ønske fra Ballerup Kommune, at alle væsentlige interessentgrupper på skoleområdet i Ballerup Kommune blev inddraget som informanter i analysen, så analysen baseres på en bred repræsentation af de relevante målgrupper, fx ledere og pædagogisk personale fra skoler og specialundervisningstilbud, faglige repræsentanter, forældre, øvrige relevante faggrupper, fx PPR, forvaltningen mv.

Tilsvarende har det været et ønske fra Ballerup Kommune, at analysen afrapporteres i en rapport, "der indeholder anbefalinger til fremadrettet praksis, herunder forslag til eventuel nedlæggelse af tilbud samt eventuel oprettelse af nye tilbud/hjemtagning af tilbud til Ballerup Kommune."

1.2 Kort om analysens metode og dataindsamling

Epinion og Brøndum & Fliess har på den baggrund gennemført en særdeles omfattende dataindsamling, der beror på en kombination af kvalitative og kvantitative dataindsamlingsmetoder, og som tæller henholdsvis:

Desk research og gennemgang af andre analyser:	Der er gennemført en desk research mhp. at identificere relevante større landsdækkende og/eller kommunale analyser af inkluderende arbejde på almenområdet samt analyser af specialundervisningsområdet i Danmark, hvor særligt analyser fra VIVE og EVA anvendes i denne rapport.
Registeranalyse og analyse af Ballerup Kommunes egne data	- Økonomi, elev og budgetdata fra Ballerup Kommune: Ballerup kommune har leveret opgørelser over antallet af elever i forskellige specialundervisningstilbud, timeforbruget samt udgifterne hertil. Derudover har Ballerup Kommune bidraget med data på personaleforbrug, udgifter og midler udlagt til inkluderende indsatser samt udgifter til øvrige indsatser rettet mod elever med særlige behov. - Registerdata fra Danmarks Statistik: Gennem Epinions forskeradgang hos Danmarks Statistik er der gennemført en række analyser af almen- og specialundervisningseleverne i Ballerup Kommune.
To surveys med pædagogisk personale og forældre til elever i specialtilbud	- Survey til pædagogisk personale i specialtilbud: 104 besvarelser fra 215 inviterede, dvs. en svarprocent på 48,3 pct. - Survey til forældre til elever i specialtilbud: 174 besvarelser fra 709 inviterede, dvs. en svarprocent på 24,5 pct.
Kvalitativ dataindsamling i form af interviews og fokusgrupper	3 interviews på strategisk forvaltningsniveau i Center for Skoler, Institutioner og Kultur 3 interviews med forbund (DLF, BUPL, Skolelederforeningen) 3 interviews på operationelt forvaltningsniveau 1 fokusgruppe med ledere fra specialundervisningstilbuddene 2 fokusgrupper med forældre til elever i specialundervisningstilbud 1 fokusgruppe med pædagogisk personale fra specialundervisningstilbuddene 1 fokusgruppe med medarbejdere fra Børne- og Ungerådgivningen

Både surveys, interview og fokusgrupper er gennemført i perioden fra maj til juni 2024.

1.3 Begreber og evidens

I denne rapport anvendes følgende begreber¹:

Begreb	Forklaring
Inkluderende læringsmiljø:	Et inkluderende læringsmiljø er kendetegnende for en pædagogisk praksis, et miljø og en kultur, hvor alle børn og unge, uanset deres individuelle forudsætninger og baggrund, har lige muligheder for deltagelse, trivsel og læring, og hvor børnene oplever en følelse af tilhørsforhold, trykthed og fællesskab.
Segregeret specialundervisning:	Eleverne undervises typisk i specialklasser på almene folkeskoler eller i specialskoler, dagbehandlingstilbud og på anbringelsessteder.
Mellemformer:	Ballerup Kommunes definition af mellemformer tager udgangspunkt i VIVE (Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd), som har defineret to former for mellemformer:

¹ En uddybende beskrivelse af begreberne fremgår af de efterfølgende kapitler.

Begreb	Forklaring
	1. Mellemformer kendetegnet ved fleksible muligheder, hvor børn, der har behov for specialundervisning, modtager undervisningen enten i en almenklasse, eller ved en kombination af undervisning i almenklasse samt specialklasse eller specialskole. 2. Mellemformer organiseret i almenklasser, hvor almenundervisningen tilpasses med henblik på at imødekomme særlige undervisningsmæssige behov inden for almenklassens rammer, hvorfor der tilføjes ekstra midler til dette arbejde. Mellemformer er således fleksible læringsfællesskaber, som kan finde sted både i og uden for almenklassen. Der er dog to afgørende forudsætninger for, at noget kan kaldes en mellemform: Det er en præmis, at barnet/børnene indgår i de almene fællesskaber, ligesom det er en præmis, at viden om børn med specialiserede behov sættes i spil i undervisningen for at sikre børnenes deltagelsesmuligheder i de almene fællesskaber.
Co-teaching	Co-teaching er en samarbejdsform, hvor en almenlærer og en ressourceperson med specialpædagogisk viden har fælles ansvar for at planlægge, gennemføre, evaluere og udvikle undervisningen i en klasse og derigennem giver mulighed for differentieret undervisning til alle elever. Co-teaching skal ses som et muligt svar på, hvordan opgaven med at udvikle inkluderende læringsmiljøer kan løses ved at koble almenpædagogik og specialpædagogik i et tæt og ligeværdigt samarbejde i relation til børn både med og uden særlige behov. Det er kendetegnende for Co-teaching samarbejdet, at begge parter er ligestillede i forhold til at definere og løse opgaven i fællesskab, og at de har et fælles og lige ansvar for deres elevers læring. Lærers viden om fag og didaktik sidestilles med fagpersonens viden om specialpædagogik og de forskellige individuelle behov børnene i klassen har, alt afhængig af situation og behov.

Udover at basere sig på resultaterne fra dataindsamlingen til analysen (fx surveys og fokusgrupper) tager anbefalingerne i rapporten afsæt i en række forskningsresultater og dokumentation af resultater med evidens. Nedenfor fremgår en overordnet beskrivelse af de væsentligste aspekter. For en uddybende beskrivelse henvises til bilag 2.

Emne	Beskrivelse
Mellemformer	I pilotevalueringen fra VIVE² oplever skoleledere, lærere og pædagoger i stor udstrækning, at mellemformerne er et relevant tilbud for elever med særlige behov. Organiseringerne af mellemformer betegnes Reden, Folden og Slusen, hvoraf de to første kan placeres i VIVE's "klassebaserede mellemform", hvor børnene går i den samme klasse, som tilpasses børnenes behov for støtte, mens den sidste kan placeres i den "holdbaserede mellemform", hvor børnene både går i en stamklasse og på et særligt hold.

² VIVE: Mellemformer – Pilotevaluering af forsøg med mellemformer på 20 skoler i fem Kommuner, 2024.

	Samlet viser VIVE's analyse, at det ikke er muligt med afsæt i litteraturen at konkludere entydigt, hvad der virker for hvilke elever og i hvilke sammenhænge. Kortlægningen viser, at indsatser, der netop indgår i definitionen af mellemformer, beskrives som virkningsfulde i ét eller flere af de behandlede studier.
Co-teaching	EVA's³ evaluering af pilotforsøg med co-teaching rummer følgende hovedresultater: 1. Evalueringen giver ikke et entydigt svar på, om undervisningen under indsatsperioden blev mere varieret og motiverende. 2. Evalueringen giver ikke et entydigt svar på, om undervisningen i højere grad blev tilpasset elevernes forudsætninger og behov. 3. Evalueringen giver ikke et entydigt svar på, om elevernes deltagelsesmuligheder blev styrket. 4. Den kvantitative analyse viser ingen ændringer i elevernes faglige selvtillid og indre motivation i løbet af forsøgsperioden. 5. Ifølge både undervisere og elever var der flere elever, som fik styrket deres faglige udbytte under indsatsen.
Specialundervisning – inspiration til den økonomiske styring	VIVE analyserede i 2018⁴ specialundervisningen på folkeskoleområdet. I alle deltagerkommuner fokuseres der i høj grad på at udvikle området, men der foreligger i mindre omfang en egentlig strategi for specialundervisningsområdet, som tydeligt samler og forener disse initiativer, hvilket gælder for såvel skriftlige dokumenter som i bevidstheden hos interviewpersoner på tværs af de forskellige niveauer i organisationen. Det er desuden kendetegnende for alle deltagerkommunerne, at området er genstand for vedvarende udvikling. Det er fælles for deltagerkommunerne, at den overordnede ambition er at beholde elever i deres almindelige stamklasse, når det er muligt, og generelt vælge den mindst indgribende indsats. Til at understøtte dette har deltagerkommunerne benyttet sig både af en omlægning af økonomistyringen og forskellige tiltag, der skal understøtte de decentrale niveauer fagligt og øge omfanget af og adgangen til specialviden decentralt. Desuden har alle deltagerkommunerne arbejdet med strategier og tiltag for udvikling af tilbudsviften for de segregerede specialundervisningstilbud.

1.4 Rapportens opbygning

Rapporten består af i alt otte kapitler, hvoraf denne indledning udgør det første:

- I kapitel 2 præsenteres en sammenfatning af analysens væsentligste **hovedkonklusioner** og handlingsanvisende **anbefalinger**. Såvel konklusioner som anbefalinger adresserer alle ovenfor nævnte analysepunkter i opdraget til analysen fra Ballerup Kommune.
- I kapitel 3 beskrives **økonomien og udviklingen** på både Ballerup Kommunes almen- og specialundervisningsområde, fordi det er afgørende at forstå den udfordring, som stigende udgifter til specialundervisning udgør for det samlede skoleområde i Ballerup Kommune. I dette kapitel besvares således bl.a. analysepunkt 6 om den økonomiske bæredygtighed i tilbuddene, men også analysepunkt 7 om behov for kapacitetstilpasning.
- I kapitel 4 vurderes **visitationspraksis**, dvs. primært analysepunkt 2 og 3.

³ EVA, Evaluering af pilotforsøg med co-teaching, 2023.

⁴ VIVE, 2018: Specialundervisning på folkeskoleområdet – Inspiration til den økonomiske styring.

- I kapitel 5 vurderes det, hvorvidt der er et **match mellem elevernes behov på den ene side og specialundervisningstilbuddene** på den anden. Således adresserer kapitel 5 analysepunkt 1 og analysepunkt 7.
- Kapitel 6 vurderer tilbuddenes **kvalitet og fleksibilitet**, og adresserer således analysepunkterne 3, 4 og 6 om tilbuddenes faglige bæredygtighed.
- Kapitel 7 vurderer de uddannelsesmæssige ressourcer i specialundervisningstilbuddene, og omhandler således analysepunkt 5.
- Endelig følger i rapportens kapitel 8 en uddybet beskrivelse af analysens **metode** og dataindsamling.
- I bilag er vedlagt en uddybende beskrivelse af den evidens og de **forskningsresultater**, som der trækkes på i rapporten, samt en litteraturliste.

2. Konklusioner og anbefalinger

Ballerup Kommune står helt overordnet med et godt udgangspunkt, idet Ballerup Kommune segregerer en mindre andel af eleverne, end tilfældet er på landsplan.

Samtidig er både pædagogisk personale og forældre til elever i specialundervisningstilbud meget tilfredse med Ballerup Kommunes specialundervisningstilbud, som på mange parametre vurderes positivt.

Ikke desto mindre har segregeringsgraden været støt stigende de senere år – i Ballerup såvel som på landsplan. Hertil kommer, at Ballerup Kommune i langt lavere grad formår at tilbagesluse børn i specialundervisningstilbud til almenområdet, end tilfældet er på landsplan.

På kort sigt er det et problem, fordi udgifterne til specialundervisning i Ballerup Kommune er steget væsentligt inden for de senere år. Og på lidt længere sigt, fordi elever, som dimitterer fra specialundervisningsområdet, har lavere sandsynlighed for at klare sig godt senere i livet, både i relation til generel trivsel og i forhold til at blive selvforsørgende.

Det kalder på en styrkelse af almenområdets inkluderende arbejde, så en større andel af eleverne kan bibeholdes på almenområdet og tilbagesluses fra special- til almenområdet. Men det stiller også krav om, at der **på sigt** sker en reduktion i antallet af elever, som segregeres – og at visitationen sker med et tydeligt mål om senere tilbageslusning til almenområdet.

For at nå dette mål anbefales bl.a. i rapporten, at der foretages kapacitetsjusteringer af Ballerup Kommunes specialundervisningstilbud, at visitationen styrkes, at tidlige indsatser og samspillet mellem forskellige fagligheder styrkes væsentligt m.v.

2.1 Hovedkonklusioner

Den økonomiske udvikling med stigende udgifter til segregeret undervisning i Ballerup Kommune udgør en stadig større udfordring for den samlede økonomi på skoleområdet, herunder almenområdet. Siden 2017 er udgifterne til specialundervisning i Ballerup Kommune steget med 22 pct. Fremskrives kommunens udgifter til specialundervisning, vil udgifterne i 2030 beløbe sig til næsten 166 mio. kr. mod de nuværende cirka 148 mio. kr.

Mens antallet af elever, der henvises til specialundervisningsundervisning i Ballerup Kommune, har været stigende, ligger andelen af de henviste elever, der vender tilbage til almenområdet på mellem 10 og 20 pct., hvilket er lavere end på landsplan. Langt størstedelen af de henviste elever vender således ikke tilbage til almenområdet, når de først er blevet visiteret til specialundervisningsundervisning. I de fleste tilfælde er udgiften til en visiteret elev således en blivende udgift.

Foruden det økonomiske pres, viser forskningsresultater fra VIVE, at segregerede elever klarer sig dårligere senere i livet, idet segregerede elever har en lavere uddannelses- og beskæftigelsesfrekvens, ligesom de har en større risiko for at ende på offentlig forsørgelse, hvilket dermed også på lang sigt udgør en udfordring for den kommunale økonomi. VIVE's analyse og konklusioner har taget højde for, at eleverne forbliver i specialområdet, sammenlignet med elever, der kommer tilbage til almenområdet, dvs. at elevgrupperne er sammenlignelige.

Den samme tendens gør sig gældende i Ballerup Kommune: Elever, der tidligere har været henvist til et specialtilbud, men som senere vender tilbage til almenområdet, er i lavere grad på offentlig forsørgelse fem år efter grundskolen, end det er tilfældet for de elever, der afslutter grundskolen i et specialtilbud. Det er derfor problematisk, at en beskedent andel af Ballerup Kommunes elever i specialtilbud tilbagesluses til almenområdet.

Der er således både faglige, økonomiske og trivselsmæssige argumenter for at sikre flere elever med støttebehov en tæt(tere) tilknytning til almenområdet.

På den baggrund er det en central konklusion, at det vil være hensigtsmæssigt på sigt at reducere andelen af elever, som segregeres. Det skal ske gennem en styrkelse af almenområdet, så skolerne forventeligt bliver i stand til både at rumme flere elever med særlige behov gennem de inkluderende indsatser, samt sikre, at eleverne bliver en del af almenområdets fællesskaber og derved efterfølgende får lettere mulighed for at opnå både uddannelse og job.

Visitation til specialundervisning

Der er ikke umiddelbart tegn på, at den stigende segregeringsgrad skyldes en for lempelig visitationspraksis, hvor der henvises mindre udsatte børn til specialtilbud. Analysen viser, at der i Ballerup Kommune såvel som i sammenligningskommunerne og på nationalt plan henvises en gruppe af elever, som målt på objektive parametre har en relativt lav udsathed. Ballerup Kommune ligger over det nationale niveau for andelen af henvisninger med udviklingsforstyrrelser som årsag, men under, når generelle indlæringsvanskeligheder er angivet som årsag.

Forældrene til elever i specialundervisningstilbud er i høj grad enige i (90 pct.), at det har været den bedste beslutning for deres barn at starte i specialtilbud, og størstedelen af forældrene (86 pct.) mener, at deres barn er placeret i det skoletilbud, der bedst passer til barnets behov.

Forældrenes oplevelse af selve visitationsprocessen er dog mere blandet. Der er stor forskel på, om forældrene oplever, at de har haft en konstruktiv dialog angående valg af skoletilbud til deres barn, og om de føler sig hørt og inddraget i processen. Op mod 31 pct. af forældrene beskriver, at der ikke blev taget hensyn til deres perspektiv, og flere har manglet tydelig kommunikation fra skoleledelsen (35 pct.).

To ud af tre forældre mener, at deres barn skulle være visiteret til et specialtilbud tidligere, og dette kan tænkes at være en bagvedliggende årsag til, at flere forældre har en lavere tilfredshed med visitationsprocessen. Flere forældre beskriver, at det har været en svær proces at få den almene skole til at anerkende deres barns udfordringer og behov for et mere specialiseret skoletilbud. Visitationsprocessen har for mange været en forholdsvis lang og udfordrende proces, og nogle forældre beskriver en oplevelse af, at økonomi har været vægtet højere end deres barns trivsel og læring.

Når man spørger det pædagogiske personale på specialområdet, hvad de oplever som de største udfordringer ved at arbejde med specialtilbud, svarer 23 pct. skolernes visitationspraksis. Der er således forhold ved visitationsprocessen, der tilsyneladende komplicerer arbejdet med specialtilbud – også efter at eleven rent faktisk er blevet visiteret til et tilbud.

Lederne på skoleområdet peger på, at visitationsprocessen er præget af et mindset, hvor segregation opfattes som en permanent løsning, hvilket udfordrer muligheden for senere dialog om tilbageslutning til almenområdet.

Match mellem elevbehov og tilbud

Størstedelen af forældrene til børn i specialtilbud i Ballerup Kommune oplever, at tilbuddet passer til deres barns behov. I forlængelse heraf er forældrene generelt skeptiske overfor, hvordan en eventuel tilbageslutning af deres barn til almenområdet ville matche barnets behov.

Forældrene kan således generelt ikke pege på "quick-fixes" på deres barns tidligere almenskole, der kunne have forhindret, at deres barn skiftede skoletilbud. I stedet peger forældrene på mere gennemgribende indsatser. Når forældrene skal redegøre for, hvilket tiltag der, om muligt, kunne få deres barn tilbage til almenområdet, er størstedelen af forældrene meget forbeholdne eller afvisende over for dette. Mange af forældrene angiver, at deres barn ikke ville trives på almenområdet

grundet barnets behov, og de mener, at et skift tilbage ville påvirke barnets trivsel og læring negativt. Forældrene mener, at dette ville kræve en gennemgribende opkvalificering af almenområdet, fx i relation til viden om diagnoser, specialpædagogik og elever med ordblindhed, og at det generelt ville kræve en massiv indsats at sikre barnets trivsel på almenområdet igen.

Andre nævner behovet for mere specialiseret støtte og flere ressourcer, fx støttetimer, en-til-en tid, flere lærere og pædagoger i klasserne, specialiseret viden om diagnoser, lavere klassekvotient og generelt flere ressourcer for at kunne lykkes med opgaven.

Kvalitet og fleksibilitet

På tværs af forældre til elever i specialtilbud er 86 pct. af forældrene tilfredse eller meget tilfredse med deres barns skoletilbud, mens kun 7 pct. er utilfredse. Når forældrene beskriver, hvad de er tilfredse med, lægger de særligt vægt på, at der er kompetente lærere og pædagoger, som har fokus på det enkelte barns behov og udvikling, og at der er et godt samarbejde mellem dem og skolen. Herudover er der fokus på, at barnet er i trivsel i tilbuddet, ligesom der udtrykkes et vist behov for, at børnene indgår i fællesskaber i det nære miljø.

Selvom forældrenes tilfredshed således generelt er meget høj, nævner forældrene adspurgte flere udfordringer vedrørende deres barns skoletilbud. Flest forældre beskriver udfordringer, der vedrører sociale aspekter af skoletilbuddet, herunder at det er svært for deres barn at deltage i velfungerende fællesskaber, fordi mange af eleverne har komplekse diagnoser. Det gør det svært for deres børn at få venner og et velfungerende socialt liv i fritiden.

Enkelte forældre nævner også de faglige aspekter som udfordrende, enten fordi niveauet er for højt eller lavt i forhold til deres barns behov for faglig udfordring. Forældrene peger desuden på, at eleverne udviklingsmæssigt er meget forskellige steder, og at dette kan have en negativ indvirkning på klasse miljøet. Derudover fremhæves de fysiske rammer, herunder pladmangel og små udearealer, som udfordringer.

Når forældrene skal pege på, hvad de mener er de største udfordringer for dem i relation til deres barns skoletilbud, beskriver de fleste, at kommunikationen og samarbejde med skolen kan være svært. For nogle drejer det sig om, at de ikke oplever at blive hørt eller lyttet til, og at skolen og hjemmet kan have to meget forskellige opfattelser af barnet. Derudover nævner flere forældre, at de savner kommunikation fra skolen om undervisningen, faglige mål og det sociale miljø i klassen. Flere forældre beskriver desuden, at logistik og kørsel til deres barns skoletilbud kan være udfordrende, da det kræver planlægning, transporttid og afstanden til skolen betyder mindre føling med skolen og de andre forældre.

Også blandt lederne på skoleområdet udtrykkes en generel tilfredshed med kvaliteten i tilbuddene, men der blev samtidig fremhævet en række opmærksomhedspunkter, som risikerer at udfordre kvaliteten. Herunder blev det fremhævet, at de fysiske rammer for specialtilbuddene ikke altid er hensigtsmæssige. Pladsen opleves som trang på særligt Hedegårdsskolen (på grund af de to gruppeordninger for autisme hhv. ADHD), ligesom der de fleste steder er en generel efterspørgsel efter grupperum og aflastningslokaler.

Det er et opmærksomhedspunkt, at vurderingen af kvaliteten af specialområdet typisk sker med udgangspunkt i, om det enkelte barn trives i tilbuddet. Dette primære fokus er til stede hos langt størstedelen af aktørerne, herunder forældre og pædagogisk personale. Det faglige aspekt og den faglige udvikling i forhold til det enkelte barn fylder derimod mindre i aktørernes vurderingen af kvaliteten af specialområdet.

Uddannelsesmæssige ressourcer

Ligesom forældrene generelt har en høj tilfredshedsgrad med deres barns skoletilbud, er de også generelt meget tilfredse med personalets kompetencer. Størstedelen af forældrene er tilfredse med

personalets evne til at udfordre barnet fagligt (75 pct.), motivere barnet til læring (76 pct.) og imødekomme barnets behov (80 pct.) mv.

Samtidig fremhæves både fra ledere, pædagogisk personale og PPR's egne medarbejdere et ønske om, at de faglige medarbejders kompetencer bringes i spil på nye måder. Fx at PPR-medarbejdere i højere grad deltager fagligt i udvikling af læring og trivsel på skolerne og i dagtilbud ved at virke direkte ude på skoler og dagtilbud. Der er et ønske om, at PPR bringer sig selv i spil "i marken" gerne flere dage ugentligt, fremfor "at skrive PPV'er på kontoret". Det fremhæves, at PPR er en ressource, der efterspørges. Samtidig er der en oplevelse af, at PPR ikke anvendes på rette vis, idet der er et ønske om, at PPR's faglighed indgår i de professionelle læringsfællesskaber på en ny og struktureret måde, inspireret af en model for co-teaching. Der er således store potentialer forbundet ved, at PPR indgår med sin faglighed i nye tættere samspil med lærere og pædagoger.

Specialskolerne, Ordblindeinstituttet og Kasperskolen, opleves at råde over meget specialiserede fagligheder. Det er tilmed oplevelsen, at de to specialskoler, sammenlignet med gruppeordningerne, har flere ressourcer til kompetenceudvikling. Specialskolerne lægger vægt på flerfaglighed i skolernes kompetenceprofiler, hvilket rummer nyttig viden i forhold til at brede fokus i kompetenceudviklingen ud til både gruppeordninger og til almenområdets mellemformer.

Både ledere og medarbejdere fremhæver kompetenceudvikling indenfor co-teaching som et fremtidigt indsatsområde.

Den kvalitative dataindsamling understreger, at der er et ønske blandt ledelsen og medarbejdere om, at samarbejdet mellem skolerne/tilbuddene og PPR styrkes. Vurderingen er, at PPR besidder en række meget relevante kompetencer, som ville gavne tilbuddene/skolerne, hvis PPR-medarbejderne havde en større tilstedeværelse ude på skolerne.

Skolernes personale og ledelse efterspørger således, at den tværfaglige support i langt højere grad arbejder ude på skolerne. Dette er den tværfaglige support (PPR m.fl.) et langt stykke hen ad vejen enige i. De vil gerne være tæt(tere) på skolerne, men ikke være ansat på skolen. Ønsket er, at man er en objektiv ressource, som skal hjælpe skolerne med at sikre bedre læringsmiljøer.

I forlængelse heraf blev der efterspørgt et mere udbygget og systematisk samarbejde mellem de forskellige tilbud. Der er positive gevinster at hente ved en systematiseret vidensdeling og erfaringsudveksling mellem tilbuddene, ligesom det kan bidrage positivt til fleksibiliteten i tilbuddet til det enkelte barn, hvis der er et mere udbygget samarbejde mellem tilbud.

Endelig efterspørges større sammenhæng til almenområdet. Vurderingen er, at mere samarbejde mellem special- og almenområdet kunne gavne elevernes tilknytning. Mest udtalt vurderer forældrene frikvartererne, hvor man kunne tænke special- og almenområdet bedre sammen. Ligeledes efterspørges, at skolen er med til at facilitere en form for legeaftaler, idet medarbejderne kender til børnenes kammeratskabskredse.

2.2 anbefalinger

Økonomi og udvikling på specialundervisningsområdet

Det er en økonomisk og faglig udfordring, at specialundervisningsområdet gennem årene er blevet dyrere, uden at resultaterne tilsvarende bliver bedre. På den baggrund anbefales overordnet, at der sættes ind på at påvirke det fremtidige behov for segregering gennem en lang række tiltag, som påvirker både specialundervisnings- og almenområdet.

Der eksisterer ikke ét enkelt greb, som kan sikre en ny udvikling, hvor både høj kvalitet og en balanceret økonomi eksisterer. Samtidig vurderes det at være uholdbart, at udgifter til specialundervisningsområdet vokser på bekostning af almenområdets ressourcer i den grad, som det er dokumenteret. Der er derfor behov for en række tiltag.

Måltal for segregeringen

Helt konkret anbefales derfor, at Ballerup Kommune arbejder for – på sigt – at reducere andelen af elever, som segregeres. Derfor anbefales, at der formuleres et fælles måltal for segregeringen i de kommende år, som både almen- og specialundervisningsområdet skal bidrage til at indfri. Måltallet foreslås at være 5 pct. af det samlede antal elever. P.t. er segregeringen 6 pct., hvorfor 5 pct. er udtryk for et **ambitiøst mål**, som kun kan nås gennem en række nye indsatser.

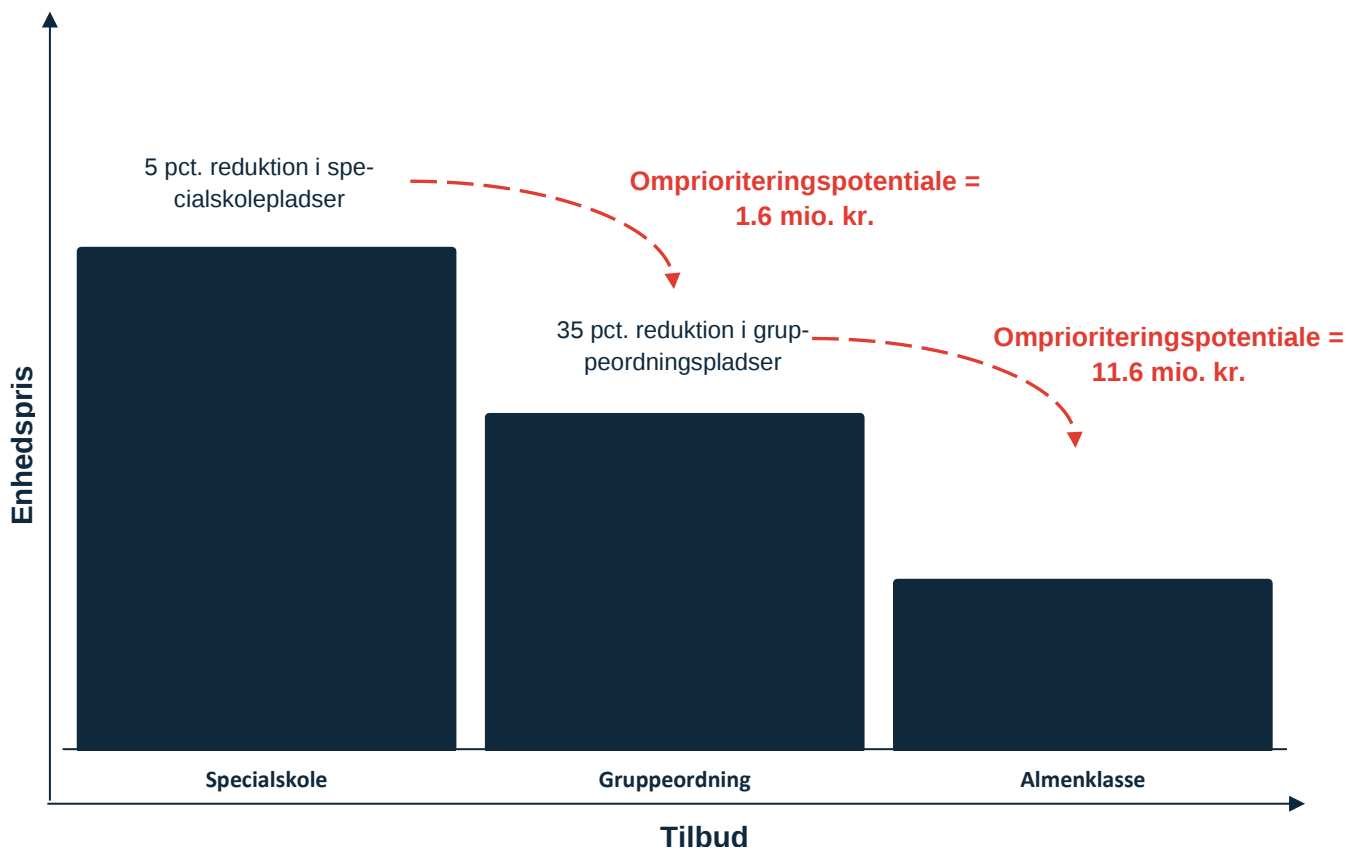
Måltallet skal samtidig opfattes som et gennemsnitligt måltal, som ikke nødvendigvis skal være ens på tværs af Ballerup Kommunes skoler. I dag ses, at Måløvhøj Skole, Skovlunde Skole og Skovvejens Skole har en segregeringsgrad på omkring 4 pct., mens Baltorpskolen og Hedegårdsskolen har en segregeringsgrad på 6-7 pct. Forskellen harmonerer dog godt med analysen af udsathed på tværs af Ballerup Kommunes skoler, som viser, at netop Baltorpskolen og Hedegårdsskolen rummer en højere grad af udsathed i almenmiljøet end Måløvhøj Skole, Skovlunde Skole og Skovvejens Skole. Det kan pege på, at skolerne har forskellige forudsætninger for at løfte mere i arbejdet med inkluderende læringsmiljøer.

Det understreges samtidig, at et måltal om en fremtidig segregeringsgrad på 5 pct. er et ambitiøst mål. Ballerup Kommune har allerede nu en lavere segregeringsgrad end på landsplan og ligger cirka 0,5 procentpoint under det forventede, hvis der korrigeres for sociodemografi.⁵ Når det alligevel anbefales at arbejde mod en lavere segregering, skyldes det dels økonomien i form af både kort- og langsigtede omkostninger, dels at det ligeledes på både kort og lang sigt er påvist, at en tæt tilknytning til det fællesskab, som almenområdet udgør, har en positiv effekt for elevernes mulighed for at opnå uddannelse og selvforsørgelse senere i livet.

At der er tale om et ambitiøst mål illustreres også i nedenstående figur 2.2.1, som illustrerer hvor stor en andel lever, der skal flyttes mellem de forskellige tilbud, hvis segregeringsgraden skal sænkes fra de nuværende 6 til 5 pct. i fremtiden. Selvom en reduktion af segregeringsgraden på ét procentpoint (fra 6 til 5 pct.) kan lyde beskedent, illustrerer figuren, at der er tale om væsentlig procentandel af de segregerede elever. Eksemplet i figuren opererer med, at 5 pct. af de nuværende helårsbørn i specialskoletilbud flyttes til gruppeordningerne, mens 35 pct. af de nuværende helårsbørn i gruppeordningerne flyttes til almenområdet. På den måde indsluses de elever, der med størst sandsynlighed kan rummes på almenområdet, mens man samtidig sikrer gruppeordningernes faglige og økonomiske bæredygtighed ved at flytte kapacitet fra specialskolepladser til pladser i gruppeordninger. Samlet set giver denne trinvis kapacitetstilpasning et omprioriteringspotentiale på op mod 13,2 mio. kr.

⁵ Indenrigs- og Sundhedsministeriets Benchmarkingenhed, 2024: Andel elever i segregeret undervisning (hovedrapport og bilag 1).

Figur 2.2.1: Omprioriteringspotentiale ved kapacitetstilpasninger

Note: Data fra Ballerup Kommune. Tallene tager udgangspunkt i reduktioner af helårsplasser i 2024. Det forudsættes, at specialskoleelever flyttes til gruppeordninger, mens elever i gruppeordninger flyttes til almenområdet. Omprioriteringspotentialet er beregnet ved at tage forskelle i enhedsudgifter mellem tilbuddene og gange med reduktionen i helårsbørn.

Match mellem elevbehov og tilbud

Det anbefales, at der sker en begrænsning af specialskolernes fremtidige pladser og antal elever i gruppeordninger til fordel for tiltag på almenområdet med mellemformer. Det anbefales, at der gradvist sker en reduktion i antal elever i gruppeordningerne, som munder ud i en omprioritering til fordel for finansiering af mellemformer på almenområdet: 2-3 mio. kroner pr. skole, som tilføres de fem almenskoler i Ballerup Kommune.

Det anbefales, at tale-/høreklasserne, Kasperskolen og Ordblindeinstituttet fastholder det nuværende niveau for visiterede elever, men at tilvæksten reduceres i takt med, at der udvikles nye mellemformstilbud på almenområdet.

Der er behov for en højere grad af fleksibilitet i ydelser fra Kasperskolen og Ordblindeinstituttet, set i forhold til målgruppernes behov. Med fleksibilitet tænkes på kortere læringsforløb, der er målrettet den enkelte elevs faglige, pædagogiske og sociale behov. Et eksempel er, at der bliver en mere flydende overgang mellem Kasperskolen og mellemformer i almenområdet (eksempelvis tilbud om nogle måneders læring på Kasperskolen med henblik på at komme tilbage til almenforløbet).

Hvis almenområdets mellemformer foldes ud, vil der skulle ske en tilpasning af gruppeordningerne.

For så vidt angår Hedegårdsskolens gruppeordninger er antallet af elever næsten fordoblet, hvilket alt andet lige vanskeliggør en tilbageslutning af elever til almenområdet. Hertil kommer, at der er behov for en tilpasning af gruppeordningerne af hensyn til, at de fysiske læringsmiljøer er udfordrede. Det anbefales, at Ballerup Kommune undersøger mulighederne for at gruppeordningerne

på Hedegårdsskolen gradvist reduceres i fremtiden, dvs. i forbindelse med nye visiteringer, at samle omkring halvdelen af eleverne på en anden skole.

Baltorpskolens gruppeordning for elever med generelle indlæringsvanskeligheder stagnerer i forhold til antal elever. Det vurderes, at den faglige og pædagogiske udvikling af skolernes mellemformer indebærer, at gruppeordningen fremover vil kunne håndteres lokalt. Det anbefales således, at gruppeordningen på Baltorpskolen gradvist nedlægges med henblik på, at eleverne rummes på de respektive folkeskolars almenområder i Ballerup Kommune.

Det anbefales desuden, at Ballerup Kommune skaber et grundlag for et tættere samarbejde mellem gruppeordningerne indbyrdes, og mellem almenområdet og gruppeordningerne med henblik på en gradvis nedjustering af gruppeordningerne, i takt med at mellemformer i almenområdet vækster i omfang.

Analysen viser også, at et stigende antal elever med bopæl i Ballerup Kommune visiteres til udenbys tilbud. Andelen af Ballerup-elever, som visiteres til udenbys tilbud var i 2022 på 33 pct, og andelen er steget med 43 pct. siden 2012. Kigger man nærmere på, hvad det er for nogle elever, der visiteres til specialundervisning uden for kommunen, fremgår det, at henvisningsårsagen ofte er angivet som "Andet" eller er uoplyst. Dette peger på, at der for Ballerup Kommune foreligger et opklaringsarbejde ift. hvorfor flere og flere elever visiteres til tilbud uden for kommunen, og hvilke behov denne tendens har til formål at imødekomme blandt eleverne.

Kvalitet og fleksible rammer

På tværs af forældre til elever i specialundervisningstilbud er 86 pct. af forældrene tilfredse eller meget tilfredse med deres barns skoletilbud, mens kun 7 pct. er utilfredse. De få forældre, der er utilfredse med skoletilbuddet, fremhæver uro i klasserne (hvilket kan hænge sammen med de fysiske rammer), manglende fokus på deres barns behov og samarbejdsvanskeligheder mellem dem og skolen som de primære årsager til deres utilfredshed.

Det anbefales, at Ballerup Kommune fokuserer på udvikling af de fysiske rammer og læringsmiljøer generelt, men særligt i forhold til Hedegårdsskolen, hvis fysiske læringsmiljø ikke er hensigtsmæssigt. Pladsen opleves som trang, ligesom der er en efterspørgsel efter lokaler, grupperum og aflastningslokaler, som ikke kan imødekommes.

Visitationsproces

Særligt forældreudsagn understreger, at der er behov for et eftersyn af visitationsprocesserne i forbindelse med tildeling af tilbud indenfor specialundervisningsområdet. Der skal fokuseres på en tilbagevenden til almenområdet, på muligheden for at sikre kortere svartider, klarere og øget involvering af forældre i processen samt forventningsafstemning til forældre og børn/elever med henblik på at sikre en højere grad af tillid mellem parterne.

Det anbefales desuden at se visitationsprocesserne i dagbehandlingstilbud og skoler i en tættere sammenhæng, hvilket fx kan komme til udtryk ved, at de to visitationsudvalg slås sammen til ét visitationsudvalg.

I takt med at almenområdet (jf. særskilt rapport om almenområdet) bliver kompetencemæssigt stærkere til at tilbyde indsatser, som tidligere ville være gennemført i fx en gruppeordning, vil skolerne tage over på sager, der ellers ville være en sag i visitationsudvalget. Hermed falder antallet af sager til visitation.

Det anbefales i forlængelse heraf, at en ofte anvendt standardformulering om genvisitation efter tre års varighed, med henblik på efter tre år at revurdere tilbud og behov, erstattes af en mere differentieret og begrundet tidshorisont for en eventuel ny visitation, dvs. efter et specifikt tidspunkt. Dette skyldes, at både medarbejdere og forældre oplever de tre år som en udfordring, idet en vide-reførelse af tilbuddet opleves som det eneste rette. Samtidig oplyses, at en del tilbud ikke forholder

sig til de tre år som et naturligt tidspunkt at revurdere tilbuddet, idet der mere eller mindre sker en videreførelse pr. automatik. Et alternativ er at operere med en begrundet og varieret periode, hvor der knyttes an til mål for forløbet, med henblik på genovervejelse gennem en revisitation på et specifikt tidspunkt.

Det anbefales desuden, at mulighederne for hurtigere svar til forældre og børn undersøges, med henblik på at forkorte behandlingstiden i visitationsprocessen. Både forældre, medarbejdere og ledelse har efterspurgt hurtigere afklaringer. Alle led i visitationsprocessen, både planlægning, gennemførelse og beslutning samt efterfølgende kommunikation kan strammes op med henblik på fx at garantere en tre måneders behandlingstid fra start af sagsforløb, til der foreligger en afgørelse i visitationsudvalget. Dette vil i så fald kræve fire akutte visitationsmøder om året.

Tidlig indsats

Forældreudsagn understreger, at en så tidlig dialog med forældrene som muligt, dvs. allerede i dagtilbud, vil medvirke til at opbygge tillid mellem medarbejderne og forældrene, og dermed vinde tid og enighed om at iværksætte indsatser af måske mindre gennemgribende karakter.

Selvom forældrene er meget tilfredse med specialundervisningsforløbene generelt, stiller de samtidig spørgsmålet om, hvorvidt en tidligere indsats kunne have betydet, at deres barn ville have mulighed for at følge alment forløb i flere år, end det er blevet tilfældet.

Det anbefales derfor, at den tidlige indsats opprioriteres:

- Dette kan ske ved, at sundhedspleje og dagtilbud indgår i et tættere samarbejde med både skoler og den familierettede rådgivning. Input fra ledere, medarbejdere og forældre peger sammenhængende på behovet for en tidlig indsats.
- Det er oplevelsen, at en del børn har vanskeligheder ved at overskue og trives i skiftet fra børnehave til børnehaveklasserne, blandt andet på grund af personsift samt i forhold til nye forventninger. En del børn har vanskeligt ved at starte i skole/BFO 1. maj. Nogle børn bliver såkaldt "klargjort" på en måde, der udfordrer børnene, idet de både præsenteres for nye rammer og nye voksne. Det anbefales, at en tidlig indsats - ud over de konkrete indsatser - tillige fokuserer på, at børnene møder færre og mere gennemgående voksne.
- En tidlig indsats med fokus på bæredygtige løsninger, hvor både elev og forældre er medspillere, anbefales ift. håndtering af elevs skolevægring. PPR arbejder i en skolevægringsgruppe, som prioriterer en hurtig udrykning og håndtering. Håndtering af skolevægring er et stigende problem, som kræver et tæt samarbejde.

Samspil mellem centrene

Der er behov for et intensiveret samspil mellem Center for Børne- og Ungerådgivning og Center for Skoler, Institutioner og Kultur. Samarbejdet og samspelet mellem de to centre har brug for at blive styrket.

I forhold til fx de sammenhængende borgerforløb anbefales, at samspelet på tværs af centrene styrkes med fokus på at sikre en gensidig respekt for hinandens faglighed og rammevilkår.

Der er behov for en tydeliggørelse af, hvad de lovgivningsmæssige rammer muliggør, fx i forhold til mulighederne for at dække tabt arbejdsfortjeneste til forældre. Dette opstår, hvis et barn ikke fuldt ud kan indgå i tilbuddet, eller hvis man ikke tilbydes en pædagogisk løsning på skolerne, der dækker de sene eftermiddagstimer, hvilket kan betyde, at mulighederne for job hos forældrene indsnævres.

Der er tillige et ønske om at få PPR tættere på i forhold til sparring og bistand til løsninger, fx ved at PPR er mere aktivt til stede på skolerne og i dagtilbud. Dette kræver, at PPR prioriterer og bruger flere ressourcer på at være ude på skolerne og ude i klasselokalerne i flere timer, end det er tilfældet i dag.

Kompetenceudvikling og efteruddannelse

De pædagogiske medarbejdere har behov for kompetenceudvikling for at kunne realisere de faglige udfordringer i specialundervisningsforløbene.

Co-teaching er et fagligt område, der er fremhævet som betydningsfuldt af medarbejdere og ledelse i fokusgrupperne. Der er endnu ikke evidens for at co-teaching er en universel løsning, men erfaringerne rundt omkring på skoler uden for Ballerup Kommune understreger, at der eksperimenteres og udvikles, fx på skoler i Gladsaxe Kommune. Perspektiverne for Ballerup Kommune ved co-teaching på specialundervisningsområdet er positive, viser aktuelle analyser fra kommunerne.

Det anbefales, at der sker en kompetenceopbygning for at sikre deltagelsesmuligheder til alle. Specielt følgende områder skal prioriteres i kompetenceudviklingen:

- Nyt syn på klasserumsledelse, som inkluderer fokus på fremme af trivsel og sociale relationer.
- Uddannelse af ressourcepædagoger til skolerne, særligt på årgangene i indskoling.
- Samarbejdskompetencer, herunder kompetencer til at indgå i struktureret teamsamarbejde og co-teaching - flere fagligheder skal arbejde struktureret sammen (lærere, pædagoger og PPR ude i praksis).
- Struktureret teamsamarbejde, dvs. fremme af fælles struktur, herunder fælles forberedelse og planlægning, fælles gennemførelse samt fælles evaluering.
- Fokus på co-teaching.

Omprioriteringer mellem special og almenområdet tager tid – og kræver omfattende ledelsesmæssigt fokus

I relation til ovenstående anbefalinger er det en afgørende pointe, at segregeringsgraden ikke kan reduceres "fra den ene dag til den anden". Analysen af almenområdet viser, at almenområdets rummelighed og inkluderende arbejde ikke på nuværende tidspunkt er gearret til at rumme elever fra specialtilbud i det omfang, som er illustreret i rapporten. En omfordeling af eleverne skal derfor ske gradvist og i takt med, at almenområdet styrkes gennem konsolidering af mellemformer, kompetenceudvikling og tilførsel af flere specialpædagogiske ressourcer – alle indsatser, som tager tid og er komplekse at implementere.

Samtidig er det en udfordring at tilbagesluse børn fra specialtilbud til almenområdet, hvilket illustreres af den relativt lave andel af elever i specialundervisningstilbud, som tilbagesluses til almenområdet i Ballerup Kommune. Mange af de segregerede elever har en fortid med dårlig trivsel i almen-skolen, og deres forældre beretter om store frustrationer forud for, at deres barn kom i specialundervisningstilbud. Forældrene har heldigvis en oplevelse af, at deres barn trives i deres nuværende specialundervisningstilbud, og at de generelt er meget tilfredse med det nuværende tilbud. Dette underbygges af, at kun få forældre til elever i specialtilbud anser det som realistisk, at deres barn kan vende tilbage til almenområdet. Tilsvarende kan det pædagogiske personale på almenområdet finde det hensigtsmæssigt, hvis en elev, som ikke har kunnet rummes i klasselokalet eller som ikke trives, visiteres til specialområdet.

Og sidst men ikke mindst er sigte om tilbageslusning til almenområdet ofte ikke tydeligt nok for alle parter, herunder særligt for forældrene til elever, som visiteres til specialundervisningstilbuddene. Ballerup Kommune arbejder med genvisitationer og revisitationer med henblik på tilbageslusning, men analysen viser, at der fortsat er behov for at styrke og tydeliggøre et mere eksplicit sigte om tilbageslusning til almenområdet.

Det vurderes derfor, at en lavere segregeringsgrad realistisk kun kan opnås over en årrække. Og at det bedst kan ske ved, at der **fremadrettet** sker en reduktion i antallet af elever, som visiteres til specialundervisningstilbud, i takt med at almenområdet styrkes til at kunne rumme flere elever med særlige behov. Tilsvarende kræver en ambition om at tilbagesluse flere elever også tid, fordi det kræver et tydeligere sigte om tilbageslusning i visitationsprocessen end for nærværende.

Ikke desto mindre er det en væsentlig pointe, at de ovenfor beskrevne anbefalinger vil kræve en massiv ledelsesmæssig involvering og et systematisk og vedvarende fokus, samt ikke mindst en stor indsats og omstillingsparathed fra det pædagogiske personale.

3. Økonomi og udvikling på specialområdet

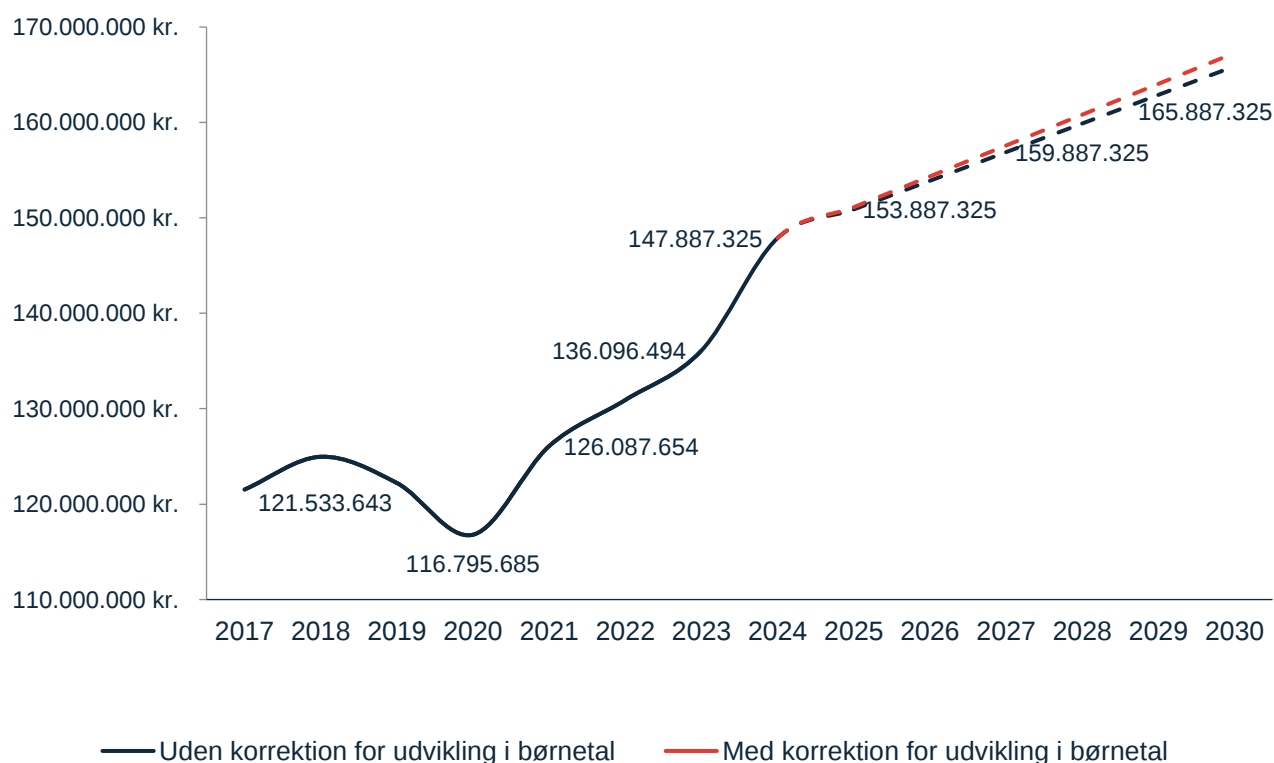
I opdraget til denne analyse er det fastsat, at der er behov for en kortlægning af den økonomiske bæredygtighed på specialområdet. Derfor gennemgås indledningsvist, hvordan udgifterne til specialundervisning og segregeringen i Ballerup Kommune har udviklet sig. En række af disse analyser danner samtidig ramme for analysen af almenområdet, da udgifter på specialområdet har stor betydning for rammerne og udviklingen på almenområdet.

3.1 Udvikling i økonomi og segregering

Siden 2017 er udgifterne til specialundervisning i Ballerup Kommune steget med 22 pct, som det fremgår af figur 3.1.1. Fremskrives kommunens udgifter til specialundervisning baseret på en simpel lineær tendens, vil udgifterne i 2030 beløbe sig til næsten 166 mio. kr. I figuren er samtidig indlagt en (rød) tendenskurve, som viser udviklingen, hvis der tages højde med det forventede let stigende elevtal over de kommende år (baseret på Ballerup Kommunes egen kapacitetsanalyse).

De stigende udgifter til specialområdet skal samtidig ses i sammenhæng med stigende udgifter til almenområdet. Hvis der udelukkende ses på udgifter i perioden 2022 til 2024 (forventet) er almenområdets udgifter steget med 5 pct., men specialområdets udgifter i samme periode er steget med 13 pct. I tillæg til denne udgiftsstigning på specialområdet, er der blevet udlagt midler til inkluderende indsatser på skolerne, som i 2023 og 2024 beløb sig til henholdsvis 39 mio. kr. og 41 mio. kr. Vendes udviklingen ikke, vil udgifterne til specialundervisning langsomt udhule de samlede udgifter til folkeskoleområdet i kommunen med negative konsekvenser for ressourcerne på almenområdet.

Figur 3.1.1: Udgifter til specialundervisning i Ballerup Kommune (2024-priser)

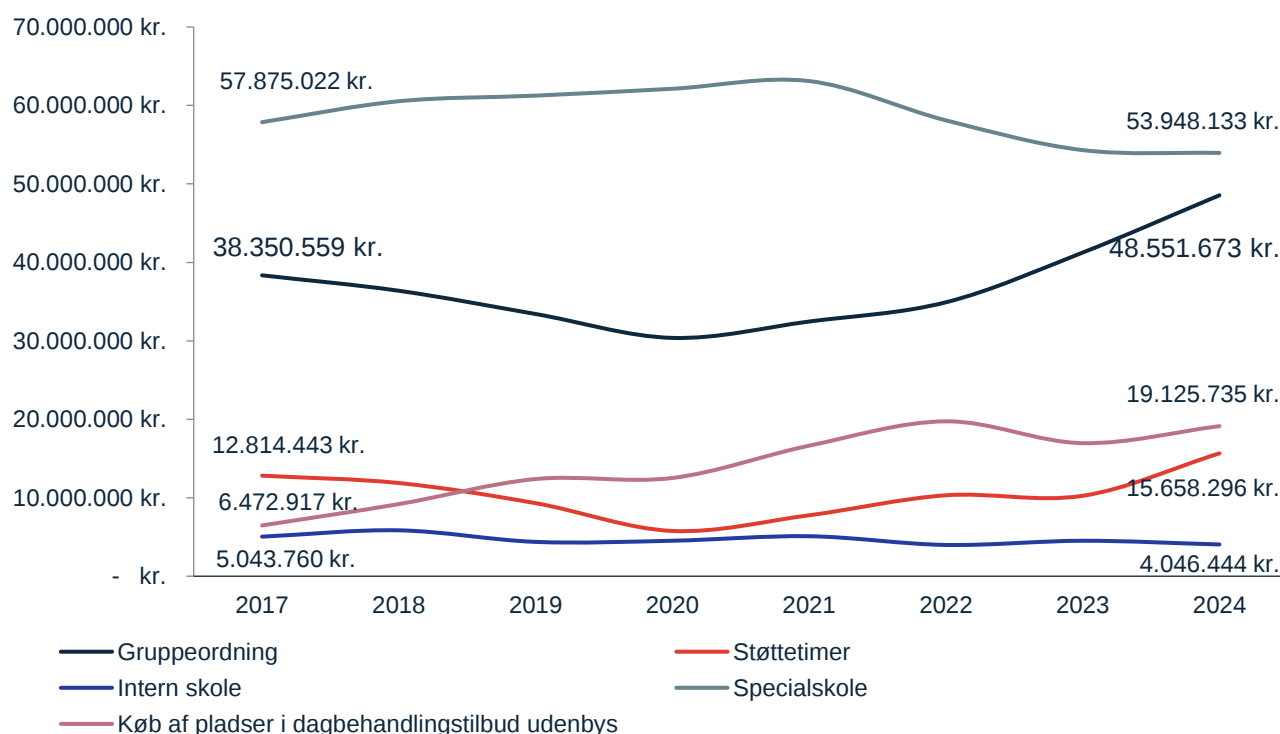
Note: Data fra Ballerup Kommune. Udgifter til gruppeordninger, støttetimer (over 9 timer), intern skole og specialscole er inkluderet. Tal fra 2025 og frem er udtryk for en lineær fremskrivning af udgifter til specialundervisning. Figuren medregner ikke udgifter udlagt til skolerne i form af inklusionspuljemidler, enhedstakst eller støttetimer.

Udgifter til specialundervisning

Stigende udgifter til specialundervisning er en landsdækkende udfordring, der udfordrer mange af landets kommuner. En KL-analyse peger på, at specialområdets andel af de samlede folkeskoleudgifter i 2030 vil udgøre 32,2 pct., hvis segregeringsgraden fortsætter med at stige.⁶

I figuren nedenfor er udgifterne opgjort på de forskellige specialundervisningstilbud i Ballerup Kommune. Af figuren fremgår det, at udgifterne til specialskoler udgør over halvdelen af de samlede udgifter til specialundervisning i Ballerup Kommune. Udgifterne til specialskoler var stigende fra 2017 til 2021, men er efterfølgende faldet. Siden 2021 er det derimod stigende udgifter til gruppeordninger og støttetimer, der bidrager til den samlede stigning i udgifterne til specialundervisning.

Figur 3.1.2: Udgifter til specialtilbud i Ballerup Kommune (2024-priser)

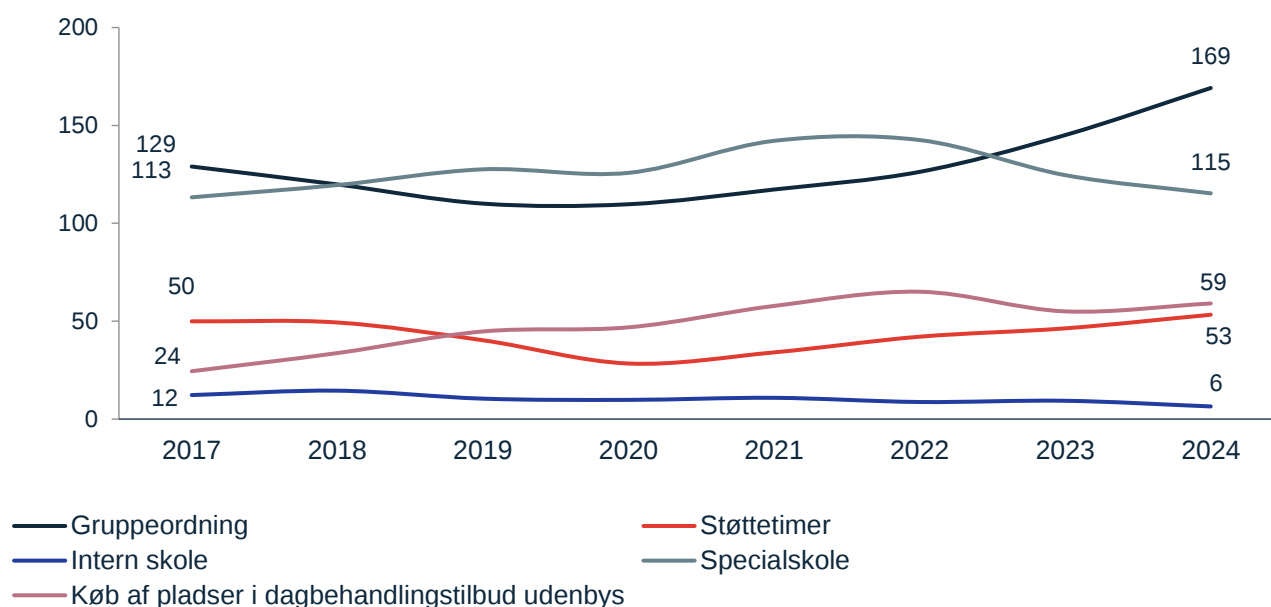
Note: Data fra Ballerup Kommune. Specialskoler inkluderer kommunens egne specialskoler (Kasperskolen og Ordblindeinstituttet), køb af pladser i dagbehandlingstilbud udenbys samt køb af pladser i specialundervisningstilbud i andre kommuner eller i regionen. Interne skoler inkluderer interne skoler i dagbehandlingstilbud og på anbringelsessteder. Støttetimer inkluderer primært personlige assistance, efter der i 2019 blev lagt midler ud til støttetimer på skolerne.

Kigger vi på udviklingen i antal visiterede helårsbørn i stedet for udviklingen i udgifter, viser det sig, at udviklinger på udgiftssiden tilnærmelsesvis afspejler en tilsvarende udvikling i visiterede helårsbørn. I figur 3.1.3 fremgår det dog, at de faldende udgifter til specialskoler (14 pct.) faktisk afspejler et endnu større fald (19 pct.) i antallet af helårsbørn. Et fald i antal helårsbørn på specialskoler slår altså ikke igennem én-til-én på udgiftssiden, hvilket sandsynligvis skyldes en række faste udgifter til specialskoler, som ikke er variable med antallet af børn, der går på skolen.

⁶ <https://www.kl.dk/momentum/arkiv/2023/23-kun-omkring-hver-syvende-elev-fra-specialtilbud-faar-taget-en-ungdomsuddannelse>

Mens antallet af helårsbørn i specialskoler således er faldet en smule siden 2021 er antallet af helårsbørn i gruppeordninger modsat steget med 54 pct. siden 2019. I samme periode er udgifterne til gruppeordningerne steget med 45 pct. siden 2019. Antallet af helårsbørn, der modtager over 9 timers støtte, er også steget siden 2020, hvilket afspejler de stigende udgifter til støttetimer i figur 3.1.2. Samlet set er antallet af helårsbørn, der visiteres til specialundervisning i Ballerup Kommune steget med 15 pct. siden 2017, hvilket bidrager til at forklare stigningen i de samlede udgifter til specialundervisning.

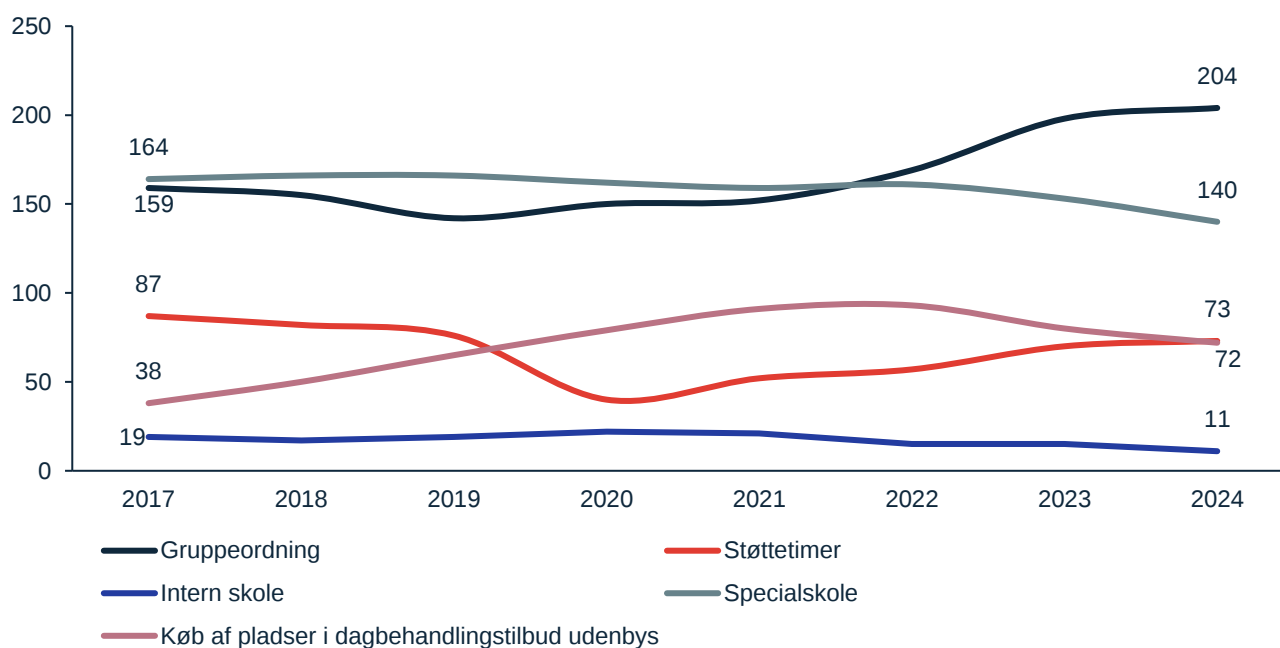
Figur 3.1.3: Antal helårsbørn i specialtilbud i Ballerup Kommune (Ballerup

Note: Data fra Ballerup Kommune. Specialskoler inkluderer kommunens egne specialskoler (Kasperskolen og Ordblindeinstituttet), køb af pladser i dagbehandlingstilbud udenbys samt køb af pladser i specialundervisningstilbud i andre kommuner eller i regionen. Interne skoler inkluderer interne skoler i dagbehandlingstilbud og på anbringelsessteder. Helårspersoner opgøres som antal dage, der er visiteret til et givent tilbud divideret med antal dage i året.

Ovenstående er som sagt opgjort i antal helårsbørn, der er visiteret til specialundervisning, hvilket betyder, at tallene er udtryk for en kombination af antal elever og antallet af dage barnet er visiteret til tilbuddet i et givent år. Det er relevant at afdække, hvorvidt stigningen i helårsbørn skyldes en stigning i antallet af elever, der modtager specialundervisning, eller hvorvidt udviklingen drives af stigende forbrug blandt et mere konstant antal specialelever. Figur 3.1.4 viser, hvordan udviklingen ser ud, når antallet ikke opgøres som helårsbørn. Heraf fremgår det, at der er sket en stigning i antallet, der visiteres til gruppeordninger, et fald i antal visitationer til specialskoler og køb af pladser i dagsbehandlingstilbud, mens der ses et fald for støttetimer og intern skole.

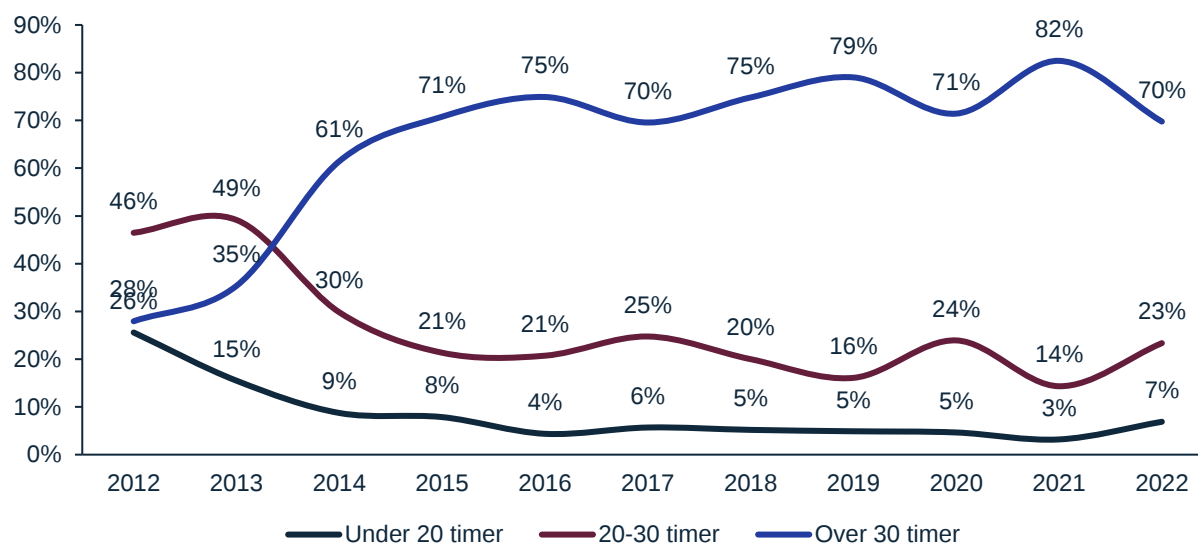
Figur 3.1.4: Antal elever visiteret til specialundervisning uanset forbrug

Note: Data fra Ballerup Kommune. Specialskoler inkluderer kommunens egne specialskoler (Kasperskolen og Ordblindeinstituttet), køb af pladser i dagbehandlingstilbud udenbys samt køb af pladser i specialundervisningstilbud i andre kommuner eller i regionen. Interne skoler inkluderer interne skoler i dagbehandlingstilbud og på anbringelsessteder.

Samlet set er antallet af visiterede elever i perioden steget med 7 pct. Som tidligere nævnt, ses der en stigning i samme periode på 15 pct. i antallet af helårsbørn, hvilket indikerer, at noget af forklaringen skal findes i øget forbrug blandt specialeleverne. I figur 3.1.5 er det opgjort, hvordan de segregerede elever fordeler sig ift. gennemsnitligt ugentlig timeforbrug i et skoleår. Selvom visitation til et specialtilbud i Ballerup Kommune som udgangspunkt er fuldtid, kan det gennemsnitlige ugentlige timeforbrug variere mellem elever som resultat af, at de kan være visiteret i et mindre antal dage i løbet af et skoleår. Figuren viser med al tydelighed, at en større andel af eleverne i dag modtager over 30 timers specialundervisning i gennemsnit om ugen, end det var tilfældet i 2012. 70 pct. af de segregerede elever i 2022 modtog over 30 timers specialundervisning i gennemsnit, mens den tilsvarende andel i 2012 var 28 pct.

Figur 3.1.5: Andelen af eleverne i segregerede tilbud, der i gennemsnit modtager specialundervisning under 20 timer om ugen, mellem 20 og 30 timer, og over 30 timer.

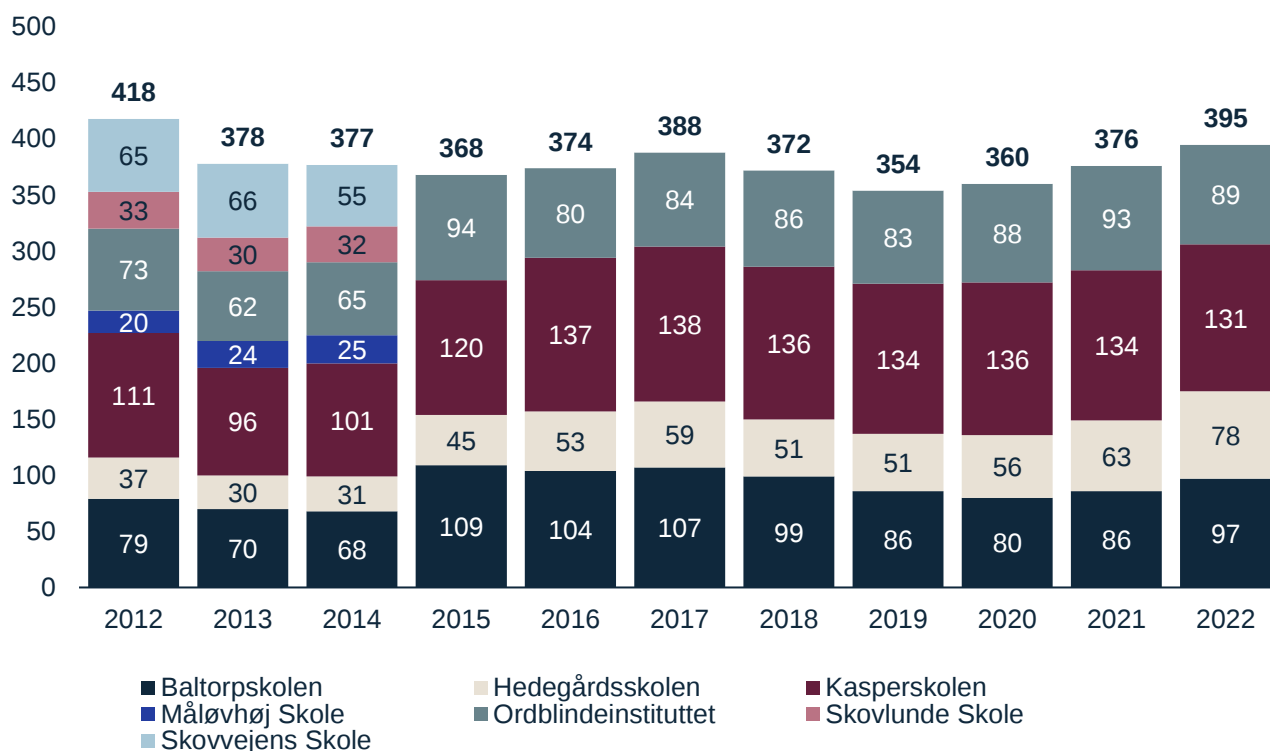

Note: Data fra Danmarks Statistik. Tallene er opgjort for segregerede elever med bopæl i Ballerup Kommune.

Nedenstående figur 3.1.6 er en opgørelse over antallet af elever i offentlige segregerede tilbud i Ballerup Kommune. I figuren indgår både elever med bopæl i Ballerup Kommune og udenbys elever. Figuren viser, at antallet af elever i segregerede tilbud i Ballerup Kommune har været relativt stabilt siden 2012. Som tidligere nævnt viste figur 3.1.4, at det samlede antal visiterede elever i Ballerup Kommune var steget med 7 pct. siden 2017, hvilket indikerer, at en række elever visiteres til tilbud udenbys. Af figuren fremgår det også, at 56 pct. af eleverne i segregerede tilbud i Ballerup Kommune i 2022 går på specialskolerne Kasperskolen og Ordblindeinstituttet. Af disse 220 elever bor kun 31 pct. i Ballerup Kommune. I kapitel 4 dykker vi nærmere ned i matchet mellem kommunens tilbud og behovet blandt kommunens egne elever, hvor vi også går mere i dybden med køb af pladser i specialtilbud udenbys.

Det skal bemærkes, at der efter 2015 ikke har været et offentligt segregeret tilbud på Måløvhøj Skole og Skovvejens Skole. Enkelte elever fremgår i Danmarks Statistiks registre som segregerede elever på disse skoler efter 2015, hvilket formentligt skyldes, at de modtager støtte i mere end 9 timer på skolen og dermed regnes for segregerede. I nedenstående figur er disse dog udeladt for at give et retvisende billede af de tilknyttede elever i specialtilbuddene i Ballerup Kommune.

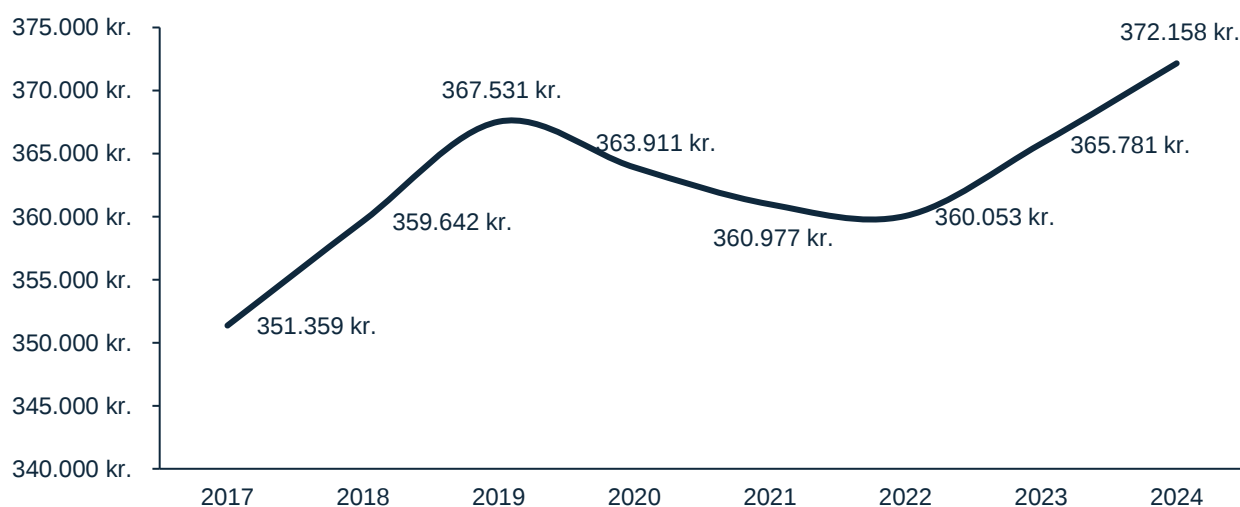
Figur 3.1.6: Udviklingen i antallet af elever i offentlige segregerede tilbud i Ballerup Kommune

Note: Data fra Danmarks Statistik. Segregerede elever defineres som elever, der modtager støtte i mere end 9 timer ugentligt. Denne definition kan medføre, at der er mindre uoverensstemmelser mellem tallene fra Danmarks Statistik og Ballerup Kommunes egne tal over elever tilknyttet specialtilbud.

Udover det stigende antal helårsbørn i specialundervisning, skal noget af forklaringen på de stigende udgifter til området også findes i stigende enhedspriser. Som det fremgår af figur 3.1.7 er enhedsprisen for specialundervisning steget med 6 pct siden 2017.

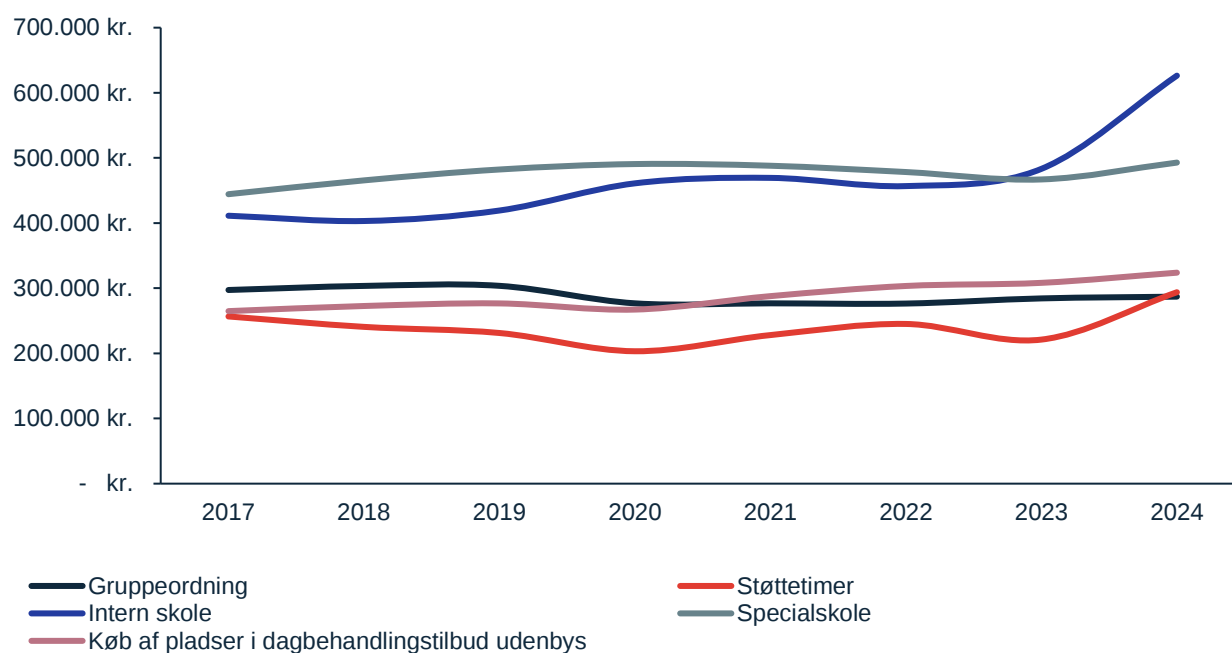
Figur 3.1.7: Aggregeret enhedspris for specialundervisningstilbud i Ballerup Kommune

Note: Data fra Ballerup Kommune. Enhedsudgifter opgøres som de samlede udgifter til specialundervisning divideret med det samlede antal helårsbørn visiteret til specialundervisningstilbud.

Brydes enhedspriserne ned på de enkelte tilbudstyper bliver det tydeligt, at det særligt er stigende enhedspriser til interne skoler og støttetimer, der kan forklare udviklingen. Enhedsprisen for interne skoler er steget med hele 52 pct. i perioden 2017-2024. Dette bidrager til at forklare, hvorfor udgifterne til interne skoler i perioden kun faldt med 20 pct., mens antallet af helårsbørn visiteret til interne skoler faldt med 50 pct. Figuren viser også, at enhedsudgifterne til specialskoler har været stigende i perioden. Siden 2017 er enhedsudgifterne til specialskoler steget med 11 pct.

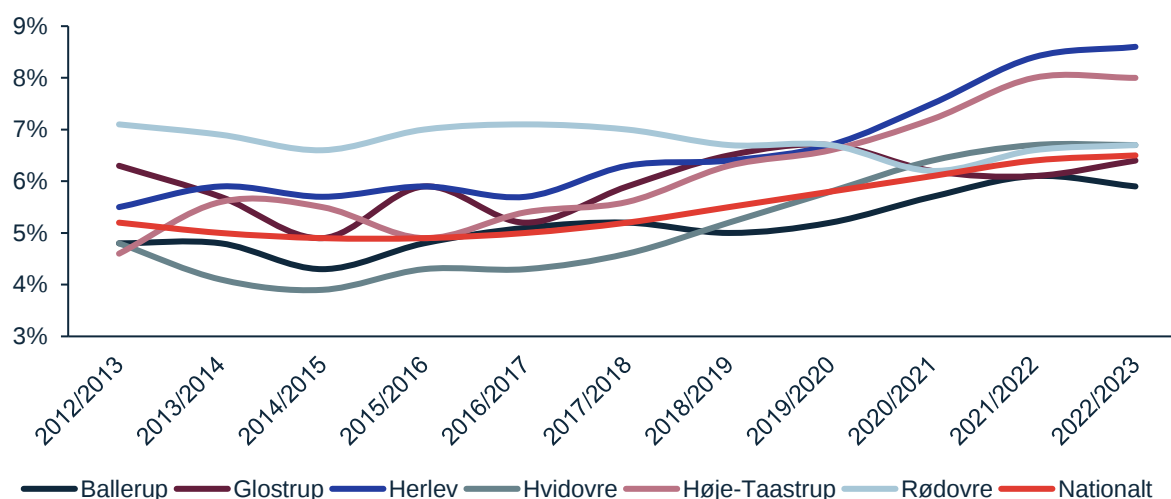
Figur 3.1.8: Enhedspriser fordelt på forskellige specialtilbud i Ballerup Kommune

Note: Data fra Ballerup Kommune. Enhedsudgifter opgøres som udgifter til specialtilbud divideret med antal helårsbørn visiteret til specialundervisningstilbuddet. Intern skole dækker over udgifter til intern skole på opholdssteder.

Det stigende antal helårsbørn visiteret til specialundervisning kommer også til udtryk i en stigende segregeringsgrad. Andelen af elever i Ballerup Kommune, der modtager segregeret undervisning er steget med 37 pct. siden 2014/2015. Selvom Ballerup Kommune i 2022/2023 ligger under den nationale segregeringsgrad såvel som segregeringsgraden i sammenligningskommunerne, udgør den stigende segregeringsgrad alligevel en udfordring for kommunens økonomi.

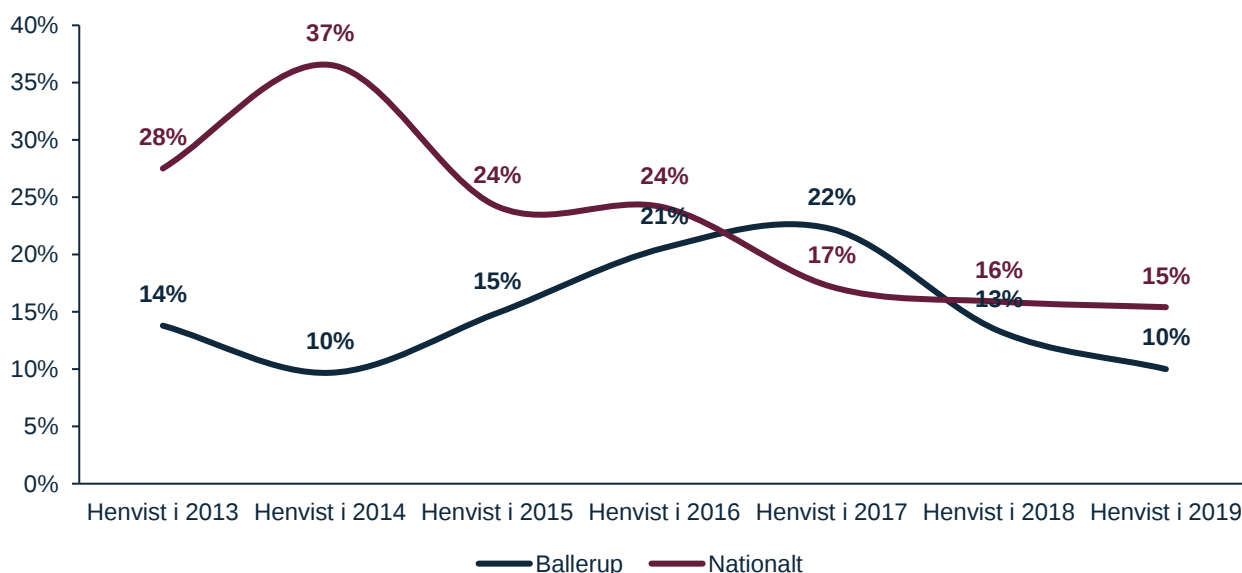
Figur 3.1.9: Andel af elever, der modtager segregeret undervisning

Note: Data fra Uddannelsesstatistik.dk. Segregeret undervisning defineres som behov for støtte i mere end 9 timer ugentligt. Opgjort for bopælskommune.

Mens antallet af elever, der henvises til specialundervisning i Ballerup Kommune, har været stigende, ligger andelen af de henviste elever, der vender tilbage til almenområdet på mellem 10 og 20 pct. Langt størstedelen af de henviste elever vender således ikke tilbage til almenområdet, når de først er blevet visiteret til specialundervisning. I de fleste tilfælde er udgiften til en visiteret elev således en blivende udgift.

Figur 3.1.10: Andelen af henviste specialelever fra indskolingen og mellemtrinnet, der vender tilbage til almenområdet tre år efter, at de blev henvist

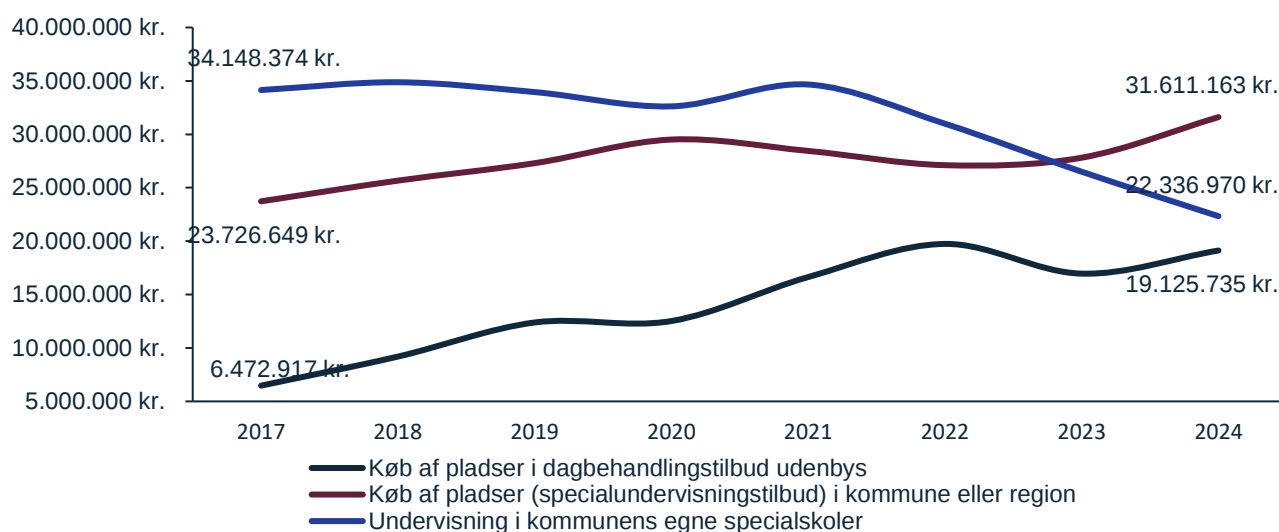

Note: Data fra Danmarks Statistik

Som tidligere nævnt, udgør udgifterne til specialskoler over halvdelen af de samlede udgifter til specialundervisning, og selvom antallet af visiterede helårsbørn har været faldende, er det ikke kommet til udtryk i faldende udgifter til specialskoler. Samtidig har enhedsprisen til specialskoler været stigende, hvorfor det er relevant at dykke nærmere ned i, hvordan udgifterne til specialskoler fordeler sig på forskellige tilbud. Af figur 3.1.6 fremgår det, at udgifterne til specialskoler i stigende

grad går til køb af pladser udenbys, mens udgifterne til kommunens egne specialskoler har været faldende.

Figur 3.1.11: Udgifter til specialskoler opgjort

Note: Data fra Ballerup Kommune.

De stigende udgifter til køb af pladser udenbys giver anledning til at overveje, hvorvidt de eksisterende tilbud i Ballerup Kommune matcher elevernes behov, hvilket vi kigger nærmere på i kapitel 5. Samtidig rejser resultaterne spørgsmål om hensigtsmæssigheden i, at en så stor del af kommunens økonomi på skoleområdet placeres uden for kommunens grænser.

Delkonklusion

- Udgifter til specialundervisning i Ballerup Kommune er steget med 22 pct. siden 2017.
- Noget af udgiftsstigningen skyldes et stigende antal visiterede helårsbørn, der kan forklares med et øget forbrug blandt specialeleverne samt en stigning i antallet af elever, der visiteres.
- Derudover skal de stigende udgifter til specialundervisning ses som et resultat af stigende enhedsudgifter. En specialelev koster i gennemsnit mere og mere, og det er kun en lille andel, der vender tilbage til almenområdet, hvorfor udgifterne oftest må regnes for blivende skoletiden ud.
- En stigende andel af udgifterne til specialskoler placeres i tilbud uden for kommunen.
- Fortsættelse af den nuværende praksis for henvisning til specialtilbud er ikke en økonomisk bæredygtig løsning.

3.2 Betydningen af at være tæt på almenområdet

Som fremhævet, er økonomien på skoleområdet i Ballerup Kommune udfordret og vil i stigende grad blive det af udgifter til specialundervisning. På længere sigt kan den stigende segregering dog have afledte effekter, der risikerer at udfordre kommunens økonomi yderligere, såfremt segregerede elever viser sig at klare sig dårligere senere i livet end elever, der bibeholder en tæt tilknytning til almenområdet. Er dette tilfældet, vil det af såvel økonomiske som trivselsmæssige årsager være relevant at overveje, hvorvidt segregering altid er den bedste løsning for elever med støttebehov.

VIVE har tidligere afdækket, at elever, der i løbet af deres skoleforløb er blevet udsluset fra et specialundervisningstilbud til(bage til) almenområdet, i højere grad kommer i gang med en ungdomsuddannelse og efterfølgende får et job, sammenlignet med elever, der afslutter deres skoletid i et specialundervisningstilbud. KL har samtidig afdækket, hvordan elever i specialtilbud har en større risiko for at være på offentlige forsørgelse 10 år efter endt skolegang end elever fra almenklasser.⁷ Disse to undersøgelser peger tilsammen på, at der kan være både økonomiske og trivselsmæssige argumenter for at sikre flere elever med støttebehov en tæt tilknytning til almenområdet. I det følgende kigger vi på, om der er evidens for, at de samme forhold gør sig gældende for specialundervisningseleverne i Ballerup Kommune.

VIVE, 2020: "Tilbageførte elever og overgang til ungdomsuddannelse".

VIVE belyste i en rapport fra 2020, hvordan tilbageførte elever klarer sig i overgangen til en ungdomsuddannelse. Rapporten blev udarbejdet for Børne- og Undervisningsministeriet.

VIVE konkluderer, at 44% af de elever, som er vendt tilbage til almenforløbet, er i gang med en ungdomsuddannelse to år efter 9. klasse, mens det kun er tilfældet for 19% blandt de elever, der fortsatte i et specialtilbud efter 6. klasse.⁸

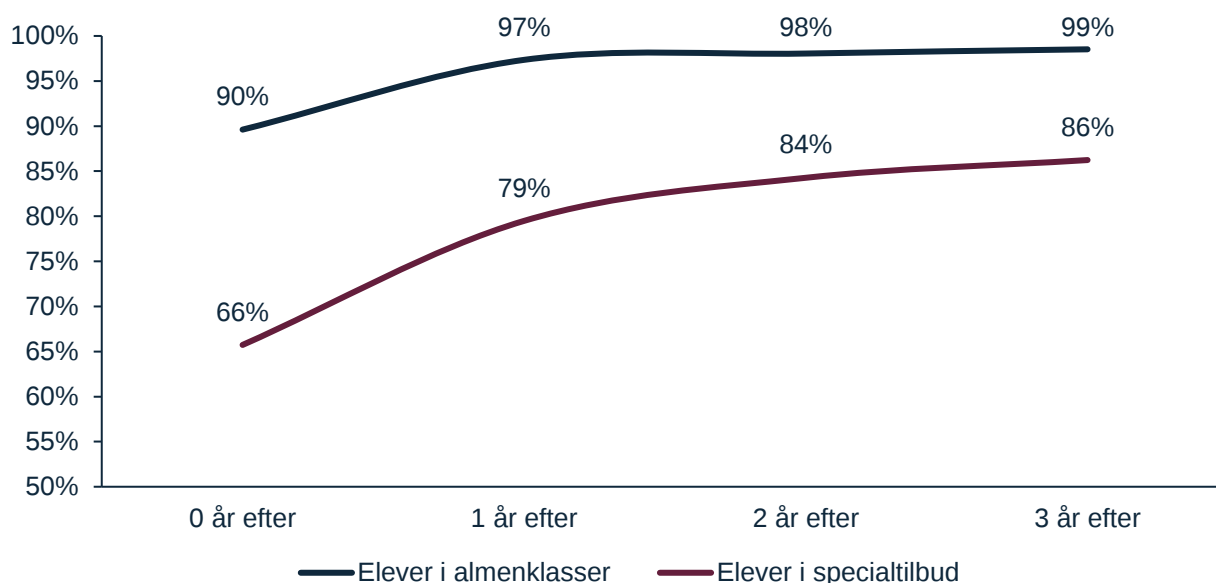
Nedenstående figur 3.2.1 viser, hvor stor en andel af eleverne i de specialiserede tilbud, der har påbegyndt en ungdomsuddannelse i årene umiddelbart efter, at de dimitterede fra grundskolen i Ballerup Kommune. Eleverne i de specialiserede tilbud sammenlignes i figuren med elever i almenklasser for at give en indikation på, hvordan elever i specialtilbud klarer sig relativt til elever i almenområdet. Som det fremgår af figuren har 86 pct. af eleverne i specialtilbud påbegyndt en ungdomsuddannelse 3 år efter dimission fra grundskolen, mens den tilsvarende andel blandt elever fra almenklasser er 99 pct.

Sammenligner man således specialelevernes uddannelsesfrekvens med almeneleverne i Ballerup Kommune, genfindes de samme tendenser, som VIVE og KL pegede på i deres undersøgelser.

⁷ <https://www.kl.dk/media/lucfzdn0/10-aar-efter-specialtilbud.pdf>

⁸ <https://www.vive.dk/media/pure/lxm721xd/4416062>

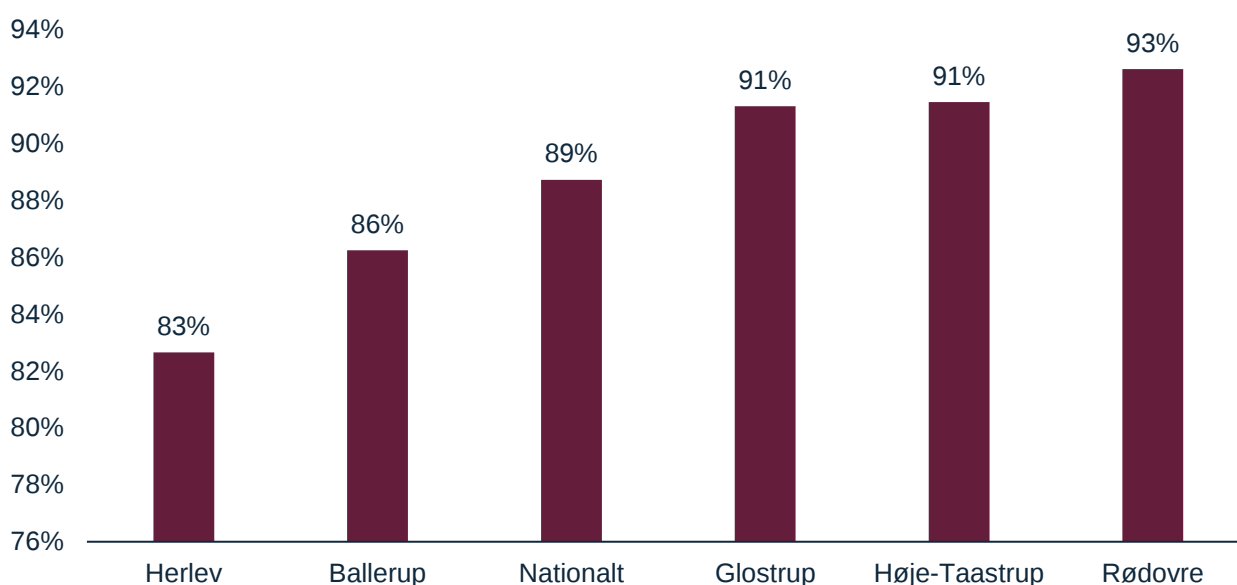
Figur 3.2.1 – Andelen af eleverne, der har påbegyndt en ungdomsuddannelse, blandt dimitterede elever fra grundskolen i Ballerup Kommune for årgangene 2013-2020

Note: Data fra Danmarks Statistik. Eleverne for perioden 2013-2020 er puljet sammen af hensyn til diskretionering.

Ser man på, hvordan eleverne i specialtilbud i Ballerup Kommune klarer sig relativt til elever i specialtilbud i nogle af de kommuner, som Ballerup Kommune normalt sammenligner sig med, fremgår det, at der generelt er en lidt lavere andel af eleverne, der har påbegyndt en ungdomsuddannelse tre år efter dimission, end det er tilfældet i Glostrup, Høje-Taastrup og Rødovre Kommune. Kun i Herlev Kommune er der en lavere andel af specialeleverne, der har påbegyndt en ungdomsuddannelse tre år efter dimission. Ballerup Kommune ligger en smule under det nationale niveau, når vi kigger på specialelevernes påbegyndelse af ungdomsuddannelse tre år efter dimission.

Figur 3.2.2 – Andelen af elever, der har påbegyndt en ungdomsuddannelse tre år efter, at de dimitterede fra grundskolen, hvor de var tilknyttet et specialtilbud i udskolingen for årgangene 2013-2020

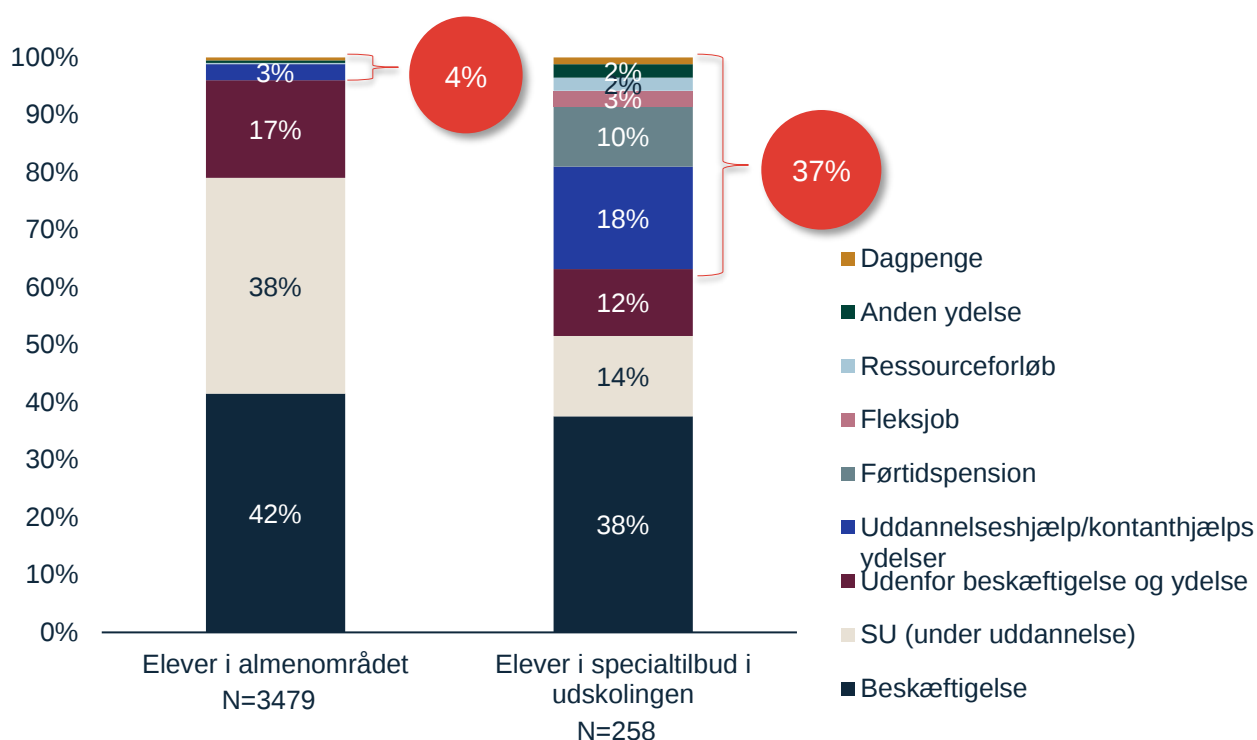

Note: Data fra Danmarks Statistik. Eleverne for perioden 2013-2020 er puljet sammen af hensyn til diskretionering.

I figuren nedenfor illustreres Ballerup Kommunes specialelevers beskæftigelsesfrekvens fem år efter dimission fra grundskolen relativt til eleverne i almenområdet. 37 pct. af specialeleverne modtager fem år efter dimission en offentlig ydelse, mens den tilsvarende andel blandt almeneleverne kun er 4 pct. 14 pct. af specialeleverne modtager SU, fordi de er under uddannelse, mens dette er tilfældet for 38 pct. af eleverne fra almenklasser, og samtidig er det en lidt lavere andel af specialeleverne, der er i beskæftigelse fem år efter grundskolen.

Tallene indikerer således, at specialeleverne har en højere risiko for at ende på offentlig forsørgelse end almeneleverne, ligesom deres uddannelses- og beskæftigelsesfrekvens er lavere end almenelevernes.

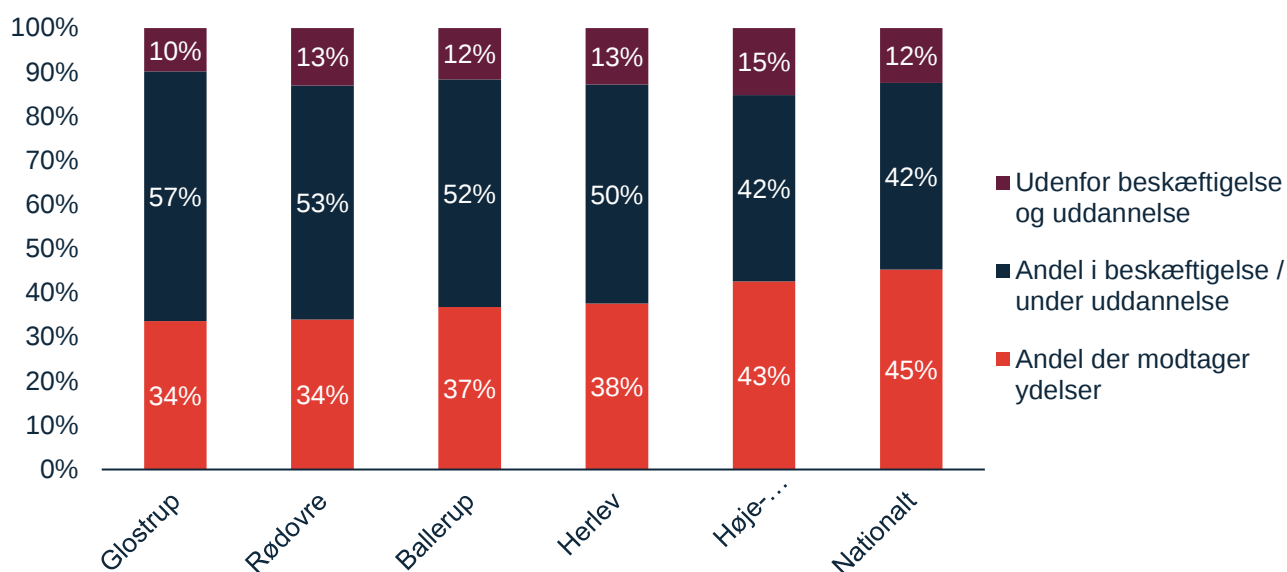
Figur 3.2.3: Den primære beskæftigelse fem år efter, at eleverne dimitterede fra grundskolen i Ballerup Kommune for årgangene 2013-2018

Note: Data fra Danmarks Statistik.

Sammenligner man uddannelses- og beskæftigelsesfrekvensen blandt specialeleverne i Ballerup Kommune med specialeleverne i andre sammenlignelige kommuner, fremgår det, at en større andel af specialeleverne fra Ballerup Kommune er under uddannelse eller i beskæftigelse, end det er tilfældet for eleverne i Herlev og Høje-Taastrup, mens specialeleverne i Glostrup og Rødovre Kommune til gengæld har en højere uddannelses- og beskæftigelsesfrekvens end eleverne fra Ballerup Kommune. Generelt klarer specialeleverne fra Ballerup Kommune sig bedre end specialeleverne på nationalt plan.

Figur 3.2.4: Den primære beskæftigelse fem år efter, at elever, der har været i specialtilbud i udskolingen, dimitterede fra grundskolen for årgangene 2013-2018

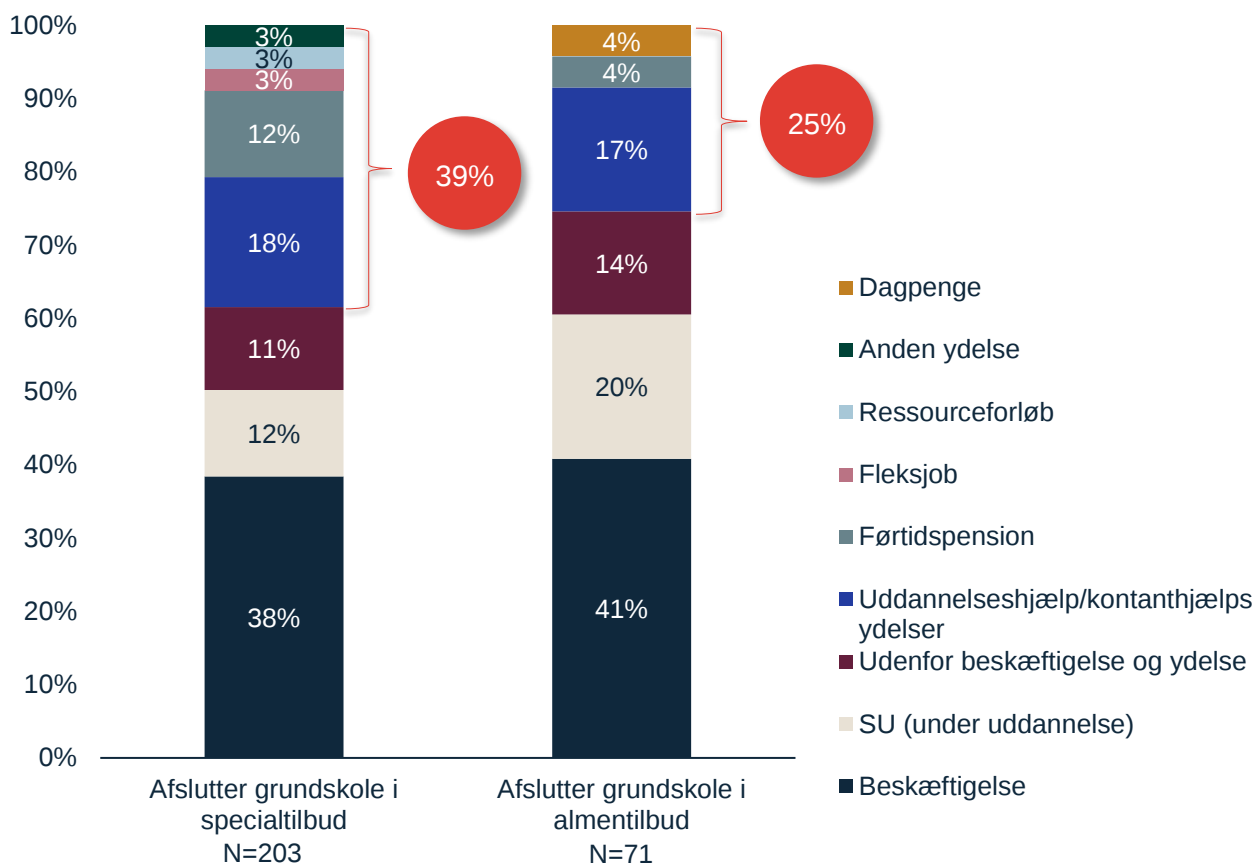

Note: Data fra Danmarks Statistik.

Specialelever og elever i almenklasser har naturligvis meget forskellige forudsætninger for at klare sig godt senere i livet, hvilket gør det vanskeligt at tilskrive deres uddannelses- og beskæftigelsesfrekvens til, hvorvidt de har været henvist til et specialtilbud eller ej. Ved at sammenligne elever, der har været henvist til et specialtilbud, men som efterfølgende er blevet inkluderet i almenområdet igen med elever, der efter henvisning til et specialtilbud bliver i dette tilbud resten af deres skoletid, kan vi nærmere undersøge, hvilken betydning det har for elever at blive inkluderet i almenområdet.

I figur 3.2.5 nedenfor ses resultaterne af en sådan sammenligning, hvor det fremgår, at andelen på offentlig forsørgelse er mindre blandt de elever, der afslutter grundskolen i et almentilbud efter tidligere henvisning til et specialtilbud, end det er tilfældet for de elever, der afslutter grundskolen i et specialtilbud. Samtidig er der en større andel af førstnævnte gruppe, der er i beskæftigelse eller under uddannelse.

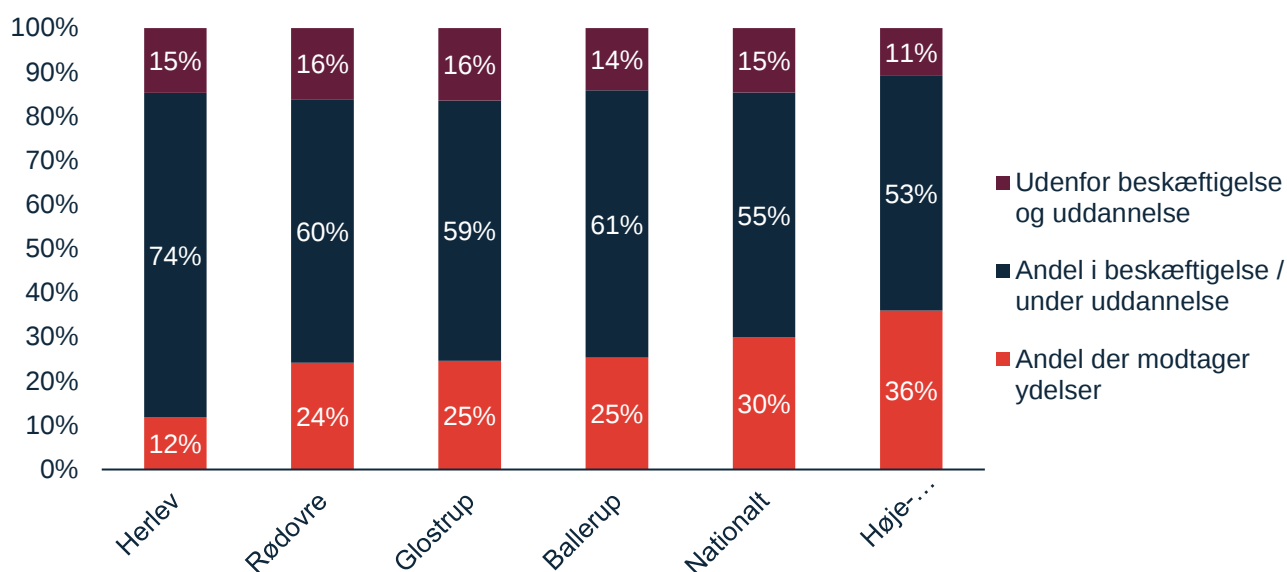
Figur 3.2.5: Den primære beskæftigelse fem år efter for elever, der (1) dimitterede fra grundskolen i et specialtilbud, og (2) dimitterede fra almenområdet efter tidligere at have været i et specialtilbud. Elever fra Ballerup Kommune for årgangene 2013-2018.

Note: Data fra Danmarks Statistik.

Sammenligner man beskæftigelsesfrekvensen for gruppen af elever, der dimitterede fra almenområdet efter have været henvist til et specialtilbud i Ballerup Kommune, med lignende elever i sammenligningskommunerne fremgår det, at eleverne klarer sig lige så godt som eller bedre end eleverne fra Rødovre, Glostrup og Høje-Taastrup Kommune, mens de klarer sig lidt dårligere end den tilsvarende gruppe i Herlev Kommune. Denne gruppe af elever fra Ballerup Kommune klarer sig generelt bedre, end det er tilfældet for gruppen på nationalt plan.

Figur 3.2.6: Den primære beskæftigelse fem år efter for elever, der dimitterede fra almenområdet efter tidligere at have været i et specialtilbud for årgangene 2013-2018

Note: Data fra Danmarks Statistik.

Delkonklusion

- Tidligere undersøgelser har afdækket, at elever klarer sig bedre senere i livet, hvis de bevarer en tæt tilknytning til almenområdet.
- Det samme er tilfældet for eleverne i Ballerup Kommune. Specialeleverne er mindre tilbøjelige til at være påbegyndt en ungdomsuddannelse tre år efter endt skolegang, ligesom deres uddannelses- og beskæftigelsesfrekvens er lavere 5 år efter.
- Elever, der tidligere har været henvist til et specialtilbud, men som senere vender tilbage til almenområdet, er i lavere grad på offentlige forsørgelse fem år efter grundskolen, end det er tilfældet for de elever, der afslutter grundskolen i et specialtilbud.

3.3 Øvrige omkostninger, økonomimodeller og incitamentsstrukturer

Ballerup Kommune er kendetegnet ved at prioritere folkeskoleområdet. Den politiske vision i Ballerup er et stærkt almenområde: "En stærk uddannelsesby og alle i fællesskab – det handler om børn". Dette indebærer en forventning om, at specialområdet skal fylde mindre, jf. forligsteksten fra budgetaftale 2023:

"Budgetparterne er enige om, at de specialiserede områder skal have et særligt fokus på overholdelse af budgetterne for at holde udgifterne nede, så de almene områder ikke skal holde for. Der lægges derfor med budget 2023 et yderligere pres på de specialiserede områder med henblik på, at serviceniveauet skal tilpasses sammenlignelige kommuner, og der fokuseres på, hvordan udgiftsniveauet kan bringes ned på et niveau svarende til kommuner med samme socioøkonomiske forhold."

Tiltag foretaget til understøttelse af almenområdet i Ballerup Kommune

- Forbedret generel økonomi på skolerne ved indfasning af en budgetmodel, hvor der tages udgangspunkt i 25 elever i klasserne.
- Oprettelse af en decentral inklusionspulje på skolerne (39 mio. kr.).
- Lagt midlerne til støttetimer over 9 timer (12 lektioner) ud på skolerne (9 mio. kr.).
- Oprettelse af skolefleksordningen, hvor skolerne kan søge midler til tilbageslusning eller forebyggende tiltag for at undgå segregering i konkrete sager (5 mio. kr.).
- Kompetenceudviklingsindsatser – herunder BAL og SAMSPAL.
- Lagt penge ud på skolerne til at betale for enhedstaksten til specialiseret undervisning. Fuldt indfaset forventes op mod 23,4 mio. kr. lagt ud på skolerne.
- Tilførsel af midler til stigende udgifter på det specialiserede undervisningsområde.
- Styrket samarbejde mellem PPR, børnesocialområdet og skolerne.

Ballerup Kommune har en politisk ambition om at arbejde tidligt forebyggende og inkluderende på almenområdet. Derfor er der lagt ressourcer ud hertil i almenskolen. Først og fremmest er der oprettet en inklusionspulje, som blev indfaset frem mod 2021. Inklusionspuljen har siden 2019 lagt omkring 40 mio. kr. ud til skolernes inklusionsindsatser.

Analysen af det inkluderende arbejde på almenområdet i Ballerup Kommune fra 2024 viste, at der i tillæg til ovenstående indsatser var behov for en yderligere styrkelse af almenområdet. Det vurderes, at der kan findes en række udgiftsposter, som rummer et omprioriteringspotentiale, der kan bidrage til finansieringen af et styrket almenområde. Disse udgiftsposter består i nogle af de eksisterende indsatser rettet mod elever med særlige behov, hvor det vurderes, at udgifterne med fordel delvist kan anvendes på almenområdet i stedet. I tabellen nedenfor er listet poster, hvor der eksisterer et omprioriteringspotentiale.

Post	Omprioriteringspotentiale	Kommentar
PLAY	Der er potentiale for omprioritering på op til 10-15 mio. kr. årligt	Evidensen for indsatsens gavnlige effekter er sparsom, sammenlignet med den stærke evidens for betydningen af kontakt til almenområdet
Tabt arbejdsfortjeneste	I alt anvendes 18-22 mio. kr. årligt, hvoraf en delmængde forventes at gå til forældre med børn, som har behov for aktiviteter med læring i både almen- og SFO-området, og som på den baggrund har haft den effekt, at forældrene har været nødsaget til at søge om tabt arbejdsfortjeneste	En styrkelse af almenområdet forventes at kunne reducere behovet for udbetaling af tabt arbejdsfortjeneste som kompensation, gennem fleksible løsninger for børn og forældre, som fremmer mulighederne for at forældre er på arbejdsmarkedet.
Omfordeling af medarbejdere mellem almen og special	På sigt 3-5 årsværk pr. skole	Omprioriteringens gennemslag afhænger af, hvorledes udbygningen af almenområdet forløber

Ovenstående tabels sidstnævnte punkt vedrørende en potentiel omfordeling af medarbejdere mellem almen- og specialområdet skal ses i forhold til det nuværende personale på skolerne og i Center for Børne og Ungerådgivning. Omprioriteringen i form af 3-5 årsværk til hver af skolerne skal således ses i forhold til nedenstående fuldtidsnormeringer i distrikterne, i BFO'erne og i Center for Børne og Ungerådgivning.

I tabellen neden for ses en oversigt over personale (årsværk og hoveder) fordelt på skoler, BFO, Klub og PPR/BUR.

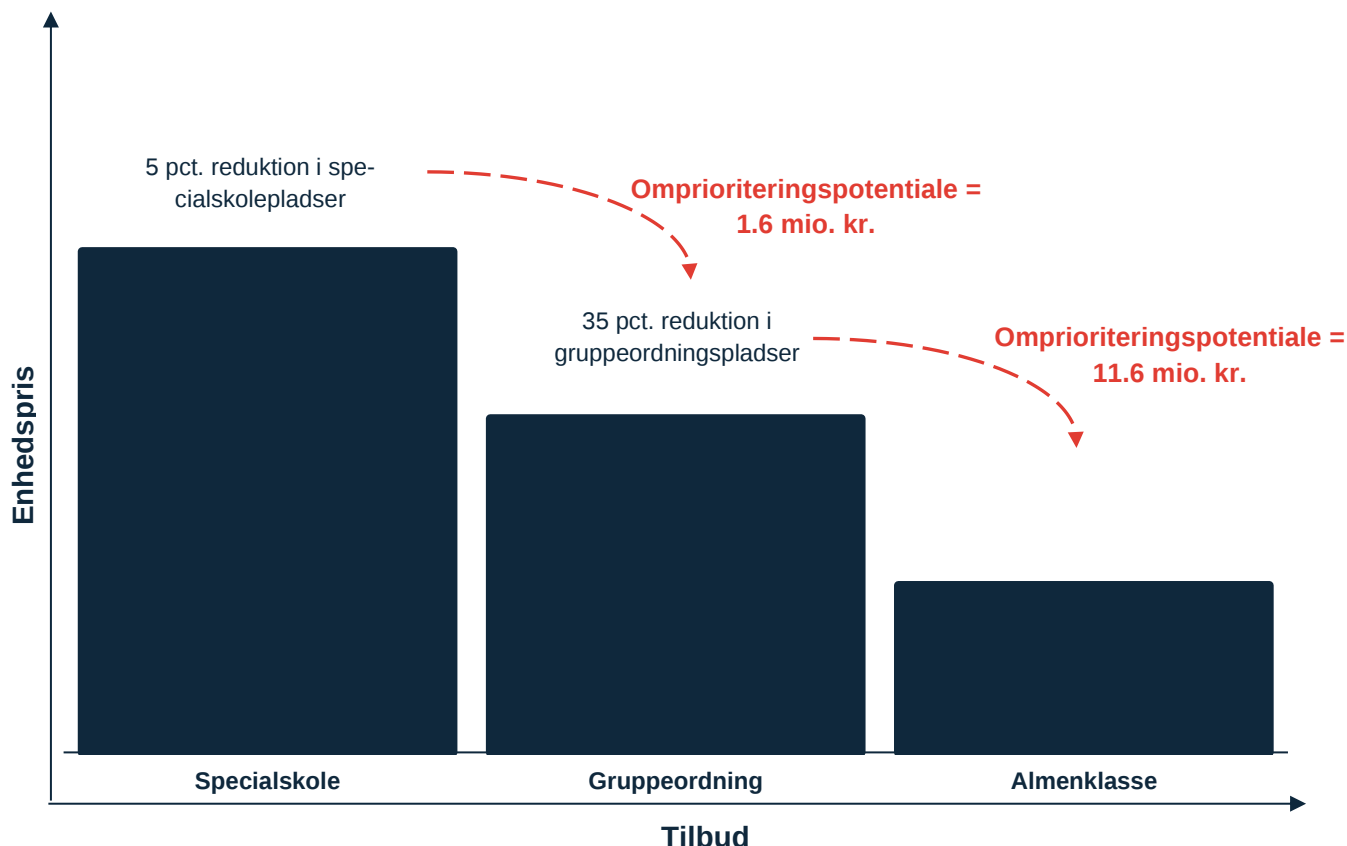
	Distrikter		BFO		C-BUR PPR*		C-BUR*	
	Hoveder	Fuldtidsnormeringer	Hoveder	Fuldtidsnormeringer	Hoveder	Fuldtidsnormeringer	Hoveder	Fuldtidsnormeringer
Baltorpskolen	154	121	50	32	11	7	19	13
Hedegårdsskolen	148	103	25	17	3	2	10	7
Måløvhøj Skole	137	107	48	31	5	2	8	6
Skovlunde Skole	170	128	63	45	3	2	10	7
Skovvejens skole	117	92	54	35	5	2	8	6
I alt	726	551	240	161	26	16	54	40

Note: Data fra Ballerup Kommune*Hedegårdsskolen og Skovlunde Skole deler personale fra C-BUR. Det samme gør Måløvhøj Skole og Skovvejens Skole. Der er derfor divideret med 2 for disse.

I tillæg til ovenstående omprioriteringspotentiale i personaleressourcer mellem almen- og specialområdet, vurderes det samtidig, at der vil være et omprioriteringspotentiale forbundet med kapacitetstilpasning som et led i, at man styrker almenområdet.

I figur 3.3.1 neden for er illustreret et eksempel på en kapacitetstilpasning, hvor 5 pct. af de nuværende helårsbørn i specialskoletilbud flyttes til gruppeordningerne, mens 35 pct. af de nuværende helårsbørn i gruppeordningerne flyttes til almenområdet. En sådan kapacitetstilpasning vil medføre, at segregeringsgraden i Ballerup Kommune vil falde til cirka 5 pct. På den måde indsluses de elever, der med størst sandsynlighed kan rummes på almenområdet, mens man samtidig sikrer gruppeordningernes faglige og økonomiske bæredygtighed ved at flytte kapacitet fra specialskolepladser til pladser i gruppeordninger. Samlet set giver denne trinvis kapacitetstilpasning et omprioriteringspotentiale på op mod 13.2 mio. kr.

Figur 3.3.1: Omprioriteringspotentiale ved kapacitetstilpasninger

Note: Data fra Ballerup Kommune. Tallene tager udgangspunkt i reduktioner af helårspladser i 2024. Det forudsættes, at specialskoleelever flyttes til gruppeordninger, mens elever i gruppeordninger flyttes til almenområdet. Omprioriteringspotentialet er beregnet ved at tage forskelle i enhedsudgifter mellem de tilbuddene og gange med reduktionen i helårsbørn.

Udover omprioriteringspotentialet i ovenstående poster er Ballerup Kommune med finanslovsaftalen for 2024 blevet tildelt puljemidler svarende til 40 mio. kr. over en treårig periode til at styrke den pædagogisk psykologiske rådgivning (PPR). Disse midler kan med fordel anvendes til at styrke PPR's understøttelse af almenområdet, eksempelvis ved at deltage i observationer og sparring i klasserummet på almenområdet samt gennem aktiv deltagelse i co-teaching.

Delkonklusion

- Selvom almenområdet over de seneste år er blevet tilført midler til at arbejde med inkluderende indsatser, er der behov for en yderligere styrkelse af ressourcerne på almenområdet, så det sikres, at indsatserne er tidlige, forebyggende og blivende.
- Der kan forefindes et omprioriteringspotentiale på en række poster, der i dag bliver anvendt til tilbud til elever med særlige behov, som kan bidrage til finansieringen af et styrket almenområde.

3.4 Konklusion og anbefalinger

3.4.1 Konklusioner

Afsluttende kan det altså konkluderes på baggrund af ovenstående afsnit, at udgifterne til specialundervisning i Ballerup Kommune har været voksende over en årrække. Fortsætter udgifterne med at stige, vil det udfordre den økonomiske bæredygtighed på hele skoleområdet i Ballerup Kommune.

I forlængelse heraf kortlægger denne analyse samt tidligere undersøgelser, at tæt kontakt til almenmiljøet har positiv betydning for, hvordan elever klarer sig senere i livet. Specialundervisnings elever har således en lavere uddannelses- beskæftigelsesfrekvens end almenelever. Sammenligner man elever, der tidligere har været sevreret, men som er blevet tilbagesluset til almenområdet med elever, der afslutter grundskolen i et specialtilbud, viser det sig, at den første gruppe klarer sig bedre senere i livet end sidstnævnte gruppe. Der er således både faglige, trivselsmæssige og økonomiske argumenter for at sikre en større andel af eleverne en tættere kontakt til almenområdet.

Resultaterne peger på, at der er behov for at omprioritere ressourcer mellem almen- og specialområdet, så almenområdet bliver bedre i stand til at rumme flere elever med særlige behov og løfte opgaven med de inkluderende indsatser. Denne analyse peger på en række udgiftsposter, hvor der kan forefindes et omprioriteringspotentiale.

3.4.2 Anbefalinger

Hvis almenområdets mellemformer foldes ud, vil der ske en tilpasning af gruppeordningerne. Ballerup Kommune oplever på den ene side, at Hedegårdsskolens gruppeordninger rettet mod elever med autismespektrumforstyrrelser hhv. ADHD er i markant vækst målt på antal elever, mens Baltorpskolens gruppeordning for elever med generelle indlæringsvanskeligheder er et mindre tilbud, hvor der er udsagn om, at der især i de yngste årgange kan konstateres en stagnation i antal elever.

For så vidt angår Hedegårdsskolens gruppeordninger, er antallet af elever næsten fordoblet (til ca. 110 elever), hvilket alt andet lige vanskeliggør en tilbageslusning af elever til almenområdet, idet andelen af almenelever mindskes set i forhold til andelen af elever i gruppeordninger. Hertil kommer, at der er behov for en tilpasning af gruppeordningerne af hensyn til, at de fysiske læringsmiljøer er udfordrede, grundet mangel på lokaler, grupperum og manglende struktur grundet få kvadratmeter, som dermed ikke giver ro til faglig fordybelse. Det anbefales, at gruppeordningerne på Hedegårdsskolen reduceres ved at samle omkring halvdelen af eleverne på en anden skole. Dette kunne fx være Skovlunde Skole, hvor Ordblindeinstituttet flytter ud. Ved at dele eleverne, så ca. 50-60 elever vil være på Hedegårdsskolen hhv. Skovlunde Skole, vil der stadig være et bæredygtigt fagligt miljø på skolerne.

I modsætning til Hedegårdsskolens gruppeordninger stagnerer Baltorpskolens gruppeordning for elever med generelle indlæringsvanskeligheder i forhold til antal elever. Det vurderes, at den faglige og pædagogiske udvikling af skolernes mellemformer indebærer, at gruppeordningen fremover vil kunne håndteres lokalt. Det anbefales med andre ord, at gruppeordningen på Baltorpskolen nedlægges med henblik på, at eleverne rummes på de respektive folkeskoler i Ballerup Kommune.

Det anbefales desuden, at der etableres et tættere samarbejde mellem gruppeordningerne indbyrdes, og mellem almenområdet og gruppeordningerne med henblik på en gradvis nedjustering af gruppeordningerne, i takt med at mellemformer i almenområdet vokster i omfang.

4. Visitationspraksis

I opdraget til analysen af specialområdet i Ballerup Kommune er det også fastlagt, at der ønskes en vurdering af den eksisterende visitationspraksis i kommunen. I det følgende gennemgås en række analyser af, hvad der karakteriserer de elever, der henvises til specialundervisning i Ballerup Kommune samt hvordan visitationsprocessen opleves blandt forældre og det pædagogiske personale.

4.1 Visitation til specialundervisning

Nedenstående figur viser de henviste specialelevs fordeling i udsathed. I figuren visualiseres udsathed i form af fordelingen i elevernes forventede sandsynlighed for specialundervisningsbehov. Den forventede sandsynlighed er beregnet på baggrund af Epinions model for sociale profiler, som tager 193 risikofaktorer som input i estimationen af specialundervisningsbehov.

Epinions model for sociale profiler

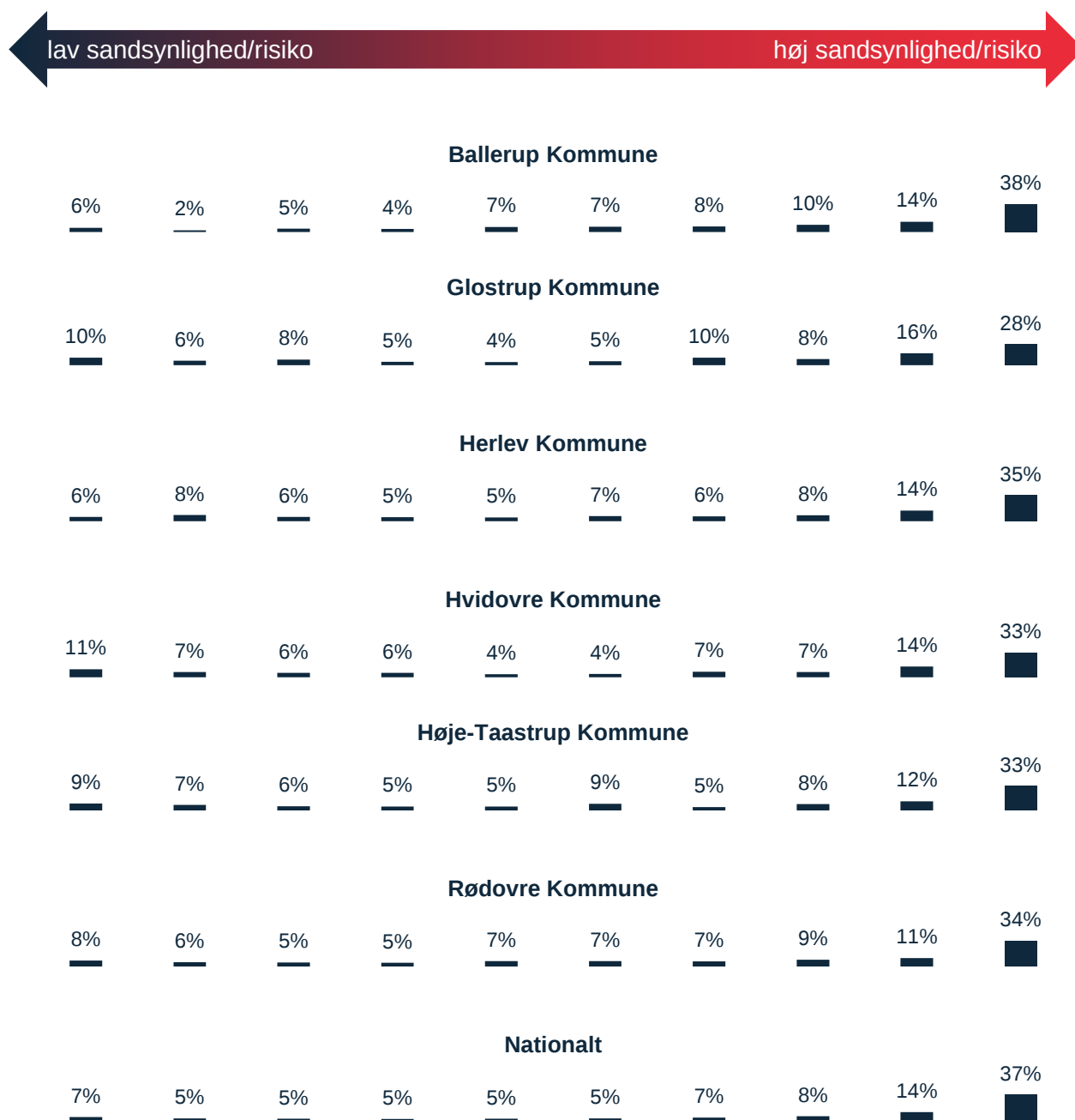
Epinion har udviklet en model for prædiktionen af behovet for specialundervisning for hver enkelt elev. Prædiktionen er baseret på en statistisk model, der er udregnet på et nationalt plan for alle skoleelever i den danske grundskole. I modellen anvendes 193 forskellige variable, der dækker over informationer på hver enkelt elev og denne elevs forældre. De 193 variable dækker over en lang række forskellige forhold, der kan opdeles i følgende overordnede kategorier:

- Forældrenes økonomiske forhold (fx disponibel indkomst, indestående i bank osv.)
- Forældrenes uddannelsesmæssige baggrund
- Forældrenes beskæftigelsessituation både nu og tilbage i tid
- Forældrenes kriminalitetshistorik
- Boligforhold og forældres civilstatus
- Sundhedsmæssige variable (fx diagnoser, kontakt med læge og hospitaler)
- Anbringelser og sociale foranstaltninger

Figur 4.1.1 nedenfor illustrerer, at Ballerup Kommune ikke visiterer mindre udsatte elever, end det er tilfældet i andre kommuner. Tværtimod lader de visiterede elever i Ballerup Kommune til at være mere udsatte målt på risikofaktorerne, end det er tilfældet i nogle af de kommuner, som man normalt sammenligner sig selv med. Eksempelvis har 38 pct. af de visiterede elever i Ballerup Kommune en sandsynlighed på 90 pct. eller højere for behovet for et specialtilbud, mens den tilsvarende andel i Glostrup Kommune er 28 pct. Der er således ikke umiddelbart tegn på, at den stigende segregeringsgrad skyldes en for lempelig visitationspraksis, hvor der henvises mindre udsatte børn til specialtilbud. Dette bekræftes tillige af en analyse fra Indenrigs- og Sundhedsministeriet, som viser, at Ballerups segregeringsgrad i 2020-2023 ligger 0,5 procentpoint under forventet niveau, når der korrigeres sociodemografi.⁹ Dermed ikke sagt, at der kun henvises børn, som på ingen måde kan rummes i almenmiljøet – figuren illustrerer, at der i Ballerup såvel som i sammenligningskommunerne og på nationalt plan henvises en gruppe af elever, som målt på objektive parametre har en relativt lav udsathed.

⁹ Indenrigs- og Sundhedsministeriets Benhmarkingenhed, 2024: Andel elever i segregeret undervisning, Bilag 1, side 10.

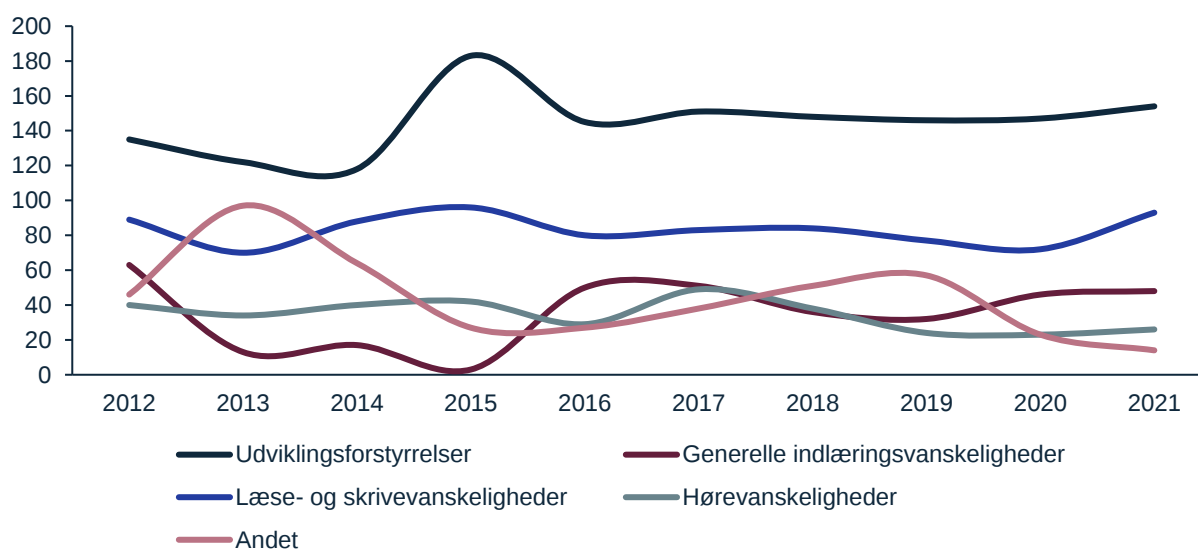
Figur 4.1.1: Specialelevernes fordeling i sandsynlighed for behov for specialtilbud (2023).

Note: Data fra Danmarks Statistik. Resultaterne baserer sig på Epinions model for sociale profiler, der estimerer det forventede behov for segregeret specialundervisning. Modellen er baseret på 193 socioøkonomiske karakteristika vedrørende eleven og elevens forældre.

I figur 4.1.2 viser udviklingen i antallet af henvisninger for de fem hyppigste henvisningsårsager i Ballerup Kommune. Af figuren fremgår det, at udviklingsforstyrrelser (autismespektrum, ADHD, damp m.fl.) er den hyppigst forekommende henvisningsårsag, og at antallet af disse henvisninger er steget med 14 pct. siden 2012. Den næsthypigste angivne årsag, læse- og skrivevanskeligheder, er steget med 4 pct. i perioden. Modsat er antallet af henvisninger med generelle indlæringsvanskeligheder og hørevanskeligheder som årsag faldet med henholdsvis 24 og 35 pct. i perioden.

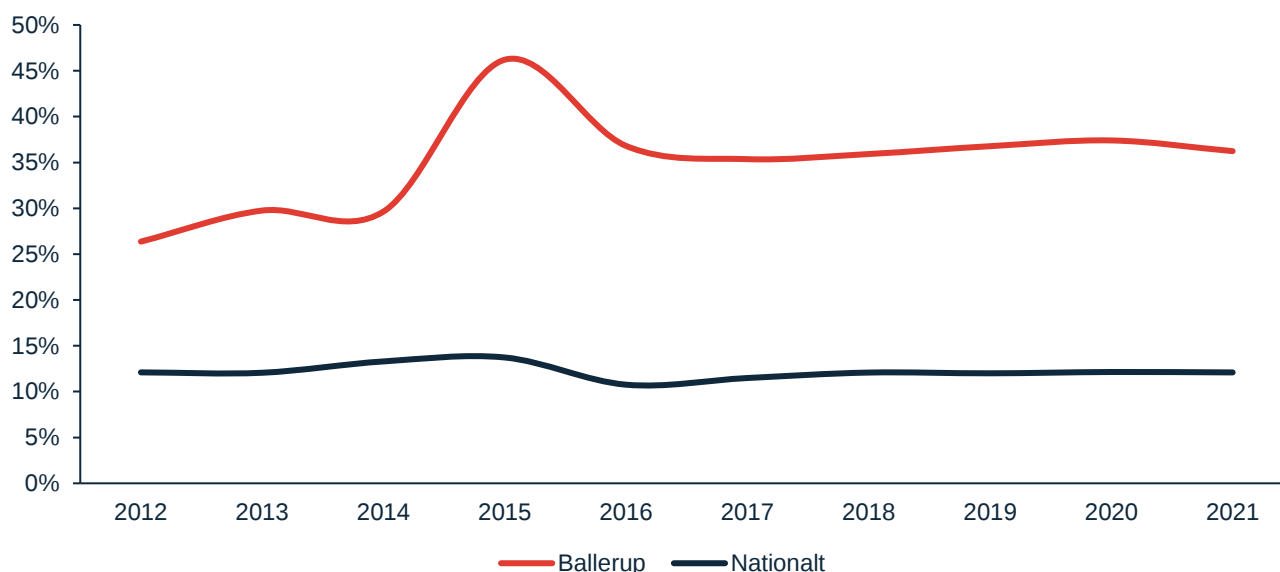
Figur 4.1.2: De fem hyppigste henvisningsårsager i Ballerup Kommune – antal henvisninger

Note: Data fra Danmarks Statistik. Baseret på registret UDSP og variablen SPC_ART. For overskuelighed er udeladt henvisninger med årsagerne "Bevægelsesvanskeligheder", "Psykiske vanskeligheder", "Tale- og sprogvanskeligheder", "Sociale og miljøbetingede vanskeligheder", da disse regner sig for en mindre andel af henvisningerne. Samtidig er udeladt henvisninger, hvor årsagen er uoplyst.

Figur 4.1.3 nedenfor viser, hvordan andelen af henvisninger med udviklingsforstyrrelser (autisme-spektrum, ADHD, damp m.fl.) som henvisningsårsag har udviklet sig siden 2012 for Ballerup Kommune og på nationalt plan. Figuren viser, at Ballerup Kommune for hele perioden ligger over det nationale niveau for andelen af henvisninger med udviklingsforstyrrelser som årsag. Samtidig viser figuren, at denne andel har været stigende i Ballerup Kommune i den angivne periode. Fra 2012 til 2021 steg andelen af henvisninger med udviklingsforstyrrelser som årsag i Ballerup Kommune med 37 pct., mens andelen på landsplan i samme periode var stabil.

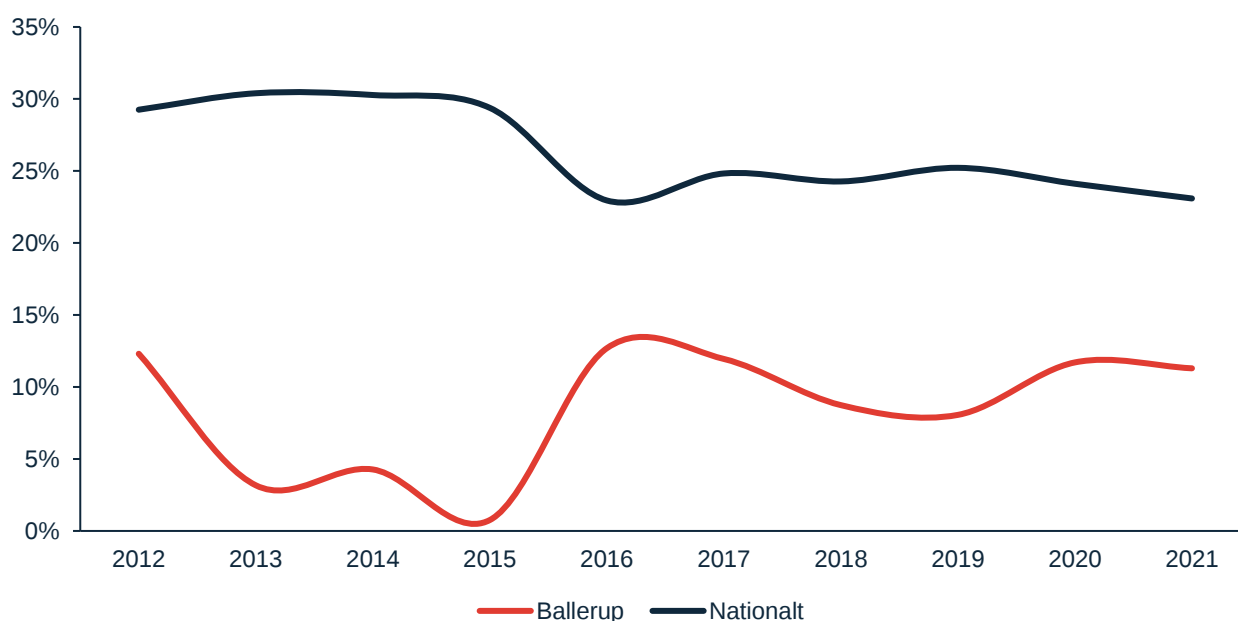
Figur 4.1.3: Andel af henvisninger med udviklingsforstyrrelser (autismespektrum, ADHD, Damp m.fl.) som årsag

Note: Data fra Danmarks Statistik. Baseret på registret UDSP og variabelen SPC_ART. Udviklingsforstyrrelser dækker over eksempelvis autismespektrum, ADHD, damp m.fl.).

Ses i stedet på, hvor stor en andel af henvisningerne, hvor der er angivet generelle indlæringsvanskeligheder som årsag, ligger Ballerup Kommune under det nationale niveau. For hele perioden udgør disse henvisninger under 15 pct. af de samlede henvisninger i Ballerup Kommune, mens de udgør mellem 20 og 30 pct. af henvisningerne på landsplan.

Figur 4.1.3: Andel af henvisninger med generelle indlæringsvanskeligheder (psykisk udviklingshæmmede, sent udviklede m.fl.) som årsag

Note: Data fra Danmarks Statistik. Baseret på registret UDSP og variabelen SPC_ART. Generelle indlæringsvanskeligheder dækker over eksempelvis psykisk udviklingshæmmede, sent udviklede m.fl.

Ovenstående resultater peger således på en udvikling, hvor særligt udviklingsforstyrrelser kommer til at tegne sig for en større andel af henvisningerne, mens generelle indlæringsvanskeligheder muligvis kommer til at fylde mindre.

Delkonklusion

- Ballerup Kommune henviser ikke mindre udsatte elever til specialundervisning end de relevante sammenligningskommuner eller henvisninger på landsplan.
- Antallet af henvisninger med udviklingsforstyrrelser som årsag er steget med 14 pct. siden 2012, og de udgør en stadig større andel af det samlede antal henvisninger.
- Modsat er antallet af henvisninger med generelle indlæringsvanskeligheder som årsag faldet i perioden 2012-2021.

4.2 Oplevelse af visitationsprocessen

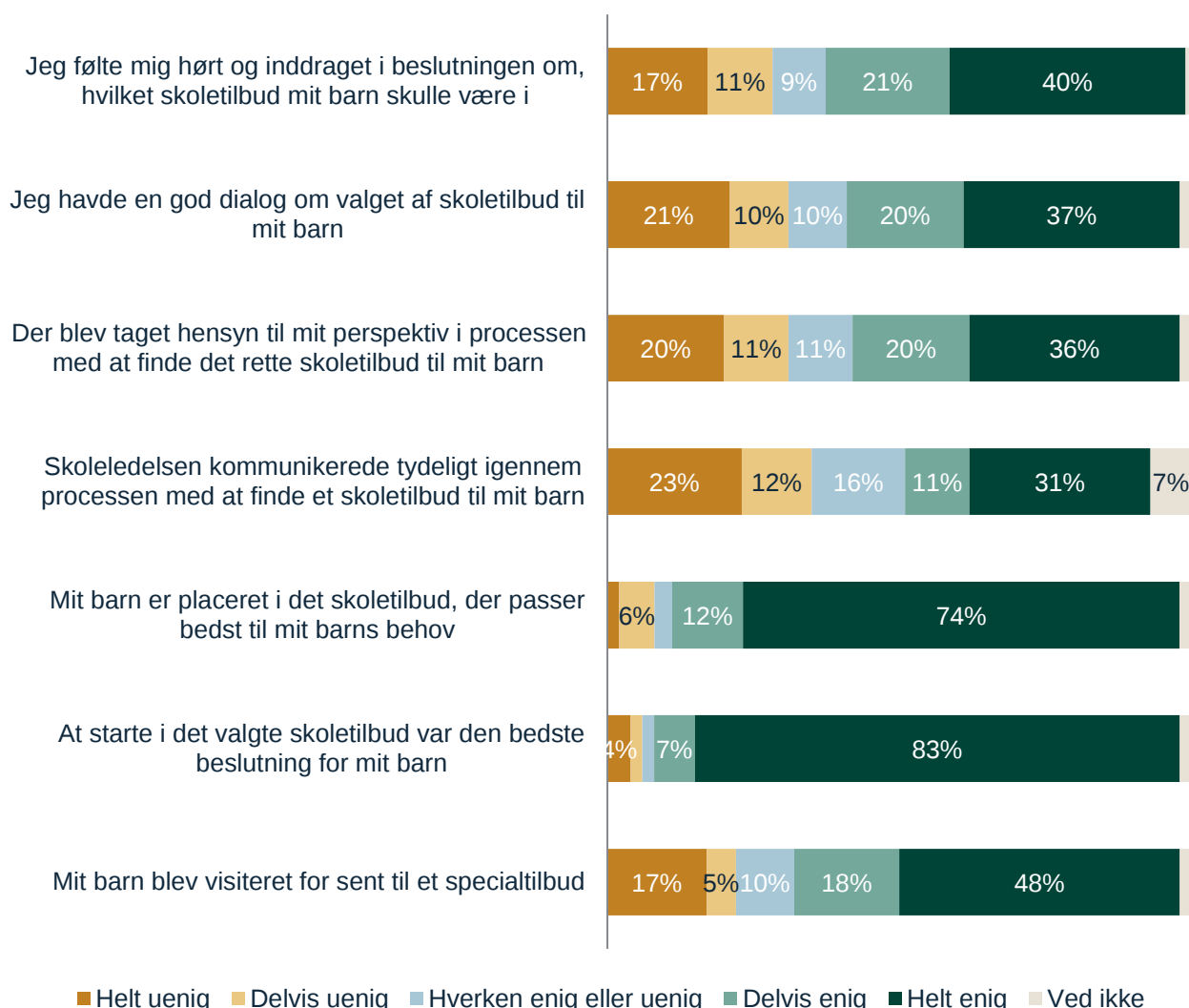
I tillæg til ovenstående kortlægning af hvilke elever, der visiteres til specialundervisning i Ballerup Kommune, er det afgørende for vurderingen af visitationspraksissen at afdække, hvordan visitationsprocessen opleves blandt forældre og det pædagogiske personale.

Forældrene til elever i specialundervisningstilbud er i høj grad enige i (90 pct.), at det har været den bedste beslutning for deres barn at starte i specialtilbud, og størstedelen af forældrene (86 pct.) mener, at deres barn er placeret i det skoletilbud, der bedst passer til barnets behov.

Forældrenes oplevelse af selve visitationsprocessen er dog mere blandet. Der er stor forskel på, om forældrene oplever, at de har haft en konstruktiv dialog angående valg af skoletilbud til deres barn, og om de føler sig hørt og inddraget i processen. Op mod 31 pct. af forældrene beskriver, at der ikke blev taget hensyn til deres perspektiv, og flere har manglet tydelig kommunikation fra skoleledelsen (35 pct.).

To ud af tre forældre mener, at deres barn skulle være visiteret til et specialtilbud tidligere, og dette kan tænkes at være en bagvedliggende årsag til, at flere forældre har en lavere tilfredshed med visitationsprocessen. Flere forældre beskriver, at det har været en svær proces at få skolen til at anerkende deres barns udfordringer og behov for et mere specialiseret skoletilbud. Visitationsprocessen har for mange været en forholdsvis lang og udfordrende proces, og nogle forældre beskriver en oplevelse af, at økonomi har været vægtet højere end deres barns trivsel og læring.

Figur 4.1: Forældrenes vurdering og oplevelse af visitationsprocessen

Note: Surveyundersøgelse blandt forældre til elever på specialområdet, 2024. Forældrene blev spurgt: "Hvor enig eller uenig er du i følgende udsagn." N=174.

I den kvalitative dataindsamling fremgik det blandt forældrene, at den nuværende visitationsproces opleves som meget lang. Der blev også udtrykt et ønske fra forældrene om, at der prioriteres en tidlig indsats, og at der knyttes an til de indsatser, der er gennemført, hvilke resultater der kom ud af indsatserne med henblik på at sikre en rød tråd, der er synlig for både forældre og eleven. Det hæmmer tilliden fra forældrenes side til visitationsprocessen, hvis forældrene skal gentage oplysninger om historik og indsatser, eksempelvis på grund af personudskiftninger blandt de faglige medarbejdere. Færre personskift blandt de fagprofessionelle i processen er ønskelig.

Når man spørger det pædagogiske personale på specialområdet, hvad de oplever som de største udfordringer ved at arbejde med specialtilbud, svarer 23 pct. skolernes visitationspraksis. Der er således forhold ved visitationsprocessen, der tilsyneladende komplicerer arbejdet med specialtilbud – også efter at eleven rent faktisk er blevet visiteret til et tilbud.

Skoleledere i den kvalitative dataindsamling har anført, at den nuværende visitationsproces i høj grad opleves at bygge på et mindset, hvor det også på den lange bane er det bedste for barnet at forblive i et specialundervisningsforløb, fremfor et senere forløb på almenområdet. På denne

måde står muligheden om at blive tilknyttet almenforløbet senere som en risiko og et bagslag for forældrene. Denne fortælling næres i nogen udstrækning også af den faglige og pædagogiske forståelse, der ser et specialforløb som en gevinst for eleven, idet der er flere ressourcer, men uden at basere det på en indfrielse af faglige og trivselsmæssige mål, som ved indfrielse kunne betyde, at et almenforløb kunne være et positivt resultat.

Delkonklusion

- Der er stor variation i forældrenes oplevelse af dialogen i visitationsprocessen. Omkring en tredjedel af forældrene oplevede ikke en konstruktiv dialog.
- To ud af tre forældre angiver, at deres barn skulle have været visiteret til et specialtilbud tidligere, og der er blandt forældrene en oplevelse af, at visitationsprocessen er for lang.
- Visitationsprocessen angives også som en udfordring af en fjerdedel af det pædagogiske personale. Oplevelsen af visitationsprocessen blandt forældrene komplicerer forventeligt samarbejdet med det pædagogiske personale.
- Skolelederne peger på, at visitationsprocessen er præget af et mindset, hvor segregeringen opfattes som en permanent løsning, hvilket udfordrer muligheden for senere dialog om tilbageslutning til almenområdet.

4.3 Konklusion og anbefalinger

4.3.1 Konklusioner

Der er ikke umiddelbart tegn på, at den stigende segregeringsgrad skyldes en for lempelig visitationspraksis, hvor der henvises mindre udsatte børn til specialtilbud. Analysen viser, at der i Ballerup Kommune såvel som i sammenligningskommunerne og på nationalt plan henvises en gruppe af elever, som målt på objektive parametre har en relativt lav udsathed.

Ballerup Kommune ligger over det nationale niveau for andelen af henvisninger med udviklingsforstyrrelser som årsag. Denne andel har været stigende i Ballerup Kommune i den angivne periode. Fra 2012 til 2021 steg andelen af henvisninger med udviklingsforstyrrelser som årsag i Ballerup Kommune med 37 pct., mens andelen på landsplan i samme periode var stabil.

Ses i stedet på, hvor stor en andel af henvisningerne, hvor der er angivet generelle indlæringsvanskeligheder som årsag, ligger Ballerup Kommune under det nationale niveau. For hele perioden udgør disse henvisninger under 15 pct. af de samlede henvisninger i Ballerup Kommune, mens de udgør mellem 20 og 30 pct. af henvisningerne på landsplan.

Forældrene til elever i specialundervisningstilbud er i høj grad enige i (90 pct.), at det har været den bedste beslutning for deres barn at starte i specialtilbud, og størstedelen af forældrene (86 pct.) mener, at deres barn er placeret i det skoletilbud, der bedst passer til barnets behov.

Forældrenes oplevelse af selve visitationsprocessen er dog mere blandet. Der er stor forskel på, om forældrene oplever, at de har haft en konstruktiv dialog angående valg af skoletilbud til deres barn, og om de føler sig hørt og inddraget i processen. Op mod 31 pct. af forældrene beskriver, at der ikke blev taget hensyn til deres perspektiv, og flere har manglet tydelig kommunikation fra skoleledelsen (35 pct.).

To ud af tre forældre mener, at deres barn skulle være visiteret til et specialtilbud tidligere, og dette kan tænkes at være en bagvedliggende årsag til, at flere forældre har en lavere tilfredshed med visitationsprocessen. Flere forældre beskriver, at det har været en svær proces at få den almene skole til at anerkende deres barns udfordringer og behov for et mere specialiseret skoletilbud. Visitationsprocessen har for mange været en forholdsvis lang og udfordrende proces, og nogle forældre beskriver en oplevelse af, at økonomi har været vægtet højere end deres barns trivsel og læring.

Den kvalitative dataindsamling blandt forældrene viser, at den nuværende visitationsproces opleves som meget lang. Der blev også udtrykt et ønske fra forældrene om, at der prioriteres en tidlig indsats, og at der knyttes an til de indsatser, der er gennemført, hvilke resultater der kom ud af indsatserne med henblik på at sikre en rød tråd, der er synlig for både forældre og eleven. Det hæmmer tilliden fra forældrenes side til visitationsprocessen, hvis forældrene skal gentage oplysninger om historik og indsatser, fx på grund af personudskiftninger blandt de faglige medarbejdere. Færre personskift blandt de fagprofessionelle i processen er ønskelig.

Når man spørger det pædagogiske personale på specialområdet, hvad de oplever som de største udfordringer ved at arbejde med specialtilbud, svarer 23 pct. skolernes visitationspraksis. Der er således forhold ved visitationsprocessen, der tilsyneladende komplicerer arbejdet med specialtilbud – også efter at eleven rent faktisk er blevet visiteret til et tilbud.

Skolelederne peger på, at visitationsprocessen er præget af et mindset, hvor segregeringen opfattes som en permanent løsning, hvilket udfordrer muligheden for senere dialog om tilbageslutning til almenområdet.

4.3.2 anbefalinger

Særligt forældreudsagn fra fokusgrupperne understreger, at der er behov for et eftersyn af visitationsprocesserne i forbindelse med tildeling af tilbud indenfor specialundervisningsområdet. Der skal fokuseres på muligheden for at sikre kortere svartider, klarere og øget involvering af forældre i processen, forventningsafstemning til forældre og børn/elever, med henblik på at sikre en højere grad af tillid mellem parterne.

Det anbefales desuden at se visitationsprocesserne i dagbehandlingstilbud og skoler i en tættere sammenhæng, hvilket fx kan komme til udtryk ved, at de to visitationsudvalg slås sammen til ét visitationsudvalg.

I takt med at almenområdet (jf. særskilt rapport om almenområdet) bliver kompetencemæssigt stærkere til at tilbyde indsatser, som tidligere ville være gennemført i fx en gruppeordning, vil skolerne tage over på sager, der ellers ville være en sag i visitationsudvalget. Hermed falder antallet af sager til visitation.

Det anbefales i forlængelse heraf, at en ofte anvendt standardformulering om genvisitation efter tre års varighed, med henblik på efter tre år at revurdere tilbud og behov, erstattes af en mere differentieret og begrundet tidshorisont for en eventuel ny visitation, dvs. efter et specifikt tidspunkt. Dette skyldes, at både medarbejdere og forældre oplever de tre år som en udfordring, idet en videreførelse af tilbuddet opleves som det eneste rette. Samtidig oplyses, at en del tilbud ikke forholder sig til de tre år som et naturligt tidspunkt at revurdere tilbuddet, idet der mere eller mindre sker en videreførelse pr. automatik. Et alternativ er at operere med en begrundet og varieret periode, hvor der knyttes an til mål for forløbet, med henblik på genovervejelse gennem en revisitation på et specifikt tidspunkt.

Det anbefales desuden, at mulighederne for hurtigere svar til forældre og børn undersøges, med henblik på at forkorte behandlingstiden i visitationsprocessen. Både forældre, medarbejdere og ledelse har efterspurgt hurtigere afklaringer. Alle led i visitationsprocessen, både planlægning, gennemførelse og beslutning samt efterfølgende kommunikation kan strammes op med henblik på fx

at garantere en tre måneders behandlingstid fra start af sagsforløb, til der foreligger en afgørelse i visitationsudvalget. Dette vil i så fald kræve fire akutte visitationsmøder om året.

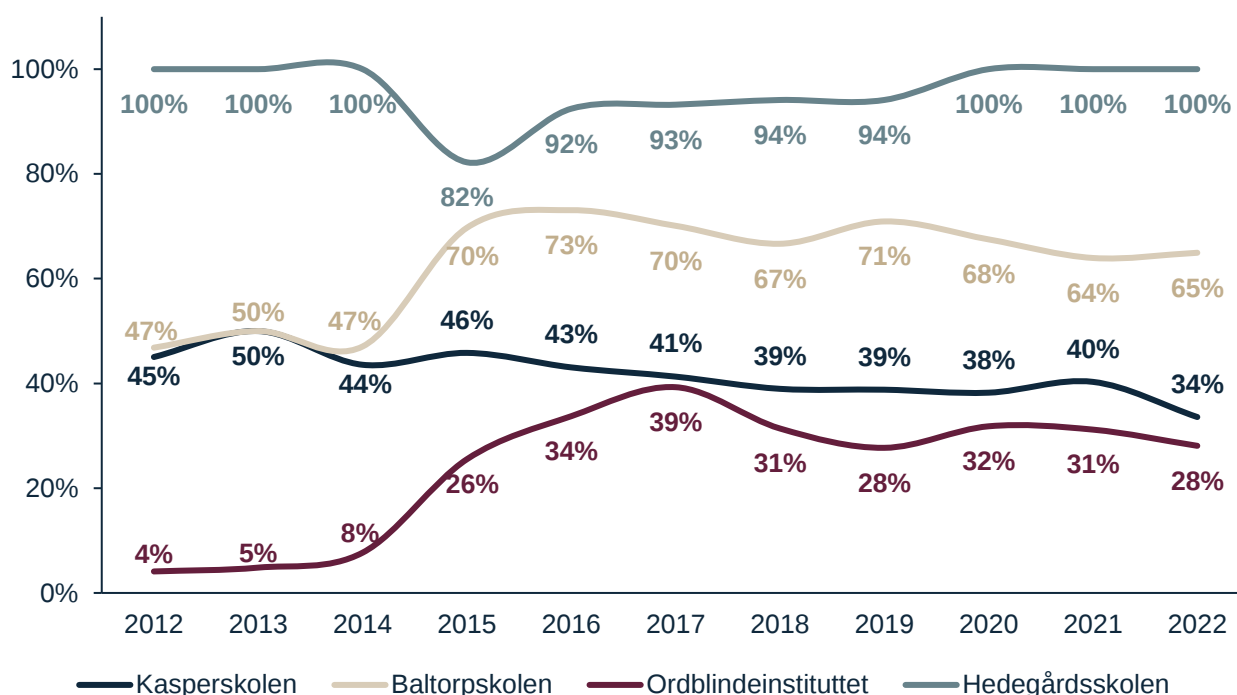
5. Match mellem elevbehov og tilbud

Dette kapitel fokuserer på, hvordan behovene for specialiseret undervisning i Ballerup Kommune hænger sammen med de tilbud, som kommunen har til rådighed. Først beskrives sammenhængen med fokus på inflow og outflow af henholdsvis indenbys og udenbys elever til og fra tilbud i Ballerup Kommune, da dette giver os en indikation på, hvordan de eksisterende tilbud matcher behovene blandt kommunens egne elever. Dernæst afdækkes det oplevede match blandt forældrene og det pædagogiske personale.

5.1 Inflow og outflow af elever

I figur 5.1.1 er det opgjort, hvor stor en andel af eleverne i Ballerup Kommunes specialtilbud, der har bopæl i Ballerup Kommune. Der er store forskelle i de forskellige specialundervisningstilbuds andele af elever med bopæl i Ballerup Kommune. Næsten samtlige elever i Hedegårdsskolens gruppeordninger har bopæl i Ballerup Kommune, mens det er tilfældet for under halvdelen af eleverne på Kasperskolen og Ordblindeinstituttet. Siden 2015 har over 60 pct. af eleverne i Baltorpskolens gruppeordninger haft bopæl i Ballerup Kommune. Opgøres den samlede andel af elever med bopæl i Ballerup Kommune ud af de segregerede elever i Ballerup-tilbud, har lige omkring halvdelen af eleverne i specialundervisningstilbud i Ballerup Kommune siden 2012 været elever med bopæl i kommunen.

Figur 5.1.1: Andelen af specialelever i institutionerne, som har bopælsadresse i Ballerup Kommune.

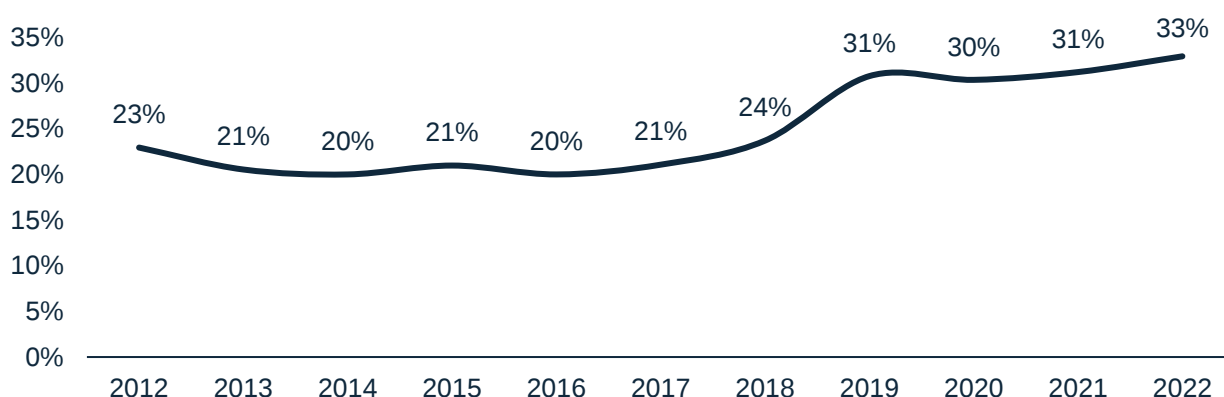

Note: Data fra Danmarks Statistik.

Det er ikke alle specialundervisningselever med bopæl i Ballerup Kommune, der henvises til et af kommunens egne tilbud. Som tidligere beskrevet, bliver nogle elever visiteret til pladser, som kommunen køber i andre kommuner eller regionen. I nedenstående figur er det opgjort, hvor stor en andel af specialundervisningseleverne med bopælsadresse i Ballerup Kommune, der er henvist til et tilbud udenfor kommunen. Denne andel er steget med 43 pct. siden 2012. I 2022 var det hver

trejde specialundervisningselev i Ballerup Kommune, der gik på et tilbud uden for kommunen. Kigger man nærmere på, hvad det er for nogle elever, der visiteres til specialundervisning uden for kommunen, fremgår det, at henvisningsårsagen ofte er angivet som "Andet" eller er uoplyst. Dette peger på, at der for Ballerup Kommune foreligger et opklaringsarbejde ift. hvorfor flere og flere elever visiteres til tilbud uden for kommunen, og hvilke behov denne tendens har til formål at imødekomme blandt eleverne.

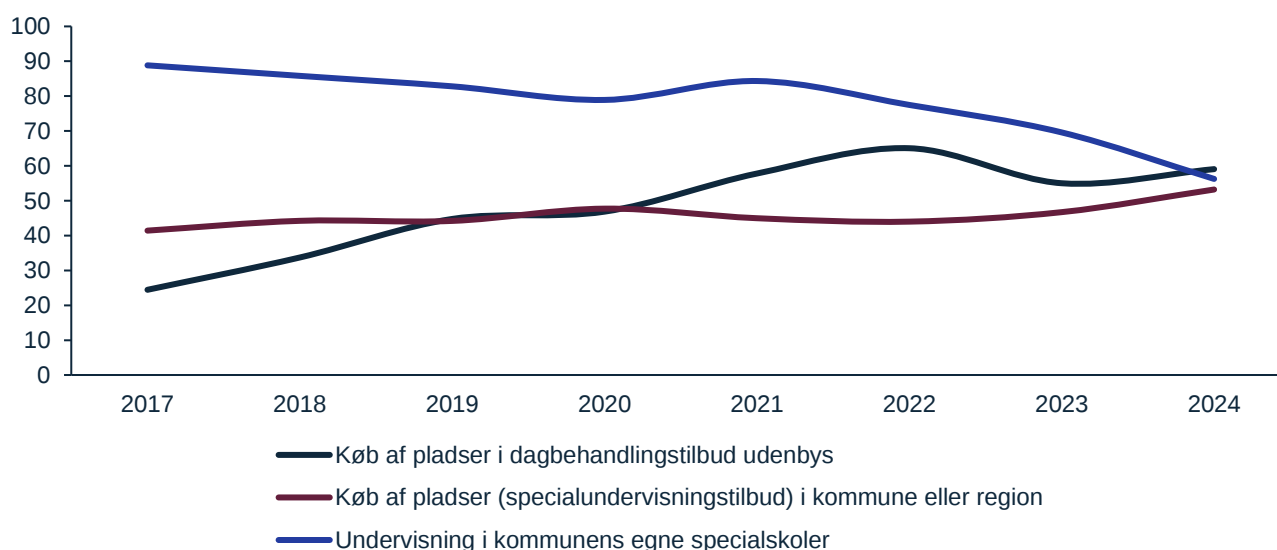
Figur 5.1.2: Andelen af specialelever med bopælsadresse i Ballerup Kommune, der går på et tilbud udenfor Ballerup Kommune

Note: Data fra Danmarks Statistik

I afsnit 3.1 fremgik det, at udgifterne til køb af specialskolepladser uden for kommunen har været stigende siden 2017. I relation til denne udvikling er det en relevant overvejelse, om dette afspejler stigende enhedsudgifter til køb af pladser udenbys, eller hvorvidt dette afspejler en stigning i antallet, der visiteres til et specialskoletilbud uden for kommunen. Figur 5.1.3 viser udviklingen i antallet af helårsbørn i Ballerup Kommune, der benytter henholdsvis specialskoletilbud indenfor og udenfor kommunen. Antallet af helårsbørn i kommunens specialskoler er faldet med 37 pct. i perioden, mens køb af pladser i andre kommuner eller regioner er steget med 28 pct.

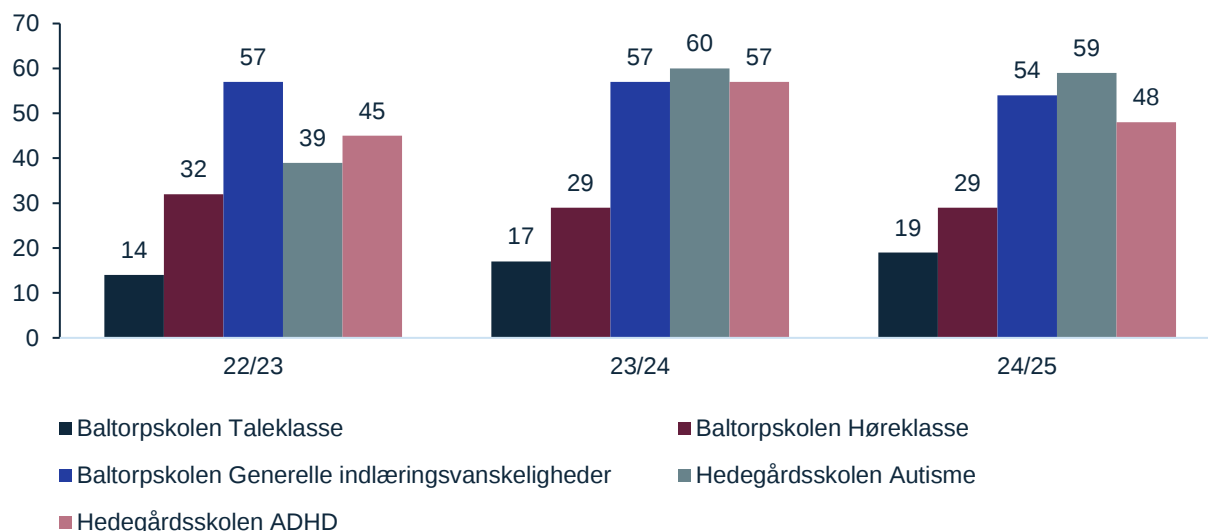
Figur 5.1.3: Visiterede helårsbørn på specialskoler fordelt på Balleruptilbud og udenbys tilbud.

Note: Data fra Ballerup Kommune.

I den kvalitative dataindsamling blev der fremhævet en oplevelse af, at der har været en tilbagegang i antallet af (specielt de yngste) elever på Baltorpskolens gruppeordning for generelle indlæringsvanskeligheder til et niveau, hvor tilbuddet potentielt ikke længere er fagligt og økonomiske bæredygtigt. Som tidligere gennemgået, peger udviklingen i visitationerne også på et fald i visitationer med generelle indlæringsvanskeligheder som årsag, hvilket kunne indikere et faldende behov for dette tilbud. Kigger vi dog på tallene for elever tilknyttet gruppeordningerne i figur 5.1.4 er der ikke en tendens til decideret faldende elevtal for Baltorpskolens gruppeordning for generelle indlæringsvanskeligheder.

Figur 5.1.4: Antal elever i gruppeordninger i Ballerup Kommune.

Note: Data fra Ballerup Kommune.

En forklaring på, hvorfor der hersker en oplevelse af, at elevtallene for Baltorpskolens gruppeordning er faldende til trods for, at ovenstående figur viser et stabilt elevtal kunne være, at udenbys elever i tilbuddet er stigende, men dette viser sig ikke at være tilfældet. I 2022/23 var der 3 udenbys elever i Baltorpskolens gruppeordning for generelle indlæringsvanskeligheder, mens der var 5 elever i 2024/25.

Delkonklusion

- En lav andel af eleverne på Kasperskolen og Ordblindeinstituttet har bopæl i Ballerup Kommune.
- En faldende andel af specialundervisningseleverne med bopæl i Ballerup Kommune visiteres til et af kommunens egne tilbud. I 2022 gik hver tredje specialundervisningselev fra Ballerup på et tilbud uden for kommunen.
- Udgifterne til køb af specialskelepladser udenbys er stigende, hvilket skyldes et stigende antal helårsbørn, der visiteres til udenbys tilbud.
- Resultaterne peger på, at der er en voksende uoverensstemmelse mellem specialundervisningstilbuddene i Ballerup Kommune og behovene blandt kommunens egne elever.

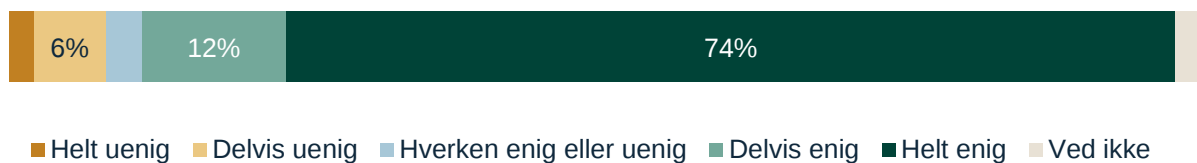
5.2 Oplevelsen af sammenhæng mellem behov og tilbud

Udover at se på hvordan specialundervisningselever bevæger sig på tværs af kommunegrænser, kan matchet mellem behov og tilbud også kortlægges ved at afdække, hvordan sammenhængen mellem disse opleves ude på tilbuddene. Det er vigtigt her at være opmærksom på, at det her kun er oplevelsen blandt forældre og personale på tilbuddene i Ballerup Kommune, vi har mulighed for at afdække – hvordan sammenhængen mellem behov og tilbud opleves for de forældre, der har et barn, der er visiteret til et tilbud uden for kommunen, ligger uden for det præsenterede data her.

I det følgende præsenteres således analyser af den oplevede sammenhæng mellem behovet blandt specialundervisningseleverne og så de tilgængelige tilbud i Ballerup Kommune. I tillæg redegøres der også for, hvordan forældrene oplever, at en eventuel tilbageslutning til almenområdet ville matche deres barns behov.

Spørger man forældrene, om de oplever, at deres barn er placeret i det tilbud, der passer bedst til deres barns behov, angiver 86. pct af forældrene, at de er delvis eller helt enige i, at dette er tilfældet. Kun 8 pct. af forældrene er helt eller delvis uenige i, at deres barn er placeret i det tilbud, der bedst matcher deres barns behov.

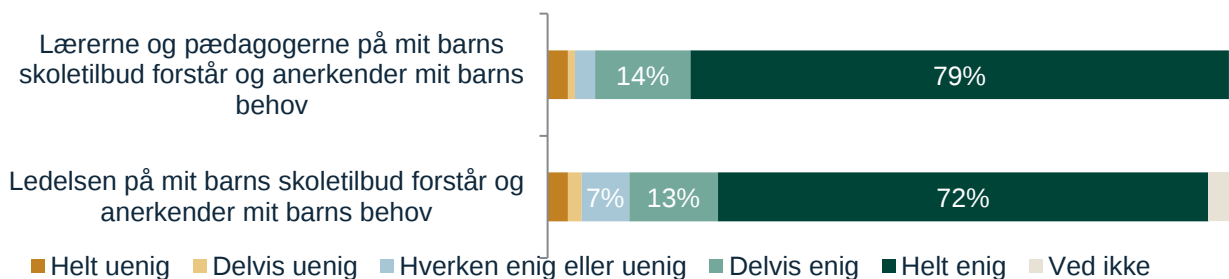
Figur 5.2.1: Forældrenes oplevelse af sammenhæng mellem deres barns behov og tilbuddet, som deres barn er placeret i.

Note: Surveyundersøgelse blandt forældre til elever på specialområdet, 2024. Forældrene blev spurgt: "Hvor enig eller uenig er du i følgende udsagn: Mit barn er placeret i det skoletilbud, der passer bedst til mit barns behov?" N=174.

En meget stor andel af forældrene oplever samtidig, at ledelsen og personalet på deres barns skoletilbud forstår og anerkender deres barns behov. 83 pct. af forældrene er enige i, at dette er tilfældet i skoleledelsen, mens den tilsvarende andel er 85 pct. for personalet.

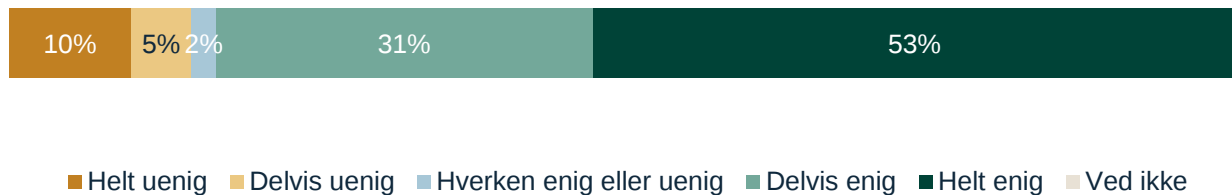
Figur 5.2.2: Forældrenes oplevelse af ledelsen og personalets forståelse og anerkendelse af deres barns behov

Note: Surveyundersøgelse blandt forældre til elever på specialområdet, 2024. Forældrene blev spurgt: "Hvor enig eller uenig er du i følgende udsagn:" N=174.

Det pædagogiske personale på specialområdet oplever generelt, at de tilbyder eleverne et læringsmiljø med rammer og ressourcer, der tilgodeser de enkelte elevers behov. En mindre andel af personalet (15 pct.) angiver dog, at de er helt eller delvis uenige i dette.

Figur 5.2.3: Det pædagogiske personales vurdering af læringsmiljø, rammer og ressourcer i undervisningstilbuddet

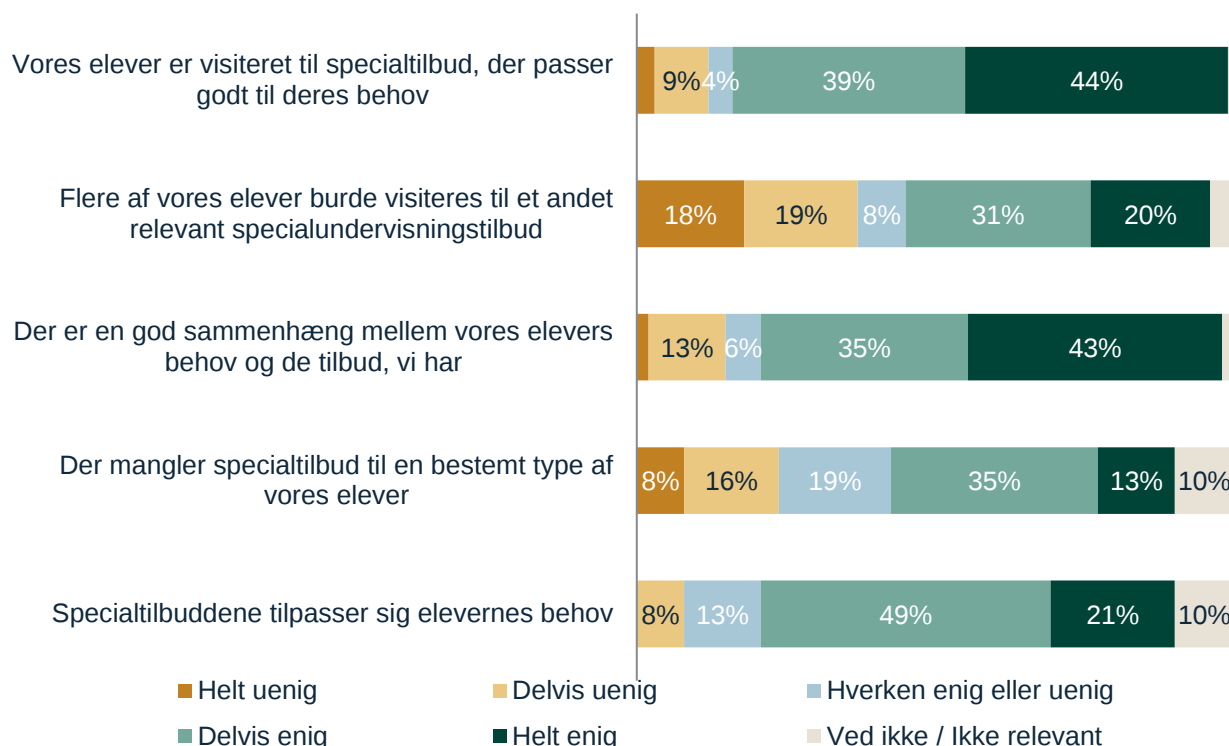
Note: Surveyundersøgelse blandt det pædagogiske personale på specialområdet, 2024. Personalet blev spurgt: "Helt overordnet, hvor enig eller uenig er du i følgende udsagn: Der, hvor jeg er ansat, tilbydes eleverne et læringsmiljø med rammer og ressourcer, der tilgodeser den enkelte elevs behov." N=104.

Personalet på specialområdet er overvejende enige i (83 pct.), at eleverne er visiterede til et specialtilbud, der passer til deres behov, og de fleste personaler oplever, at der er sammenhæng mellem elevernes behov og de forskellige skoletilbud (78 pct.).

Selvom personalet overordnet vurderer, at der er en sammenhæng mellem elevernes behov og skolernes tilbud, mener godt halvdelen af personalet, at flere elever burde visiteres til andre relevante specialtilbud, der matcher deres behov endnu bedre. Medarbejderne begrundet det primært med at et stigende antal elever i klasserne gør det udfordrende at skabe plads, tryghed og ro i klasserne. De peger på, at særligt nogle af de mere sensitive elever har svært ved at trives under disse urolige forhold. Personalet efterlyser bedre fysiske rammer og flere ressourcer til nærværende undervisning og en-til-en-undervisningsmiljøer. Derudover oplever nogle medarbejdere, at enkelte elever har et mere krævende behandlingsbehov, end det nuværende tilbud kan imødekomme, fx elever indskrevet på Ordblindeinstituttet med flere diagnoser som autisme og ADHD.

En fjerdedel af personalet (24 pct.) tilkendegiver, at de oplever, at der mangler tilbud til en bestemt type af elever, der har mere komplekse og ofte kombinerede diagnoser. Andre peger på, at nogle elever har massive udfordringer med trivsel, skoleværing, og de oplever at mangle viden om, hvordan denne voksende gruppe af elever skal støttes. Derudover nævnes udfordringer som, at nogle elever er udfordrede af lav IQ, manglende sprog, lavt funktionsniveau mv, der gør det svært for de enkelte tilbud at tilpasse sig elevernes divergerende og til tider meget komplekse behov.

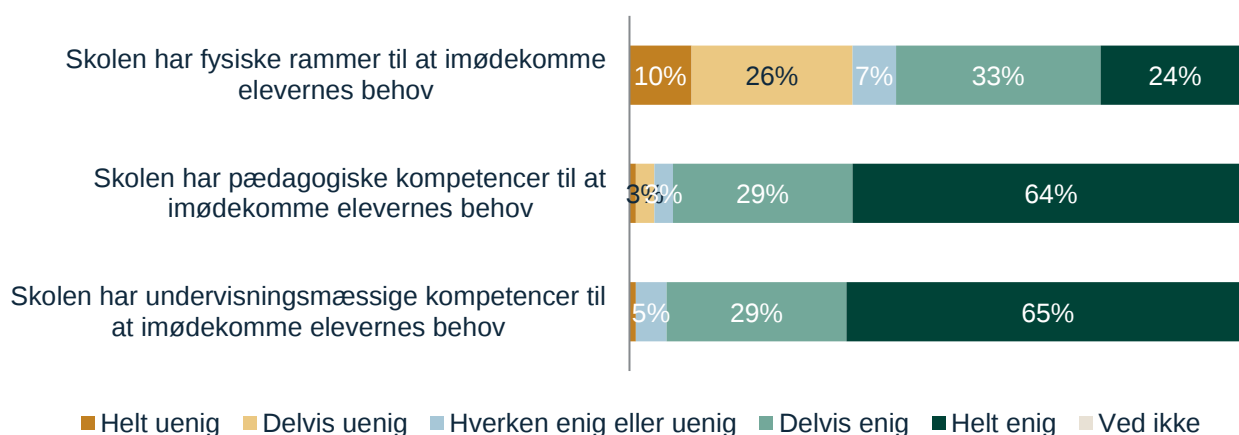
Figur 5.2.4: Det pædagogiske personales vurdering af sammenhæng mellem elevernes behov og specialtilbuddene

Note: Surveyundersøgelse blandt det pædagogiske personale på specialområdet, 2024. Personalet blev spurgt: "Hvor enig eller uenig er du i følgende udsagn om det specialundervisningstilbud og den specialscole, som du arbejder på?" N=104.

Når personalet samlet vurderer, om tilbuddene formår at imødekomme elevernes behov, er de enige i, at tilbuddene har de pædagogiske og undervisningsmæssige kompetencer dette kræver. Igen er det de fysiske rammer, som mere end en tredjedel af personalet oplever ikke skaber de optimale rammer for at imødekomme elevernes behov.

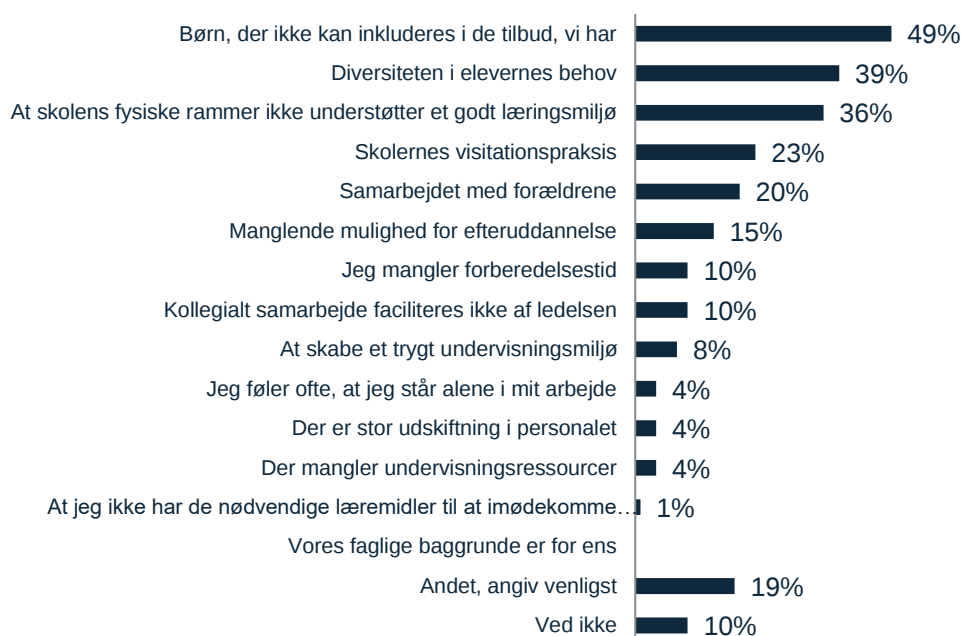
Figur 5.2.5: Det pædagogiske personales vurdering tilbuddenes evne til at imødekomme elevernes behov

Note: Surveyundersøgelse blandt det pædagogiske personale på specialområdet, 2024. Personalet blev spurgt: "Hvor enig eller uenig er du i følgende udsagn?" N=100.

Personalet oplever generelt, at den største udfordring ved at arbejde i specialtilbud er elever, der ikke kan inkluderes i de eksisterende tilbud (49 pct.). Derudover er diversiteten i elevernes behov (39 pct.) og de fysiske rammer (36 pct.) noget, som personalet fremhæver som de største udfordringer ved deres arbejde i specialtilbuddene.

Figur 6.3: Det pædagogiske personales vurdering af de største udfordringer vedrørende deres arbejde i specialtilbud

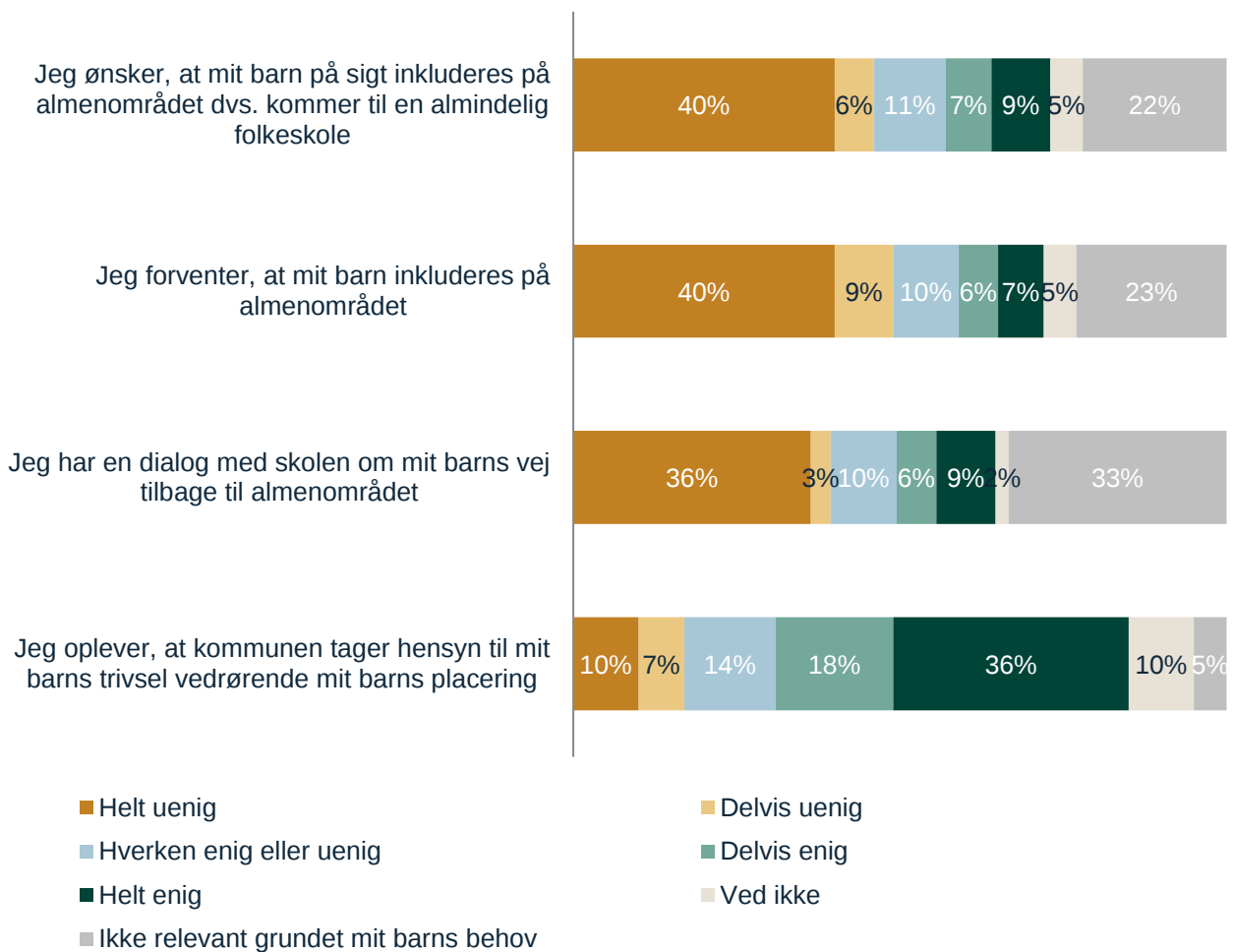

Note: Surveyundersøgelse blandt det pædagogiske personale på specialområdet, 2024. Personalet blev spurgt: "Hvad oplever du, er de største udfordringer ved at arbejde med specialtilbud?" N=99.

Samlet indikerer personalets vurdering, at der er en fin sammenhæng mellem specialtilbud og elevernes forskellige behov, men at der dels er elever, der er placerede i tilbud, der ikke fuldt ud matcher deres behov, og dels er nogle elevgrupper med divergerende og komplekse behov, der er svære at rumme i de nuværende tilbud.

Forældrenes tilfredshed med deres barns specialtilbud ses også ved det, at forældrene enten ikke ønsker (46 pct.) eller forventer (49 pct.), at deres barn inkluderes på almenområdet, og kun få forældre har en dialog med skolen om deres barns vej tilbage til almenområdet (15 pct.).

Figur 5.2.6: Andelen af forældre, der forventer og ønsker at deres barn inkluderes på almenområdet

Note: Surveyundersøgelse blandt forældre til elever på specialområdet, 2024. Forældrene blev spurgt: "Hvor enig eller uenig er du i følgende udsagn: Med almenområdet menes der, at barnet tilknyttes en almindelig folkeskole." N=174.

Når forældrene beskriver, hvad der kunne have været anderledes på deres barns tidligere almen-skole for at undgå et skift til specialtilbud, nævner de primært, at der manglede ressourcer, viden om diagnoser og specialpædagogiske tilgange til barnet, hvilket gjorde det svært for deres barn at trives og lære i almentilbuddet.

De fleste forældre kan således ikke nævne "quick-fixes" på deres barns tidligere almen-skole, der kunne have forhindret, at deres barn skiftede skoletilbud. Dog nævner nogle forældre, at flere res-sourcer, specialpædagogiske tilgange til eleverne og mere forståelse for barnets diagnoser, udfor-dringer og behov, kunne understøtte, at flere elever i højere grad kunne trives på almen-skolen.

Når forældrene skal redegøre for, hvilket tiltag der, om muligt, kunne få deres barn tilbage til al-menområdet, er størstedelen af forældrene meget forbeholdne eller afvisende over for dette. Mange af forældrene angiver, at deres barn ikke ville trives på almenområdet grundet barnets be-hov, og de mener, at et skift tilbage ville påvirke barnets trivsel og læring negativt.

Forældrene mener, at dette ville kræve en gennemgribende opkvalificering af almenområdet, fx i relation til viden om diagnoser, specialpædagogik og elever med ordblindhed, og at det generelt ville kræve en massiv indsats at sikre barnets trivsel på almenområdet igen.

Andre nævner behovet for mere specialiseret støtte og flere ressourcer, fx støttetimer, en-til-en tid, flere lærere og pædagoger i klasserne, specialiseret viden om diagnoser, lavere klassekvotient og generelt flere ressourcer til at lykkes med opgaven.

Delkonklusion

- Størstedelen af forældrene til børn i specialtilbud i Ballerup Kommune oplever, at tilbuddet passer til deres barns behov.
- I forlængelse heraf er forældrene generelt skeptiske overfor, hvordan en eventuel tilbageslutning af deres barn til almenområdet ville matche barnets behov.
- Forældrenes oplevelse af, at deres barn er i det rigtige tilbud, kombineret med forældrenes skepsis overfor tilbageslutning til almenområdet betyder samlet, at det kan blive vanskeligt for Ballerup Kommune at sikre forældrenes opbakning til tilbageslutning til almenområdet.
- Det pædagogiske personale på almenområdet oplever ligeledes, at der sammenhæng mellem elevernes behov og de tilgængelige tilbud i Ballerup Kommune. Der er dog flere, der peger på, at nogle af deres elever burde visiteres til et andet specialtilbud, og at de fysiske rammer ikke formår at imødekomme elevernes behov.

5.3 Konklusion og anbefalinger

5.3.1 Konklusioner

Størstedelen af forældrene til børn i specialtilbud i Ballerup Kommune oplever, at tilbuddet passer til deres barns behov. I forlængelse heraf er forældrene generelt skeptiske overfor, hvordan en eventuel tilbageslutning af deres barn til almenområdet ville matche barnets behov.

En lav andel af eleverne på Kasperskolen og Ordblindeinstituttet har bopæl i Ballerup Kommune. En faldende andel af specialundervisningseleverne med bopæl i Ballerup Kommune visiteres til et af kommunens egne tilbud. I 2022 gik hver tredje specialundervisningselev fra Ballerup på et tilbud uden for kommunen. Udgifterne til køb af specialskolepladser udenbys er stigende, hvilket skyldes et stigende antal helårsbørn, der visiteres til udenbys tilbud.

De fleste forældre kan ikke nævne "quick-fixes" på deres barns tidligere alment skole, der kunne have forhindret, at deres barn skiftede skoletilbud. Dog nævner nogle forældre, at flere ressourcer, specialpædagogiske tilgange til eleverne og mere forståelse for barnets diagnoser, udfordringer og behov, kunne understøtte, at flere elever i højere grad kunne trives på alment skolen.

Når forældrene skal redegøre for, hvilket tiltag der, om muligt, kunne få deres barn tilbage til almenområdet, er størstedelen af forældrene meget forbeholdne eller afvisende over for dette. Mange af forældrene angiver, at deres barn ikke ville trives på almenområdet grundet barnets behov, og de mener, at et skift tilbage ville påvirke barnets trivsel og læring negativt.

Forældrene mener, at dette ville kræve en gennemgribende opkvalificering af almenområdet, fx i relation til viden om diagnoser, specialpædagogik og elever med ordblindhed, og at det generelt ville kræve en massiv indsats at sikre barnets trivsel på almenområdet igen.

Andre nævner behovet for mere specialiseret støtte og flere ressourcer, fx støttetimer, en-til-en tid, flere lærere og pædagoger i klasserne, specialiseret viden om diagnoser, lavere klassekvotient og generelt flere ressourcer til at lykkes med opgaven.

5.3.2 anbefalinger

Det anbefales, at der sker en begrænsning af specialskolernes fremtidige pladser og antal elever i gruppeordninger til fordel for tiltag på almenområdet med mellemformer. Det anbefales, at der gradvist sker en reduktion i antal elever i gruppeordningerne, som munder ud i en omprioritering til fordel for finansiering mellemformer på almenområdet: 2-3 mio. kroner pr. skole, som tilføres de fem alment skoler i Ballerup.

Det anbefales, at tale-/høreklasserne, Kasperskolen og OI fastholder det nuværende niveau for visiterede elever, men at tilvæksten reduceres i takt med, at der udvikles nye mellemformstilbud på almenområdet. Det bemærkes, at Kasperskolen har høj elevdækning og sælger ledig kapacitet til kommuner uden for Ballerup Kommune, mens OI rummer ca. 90 elever, hvoraf ca. 20 er fra Ballerup Kommune (og for skoleåret 2024/2025 er der visiteret ca. 10 fra Ballerup Kommune).

Der er behov for en højere grad af fleksibilitet i ydelser fra Kasperskolen og OI, set i forhold til målgruppernes behov. Med fleksibilitet tænkes på kortere læringsforløb, der er målrettet den enkelte elevs faglige, pædagogiske og sociale behov. Det anbefales, at der bliver mere flydende overgang mellem Kasperskolen og mellemformer i almenområdet. Fx kan tilbydes nogle måneders praktik på Kasperskolen, med henblik på at komme tilbage til almenforløbet.

OI tilbyder forskellige undersøgelser og tilbud til børn, der fx har læse- og stavevanskeligheder. Instituttet rummer desuden børn med kombinationsdiagnoser (udover ordblindhed), og flytter inden længe til Parkskolen. Instituttet, som den seneste årrække i højere grad har ansat pædagoger end lærere, arbejder også med elever med massivt skolefravær. Det anbefales i forlængelse af ovenstående, at OI fastholder det nuværende niveau for visiterede elever, men at tilvæksten reduceres i takt med at der udvikles nye mellemformstilbud på almenområdet. Hertil kommer, at OI skal kunne rumme elever med autismespektrumforstyrrelser hhv. ADHD, som ikke kan rummes på almenområdet og i gruppeordningerne.

I tillæg til ovenstående anbefales det desuden, at Ballerup Kommune opprioriterer den tidlige indsats. Forældreudsagn understreger, at en så tidlig dialog med forældrene som muligt, dvs. allerede i dagtilbud, vil medvirke til at opbygge tillid mellem medarbejderne og forældrene, og dermed vinde tid og enighed om at iværksætte indsatser af måske mindre gennemgribende karakter.

Selvom forældrene er meget tilfredse med specialundervisningsforløbene generelt, stiller de samtidig spørgsmålet om, hvorvidt en tidligere indsats kunne have betydet, at deres barn ville have mulighed for at følge alment forløb i flere år, end det er blevet tilfældet.

Det anbefales derfor, at den tidlige indsats opprioriteres. Dette kan ske ved, at sundhedspleje og dagtilbud indgår i et tættere samarbejde med både skoler og den familierettede rådgivning. Input fra ledere, medarbejdere og forældre peger samstemmende på behovet for en tidlig indsats.

Et andet eksempel på en tidlig indsats er forberedelse af overgangen fra børnehave til børnehaveklasserne og BFO. Det er oplevelsen, at en del børn har vanskeligheder ved at overskue og trives i overgangene fra børnehave til børnehaveklasserne, blandt andet på grund af personsift samt i forhold til nye forventninger. I fokusgruppedialogerne er det anført, at en del børn har vanskeligt ved at starte i skole/BFO 1. maj. Nogle børn bliver såkaldt "klargjort" på en måde, der udfordrer børnene, idet de både præsenteres for nye rammer og nye voksne. Det anbefales, at en tidlig indsats - ud over de konkrete indsatser - tillige fokuserer på, at børnene møder færre voksne.

Et tredje eksempel på behovet for en tidlig indsats er håndtering af det stigende problem med elevs skolevægring. En tidlig indsats med fokus på bæredygtige løsninger, hvor både elev og forældre er medspillere anbefales. PPR arbejder i en skolevægringsgruppe, som prioriterer en hurtig udrykning og håndtering. Håndtering af skolevægring er et stigende problem, som kræver et tæt samarbejde.

6. Kvalitet og fleksibilitet

Som en naturlig forlængelse af analysen af sammenhængen mellem tilbud og behov på specialundervisningsområdet i Ballerup Kommune, vender vi os nu mod kvaliteten og fleksibiliteten i de eksisterende tilbud. I det følgende præsenteres således resultaterne for forældrenes tilfredshed med deres barns tilbud samt det pædagogiske personales vurdering af tilbuddenes kvalitet og fleksibilitet, herunder også deres vurdering af de fysiske rammers velegnethed til målgruppen.

6.1 Tilfredshed med specialundervisningstilbuddene i Ballerup Kommune

På tværs af forældre til elever i specialtilbud er 86 pct. af forældrene tilfredse eller meget tilfredse med deres barns skoletilbud, mens kun 7 pct. er utilfredse. Når forældrene beskriver, hvad de er tilfredse med, lægger de særligt vægt på, at der er kompetente lærere og pædagoger, som har fokus på det enkelte barns behov og udvikling, og at der er et godt samarbejde mellem dem og skolen. De få forældre, der er utilfredse med skoletilbuddet, fremhæver uro i klasserne, manglende fokus på deres barns behov og samarbejdsvanskeligheder mellem dem og skolen som de primære årsager til deres utilfredshed.

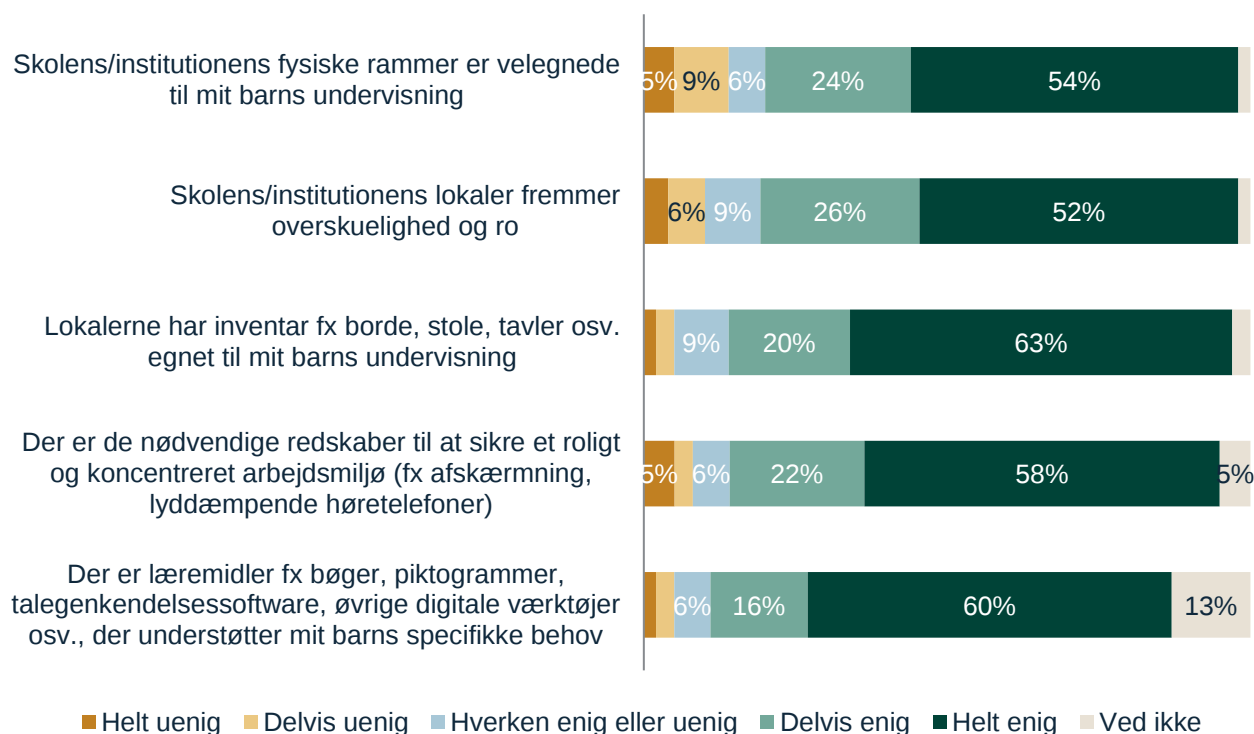
Figur 6.1.1: Forældrenes samlede tilfredshed med deres barns skoletilbud

Note: Surveyundersøgelse blandt forældre til elever på specialområdet, 2024. Forældrene blev spurgt: "Hvor tilfreds eller utilfreds er du samlet set med dit barns skoletilbud?." N=174.

Når det kommer til de fysiske rammer, undervisningsredskaber og læremidler, er forældrene også meget tilfredse. Størstedelen af forældrene oplever, at skolens lokaler er velegnede til deres barns undervisning (78 pct.) og fremmer ro og overskuelighed (78 pct.). Derudover er tilfredsheden med inventar (83 pct.), undervisningsredskaber (80 pct.) og læremidler (76 pct.) også høj. Tre ud af fire forældre er desuden tilfredse med det sociale miljø på deres barns skole. Når forældrene bliver bedt om at nævne udfordringer, er der dog flere, som nævner at de fysiske rammer ikke optimale ift. at skabe ro og struktur.

Nogle forældre beskriver, at de synes, der er for mange elever i klasselokalerne, og henviser til, at det er en udfordring, fordi det giver eleverne ringe mulighed for at kunne trække sig og få ro. Nogle nævner, at et stillerum, hvor eleverne kan søge hen, hvis det bliver for overvældende i deres klasse, kunne være tiltag, der kunne skabe mere ro for den enkelte elev. Andre forældre efterspørger en mere aktiv undervisning, fx svømning eller bevægelse, og mindre stillesiddende undervisning ved borde.

Figur 6.1.2: Forældrenes vurdering af specialtilbuddenes fysiske rammer og undervisningsredskaber

Note: Surveyundersøgelse blandt forældre til elever på specialområdet, 2024. Forældrene blev spurgt: "Hvor enig eller uenig er du i følgende udsagn:" N=174.

Størstedelen af forældrene (77 pct.) er enten tilfredse eller meget tilfredse med ledelsens kommunikation omkring ændringer på skolen, der understøtter deres barns behov.

Figur 6.1.3: Andelen af forældre, der tilfredse eller utilfredse med ledelsens kommunikation vedrørende ændringer og nye tiltag

Note: Surveyundersøgelse blandt forældre til elever på specialområdet, 2024. Forældrene blev spurgt: "Hvor tilfreds eller utilfreds er du med ledelsens kommunikation til dig om ændringer og nye tiltag på skolen, der kan understøtte dit barns behov?" N=174.

Den kvalitative dataindsamling understøtter ovenstående resultater. Blandt forældrene er der en høj tilfredshed med specialundervisningstilbuddene og disses kvalitet. Der fokuseres blandt forældrene i særlig grad på, om barnet er i trivsel i tilbuddet, ligesom der udtrykkes et vist behov for, at børnene indgår i fællesskaber i det nære miljø.

Selvom forældrenes tilfredshed således generelt er meget høj, nævner forældrene adspurgte flere udfordringer vedrørende deres barns skoletilbud. Flest forældre beskriver udfordringer, der vedrører

sociale aspekter af skoletilbuddet, herunder at det er svært for deres barn at deltage i velfungerende fællesskaber, fordi mange af eleverne har komplekse diagnoser. Det gør det svært for deres børn at få venner og et velfungerende socialt liv i fritiden.

Flere forældre nævner også de faglige aspekter som udfordrende, enten fordi niveauet er for højt eller lavt i forhold til deres barns behov for faglig udfordring. Forældrene peger desuden på, at eleverne udviklingsmæssigt er meget forskellige steder, og at dette kan have en negativ indvirkning på klassemiljøet. Derudover fremhæves de fysiske rammer, herunder pladsmangel og små udearealer, som udfordringer.

Generelt er forældrene tilfredse med tilbuddenes indvirkning på deres barns trivsel og læring. Nogle forældre nævner, at tiltag som øget undervisningsdifferentiering, mere en-til-en-undervisning, motiverende undervisning tilrettelagt efter barnets interesser, øget fysisk aktivitet samt mere ro og struktur i klasserne kunne styrke barnets læring og trivsel yderligere.

Andre forældre ønsker mere fokus på udvikling af elevernes sociale kompetencer, så eleverne får mere støtte til at indgå mere succesfuldt i sociale fællesskaber. Derudover efterspørger nogle forældre, at personalet får mere specialiseret viden og faglighed angående diagnoser, traumer, omsorgssvigt og børns udvikling generelt.

Når forældrene skal pege på, hvad de mener er de største udfordringer for dem i relation til deres barns skoletilbud, beskriver de fleste, at kommunikationen og samarbejde med skolen, kan være svært. For nogle drejer det sig om, at de ikke oplever at blive hørt eller lyttet til, og at skolen og hjemmet kan have to meget forskellige opfattelser af barnet. Derudover nævner flere forældre, at de savner kommunikation fra skolen om undervisningen, faglige mål og det sociale miljø i klassen.

Nogle forældre nævner også, at det sociale er udfordrende, fordi deres barn ikke trives socialt, og det kan påvirke barnets lyst til at gå i skole, fordi barnet ikke er inkluderet i et socialt fællesskab.

Flere forældre beskriver desuden, at logistik og kørsel til deres barns skoletilbud kan være udfordrende, da det kræver planlægning, transporttid og afstanden til skolen betyder mindre føling med skolen og de andre forældre.

Delkonklusion

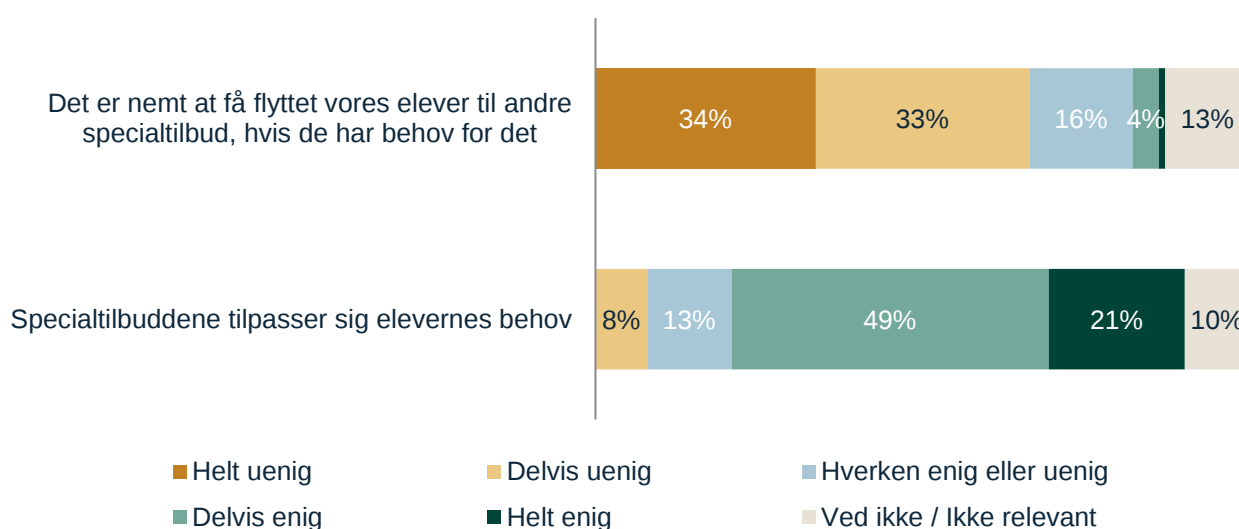
- Forældrene til elever i specialtilbud i Ballerup Kommune er generelt meget tilfredse med deres barns tilbud.
- Generelt er der tilfredshed med fysiske rammer, men nogle forældre peger på, at for mange elever i lokalerne kan udfordre elevernes mulighed for at finde ro.
- Ligeledes er der overvejende tilfredshed med skolens kommunikation vedrørende ændringer og tiltag, mens en del forældre i den kvalitative dataindsamling dog fremhæver kommunikationen og samarbejdet med skolen som en udfordring.

6.2 Det pædagogiske personales vurdering af kvalitet og fleksibilitet

Som tidligere gennemgået vurderer det pædagogiske personale generelt, at tilbuddene formår at imødekomme elevernes behov. De oplever, at tilbuddenes rammer tilgodeser den enkelte elevs behov, og at der er god sammenhæng mellem de tilgængelige tilbud og elevernes behov.

Når personalet skal vurdere fleksibiliteten i specialtilbuddene, oplever de på den ene side, at der er mulighed for at tilpasse specialtilbuddene til elevernes behov (70 pct.), men på den anden side oplever de en mindre grad af fleksibilitet, når det drejer sig om at flytte elever til andre specialtilbud, der bedre matcher elevernes behov (67 pct.).

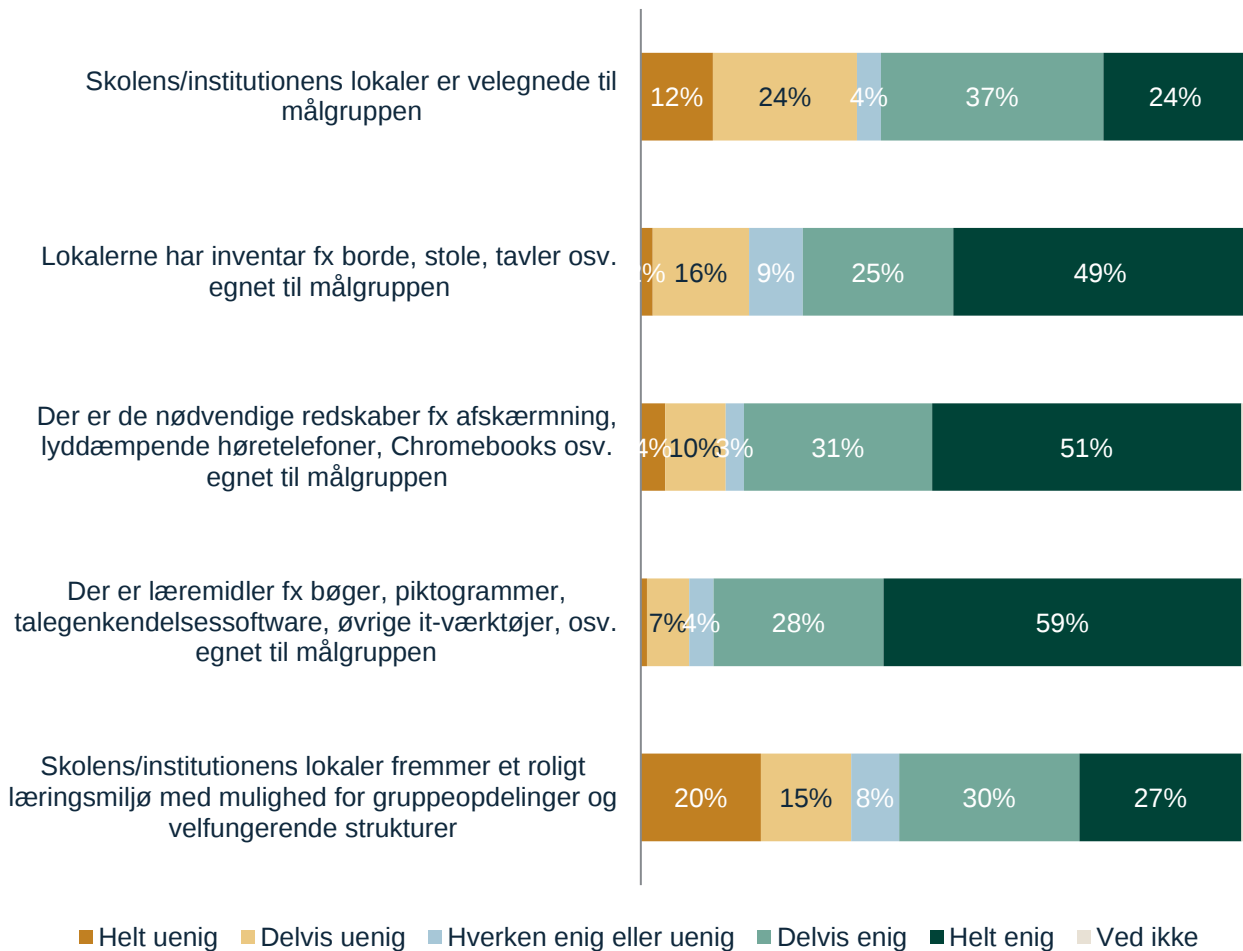
Figur 6.2.1: Det pædagogiske personales vurdering af fleksibilitet i specialtilbuddene

Note: Surveyundersøgelse blandt det pædagogiske personale på specialområdet, 2024. Personalet blev spurgt: "Hvor enig eller uenig er du i følgende udsagn om det specialundervisningstilbud og den specialskele, som du arbejder på:" N=104.

Når personalet vurderer specialtilbuddenes fysiske rammer, er det blandet, om de oplever, at de er velegnede til målgruppen. Personalet er overvejende tilfredse med undervisningsredskaber (82 pct.) og læremidler (87 pct.), men oplever i mindre grad, at skolens lokaler og fysiske rammer fremmer et roligt læringsmiljø med mulighed for gruppeopdelinger og velfungerende strukturer (57 pct. er delvis eller helt enige, mens 35 pct. er uenige).

Figur 6.2.2: Det pædagogiske personales vurdering af specialtilbuddenes fysiske rammer og undervisningsredskaber

Note: Surveyundersøgelse blandt det pædagogiske personale på specialområdet, 2024. Personalet blev spurgt: "Hvor enig eller uenig er du i følgende udsagn:" N=101.

I den kvalitative dataindsamling blev der blandt skolelederne også udtrykt en generel tilfredshed med kvaliteten i tilbuddene, men der blev samtidig fremhævet en række opmærksomhedspunkter, som risikerer at udfordre kvaliteten. Herunder blev det fremhævet, at de fysiske rammer og forhold for specialtilbuddene ikke altid er hensigtsmæssige. Pladsen kan for fx gruppeordningerne på Hedegårdsskolen opleves som trang, ligesom der de fleste steder er en efterspørgsel efter grupperum og aflastningslokaler.

Skolelederne pegede desuden på, at kvalitet i mange tilfælde måles op imod afgangsprøverne, dvs. at så mange af eleverne i specialtilbuddene går op til (store dele) af den samlede afgangsprøve. Dette vurderes ikke at være et passende mål for kvalitet, som dermed bør gentænkes og i mindre grad måles op mod almenområdet, øget grad af tilbageslutning til almenområdet, at "man kommer godt videre i livet" etc.

Delkonklusion

- Det pædagogiske personale vurderer generelt, at tilbuddene tilgodeser den enkelte elevs behov.

- En stor andel af personalet oplever, at tilbuddene tilpasser sig elevernes behov, men størstedelen vurderer samtidig, at det er svært at få flyttet elever til et andet tilbud, hvis der er behov for det.
- Både blandt det pædagogiske personale og blandt skolelederne er der en gruppe, der peger på de fysiske rammer som en udfordring for kvaliteten i tilbuddene.

6.3 Konklusion og anbefalinger

6.3.1 Konklusioner

Blandt forældrene er der en høj tilfredshed med specialundervisningstilbuddene og disses kvalitet. Der fokuseres blandt forældrene i særlig grad på, om barnet er i trivsel i tilbuddet, ligesom der udtrykkes et vist behov for, at børnene indgår i fællesskaber i det nære miljø.

Selvom forældrenes tilfredshed således generelt er meget høj, nævner forældrene adspurgte flere udfordringer vedrørende deres barns skoletilbud. Flest forældre beskriver udfordringer, der vedrører sociale aspekter af skoletilbuddet, herunder at det er svært for deres barn at deltage i velfungerende fællesskaber, fordi mange af eleverne har komplekse diagnoser. Det gør det svært for deres børn at få venner og et velfungerende socialt liv i fritiden.

Flere forældre nævner også de faglige aspekter som udfordrende, enten fordi niveauet er for højt eller lavt i forhold til deres barns behov for faglig udfordring. Forældrene peger desuden på, at eleverne udviklingsmæssigt er meget forskellige steder, og at dette kan have en negativ indvirkning på klassemiljøet. Derudover fremhæves de fysiske rammer, herunder pladmangel og små udearealer, som udfordringer.

Generelt er forældrene tilfredse med tilbuddenes indvirkning på deres barns trivsel og læring. Nogle forældre nævner, at tiltag som øget undervisningsdifferentiering, mere en-til-en-undervisning, motiverende undervisning tilrettelagt efter barnets interesser, øget fysisk aktivitet samt mere ro og struktur i klasserne kunne styrke barnets læring og trivsel yderligere.

Andre forældre ønsker mere fokus på udvikling af elevernes sociale kompetencer, så eleverne får mere støtte til at indgå mere succesfuldt i sociale fællesskaber. Derudover efterspørger nogle forældre, at personalet får mere specialiseret viden og faglighed angående diagnoser, traumer, omsorgssvigt og børns udvikling generelt.

Når forældrene skal pege på, hvad de mener, er de største udfordringer for dem i relation til deres barns skoletilbud, beskriver de fleste, at kommunikationen og samarbejde med skolen, kan være svært. For nogle drejer det sig om, at de ikke oplever at blive hørt eller lyttet til, og at skolen og hjemmet kan have to meget forskellige opfattelser af barnet. Derudover nævner flere forældre, at de savner kommunikation fra skolen om undervisningen, faglige mål og det sociale miljø i klassen.

Nogle forældre nævner også, at det sociale er udfordrende, fordi deres barn ikke trives socialt, og det kan påvirke barnets lyst til at gå i skole, fordi barnet ikke er inkluderet i et socialt fællesskab.

Flere forældre beskriver desuden, at logistik og kørsel til deres barns skoletilbud kan være udfordrende, da det kræver planlægning, transporttid og afstanden til skolen betyder mindre føling med skolen og de andre forældre.

I den kvalitative dataindsamling blev der blandt skolelederne også udtrykt en generel tilfredshed med kvaliteten i tilbuddene. I forhold til udfordringer nævnes typisk de fysiske rammer, som ikke altid vurderes at være hensigtsmæssige. Pladsen opleves som trang på nogle af skolerne, særligt

på Hedegårdsskolens gruppeordning, ligesom der de fleste steder er en generel efterspørgsel efter grupperum og aflastningslokaler.

6.3.2 anbefalinger

På tværs af forældre til elever i specialundervisningstilbud er 86 pct. af forældrene tilfredse eller meget tilfredse med deres barns skoletilbud, mens kun 7 pct. er utilfredse. De få forældre, der er utilfredse med skoletilbuddet, fremhæver uro i klasserne, manglende fokus på deres barns behov og samarbejdsvanskeligheder mellem dem og skolen som de primære årsager til deres utilfredshed.

Det anbefales at fokusere på de fysiske rammer generelt og særligt i forhold til Hedegårdsskolen, hvis fysiske læringsmiljø ikke er hensigtsmæssigt. Pladsen opleves som trang, ligesom der er en efterspørgsel efter lokaler, grupperum og aflastningslokaler, som ikke kan imødekommes.

Der er behov for et intensiveret samspil mellem Center for Børne- og Ungerådgivning og Center for Skoler, Institutioner og Kultur. Samarbejdet og samspillet mellem de to centre har brug for at blive styrket.

I forhold til fx de sammenhængende borgerforløb anbefales, at samspillet på tværs af centrene styrkes med fokus på at sikre en gensidig respekt for hinandens faglighed og rammevilkår.

Der er behov for en tydeliggørelse af, hvad de lovgivningsmæssige rammer muliggør, fx i forhold til mulighederne for at dække tabt arbejdsfortjeneste til forældre. Dette opstår, hvis et barn ikke fuldt ud kan indgå i tilbuddet, eller hvis man ikke tilbydes en pædagogisk løsning på skolerne, der dækker de sene eftermiddagstimer, hvilket kan betyde, at mulighederne for job hos forældrene indsnævres.

Der er tillige et ønske om at få PPR tættere på i forhold til sparring og bistand til løsninger, fx ved at PPR er mere aktivt til stede på skolerne og i dagtilbud. Dette kræver, at PPR prioriterer og bruger flere ressourcer på at være ude på skolerne og ude i klasselokalerne i flere timer, end det er tilfældet i dag.

Der er desuden behov for et tættere samspil mellem klubberne og skolerne. Det anbefales, at klubberne tilbyder et udbygget forløb til de pågældende elever fra 4. klasse og tilbud med skoledelen.

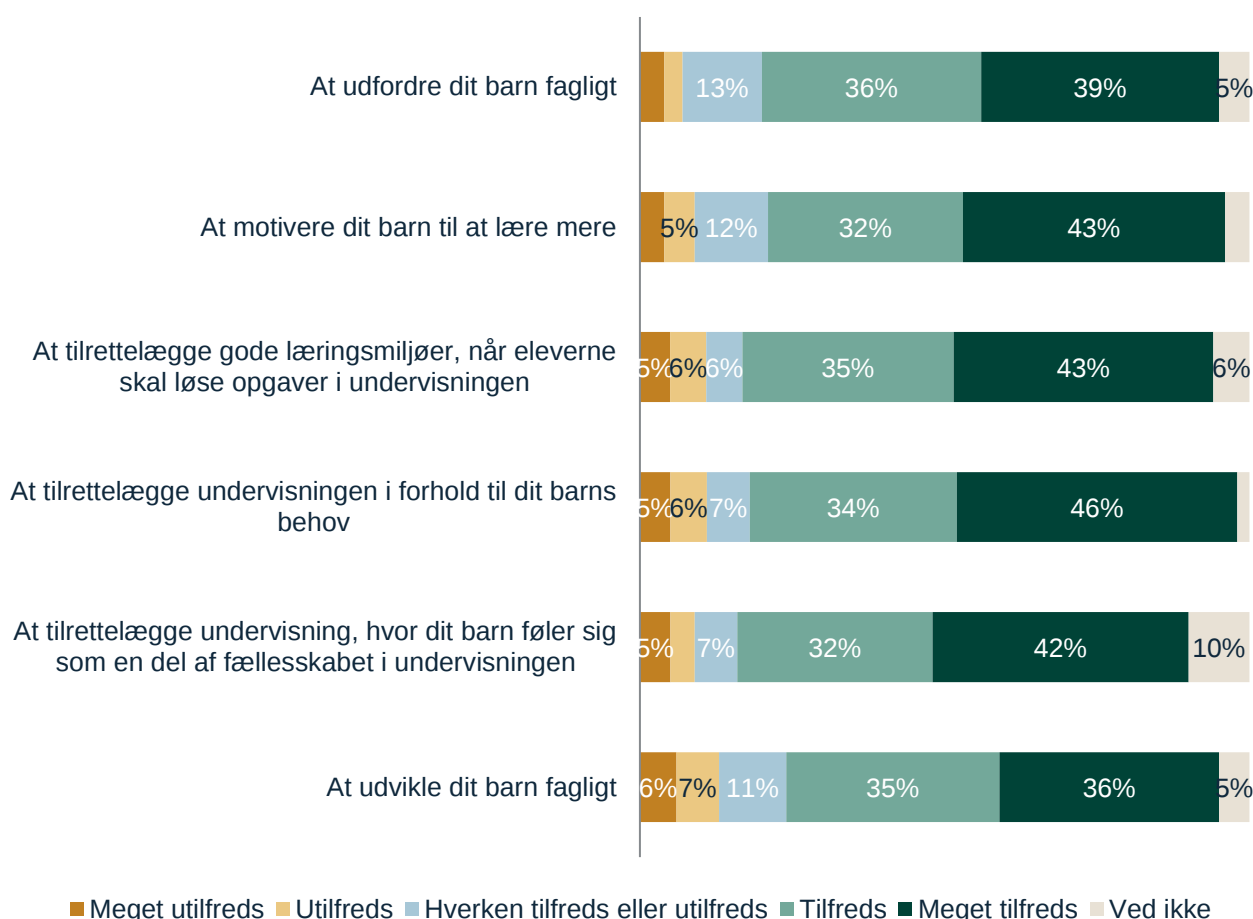
7. Uddannelsesmæssige ressourcer

Som det sidste led i analysen af det specialiserede område i Ballerup Kommune vender vi os mod de uddannelsesmæssige ressourcer til at løfte behovene blandt eleverne med specialundervisningsbehov i kommunen. Først og fremmest redegøres der for de uddannelsesmæssige kompetencer på specialområdet for dernæst at afdække specialområdets samarbejde internt og eksternt som en væsentlig uddannelsesmæssig ressource.

7.1 Kompetencer

Ligesom forældrene generelt har en høj tilfredshedsgrad med deres barns skoletilbud, er de også generelt meget tilfredse med personalets kompetencer. Størstedelen af forældrene er tilfredse med personalets evne til at udfordre barnet fagligt (75 pct.), motivere barnet til læring (76 pct.) og imødekomme barnets behov (80 pct.) mv.

Figur 7.1.1: Forældrenes vurdering af personalets arbejde med at skabe kompetente undervisningsmiljøer

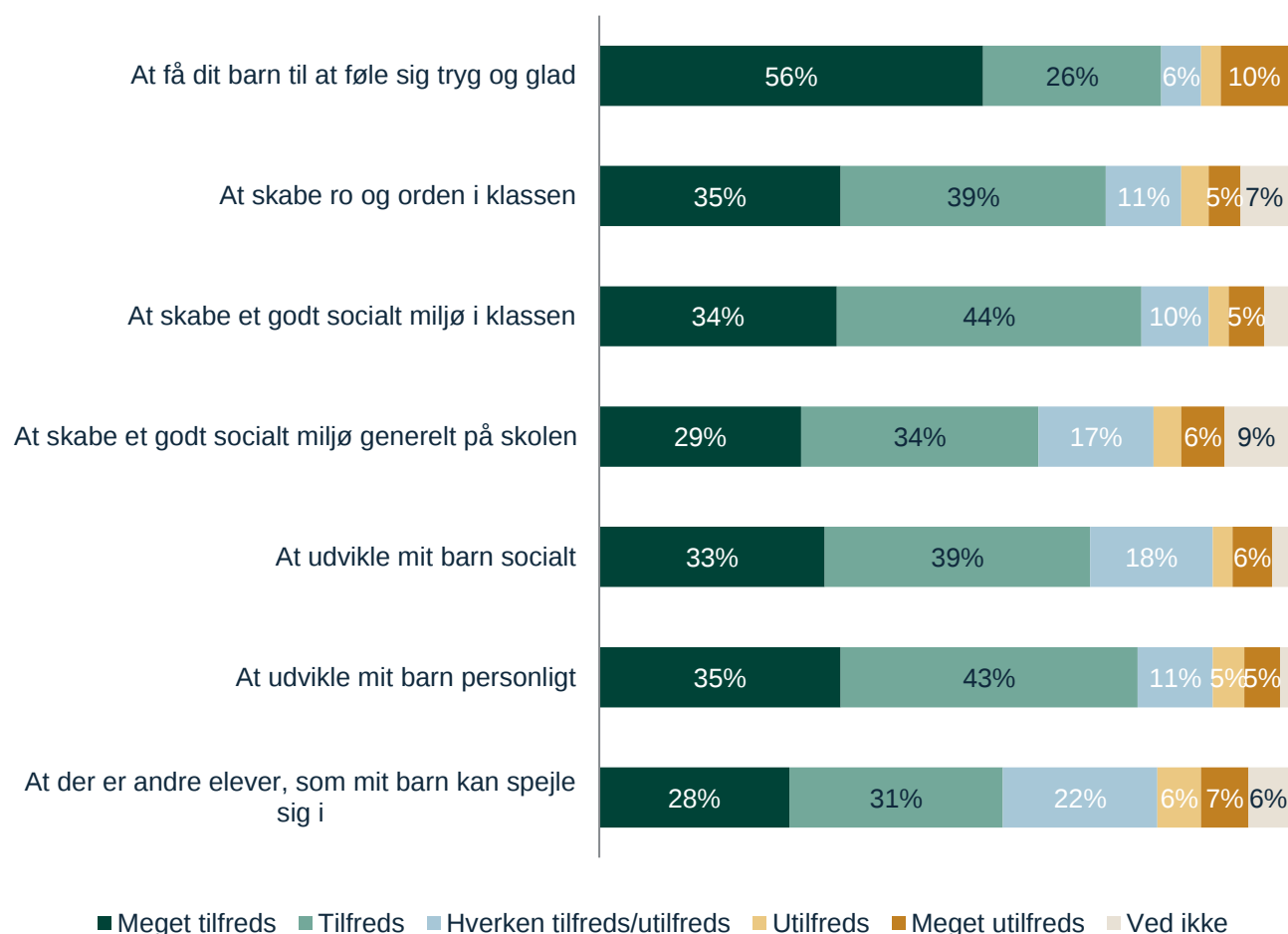

Note: Surveyundersøgelse blandt forældre til elever på specialområdet, 2024. Forældrene blev spurgt: "Hvor tilfreds eller utilfreds er du med lærernes og pædagogernes arbejde med:" N=174.

Forældrene er generelt tilfredse med personalets arbejde med at skabe rammer, hvor deres barn føler sig trygge og glade (82 pct.), med fokus på ro, orden (74 pct.) og et godt socialt miljø i klas-

sen (78 pct.). Derudover oplever forældrene, at personalet bidrager til deres barns sociale og personlige udvikling (78 pct., 72pct.). Der ses en lidt lavere tilfredshed, når forældrene vurderer personalets arbejde med at skabe et godt socialt miljø på skolen (63 pct.) samt om der er andre elever, som deres barn kan spejle sig i (59 pct.).

Figur 7.1.2: Forældrenes vurdering af personalets arbejde med at udvikle eleverne personligt og socialt

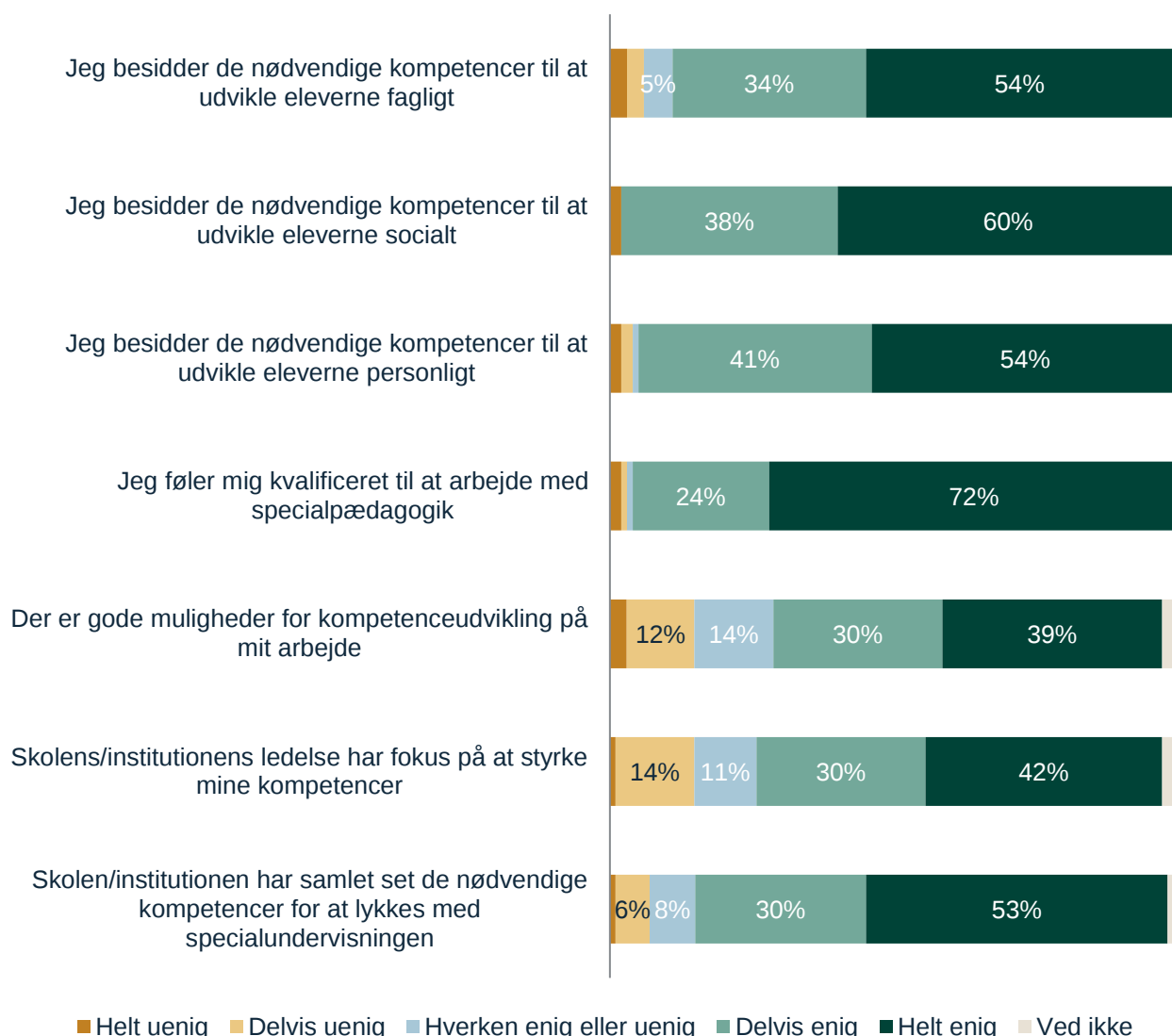
Note: Surveyundersøgelse blandt forældre til elever på specialområdet, 2024. Forældrene blev spurgt: "Hvor tilfreds eller utilfreds er du med lærernes og pædagogernes/skolens arbejde med:" N=174.

Størstedelen af personalet oplever, at de er kvalificerede til at arbejde med specialpædagogik (96 pct.) og mener, at de besidder de nødvendige kompetencer til at udvikle eleverne fagligt (88 pct.), socialt (98 pct.) og personligt (95 pct.). Desuden er 83 pct. af personalet enige i, at skolen samlet set har de nødvendige kompetencer til at lykkes med specialundervisning.

Fire ud af fem medarbejdere har efteruddannelse inden for det specialpædagogiske område. En betydelig del af personalet har også deltaget i kurser eller uddannelser som Cool Kids, Low Arousal, grund- og avancerede kurser i ADHD, autisme, PDA og ordblindhed.

Når det gælder personalets oplevelse af ledelsens fokus på kompetenceudvikling og mulighederne for kompetenceudvikling, er flertallet enige i, at der er gode muligheder for kompetenceudvikling. Dog er der også en mindre gruppe, som ikke oplever, at ledelsen fokuserer tilstrækkeligt på at styrke deres kompetencer (15 pct.) eller generelt har fokus på kompetenceudvikling (15 pct.).

Figur 7.1.3: Det pædagogiske personales vurdering af egne kompetencer og kvalifikationer

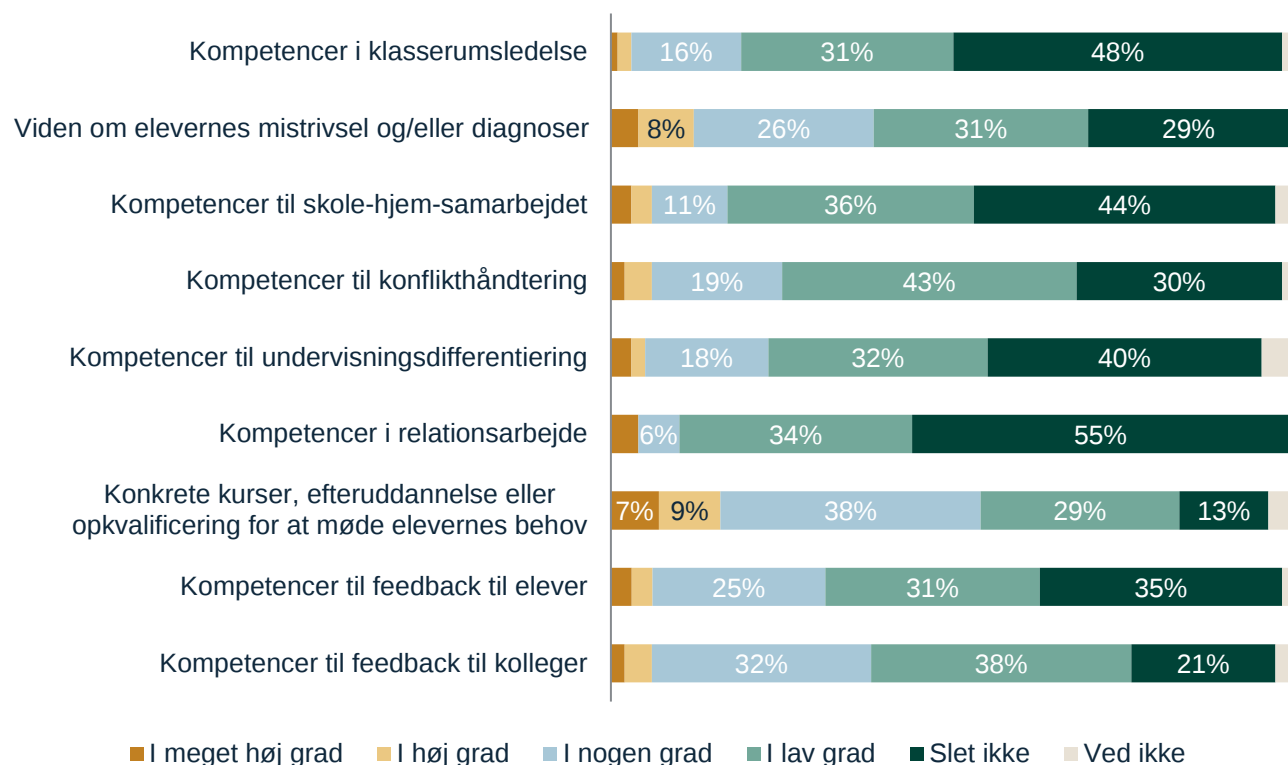

Note: Surveyundersøgelse blandt det pædagogiske personale på specialområdet, 2024. Personalet blev spurgt: "Hvor enig eller uenig er du i følgende udsagn?" N=103.

At personalet føler sig kompetente og kvalificerede i deres arbejde med specialundervisning, afspejler sig i deres vurdering af eventuelle kompetencemæssige mangler. Størstedelen af personalet oplever, at de i lav grad eller slet ikke mangler specifikke kompetencer i deres specialpædagogiske arbejde.

Dog angiver en del af personalet, at de *i nogen grad* mangler konkret opkvalificering for at møde elevernes behov (54 pct.), viden om mistrivsel og diagnoser (38 pct.), samt kompetencer i feedback til både elever og kollegaer (31 pct., 38 pct.). Andre medarbejdere efterspørger mere viden og flere kompetencer til at samarbejde med forældre, flere undervisningsteknikker og specialpædagogiske metoder, så de i endnu højere grad kan støtte elevernes faglige, sociale og personlige udvikling.

Figur 7.1.4: Det pædagogiske personales vurdering af manglende kompetencer

Note: Surveyundersøgelse blandt det pædagogiske personale på specialområdet, 2024. Personalet blev spurgt: *I hvilken grad mangler du følgende kompetencer i dit arbejde med specialtilbud?* N=102. Det bemærkes, at antallet af besvarelser i surveyen ikke er stort nok til at opdele disse resultater på specifikke faggrupper.

Den kvalitative dataindsamling understøtter de kvantitative data i oplevelsen af, at kompetencerne generelt er høje hos medarbejdere på de specialiserede undervisningstilbud.

Samtidig fremhæves et ønske om, at de faglige medarbejders kompetencer bringes i spil på nye måder. Eksempelvis at PPR-medarbejdere i højere grad deltager fagligt i udvikling af læring og trivsel på skolerne og i dagtilbud ved at virke direkte ude på skoler og dagtilbud. Der er et ønske om, at PPR bringer sig selv i spil "i marken" gerne i 1-3 dage ugentlig, fremfor at skrive "PPV på kontoret". Det fremhæves, at PPR er en ressource, der er efterspurgt. Samtidig er der en oplevelse af, at PPR ikke anvendes på rette vis, idet der er et ønske om, at PPR's faglighed indgår i de professionelle læringsfællesskaber på en ny og struktureret måde, inspireret af en model for co-teaching. Der er således store potentialer forbundet ved, at PPR indgår med sin faglighed i nye tættere samspil med lærere og pædagoger.

Specialskolerne, OI og Kasperskolen opleves at råde over meget specialiserede fagligheder. Det er tilmed oplevelsen, at de to specialskoler, sammenlignet med gruppeordningerne har flere ressourcer til kompetenceudvikling. Specialskolerne lægger vægt på flerfaglighed i skolernes kompetenceprofiler, hvilket rummer nyttig viden i forhold til at brede fokus i kompetenceudviklingen ud til både gruppeordninger og til almenområdets mellemformer.

Både ledere og medarbejdere fremhævede kompetenceudvikling indenfor co-teaching som et fremtidigt indsatsområde.

Co-teaching

Co-teaching er en samarbejdsform, hvor en almenlærer og en ressourceperson med specialpædagogisk viden har fælles ansvar for at planlægge, gennemføre, evaluere og udvikle undervisningen i en klasse og derigennem giver mulighed for differentieret undervisning til alle elever. Co-teaching skal ses som et muligt svar på, hvordan opgaven med at udvikle inkluderende læringsmiljøer kan løses ved at koble almenpædagogik og specialpædagogik i et tæt og ligeværdigt samarbejde i relation til børn både med og uden særlige behov.

Det er kendetegnende for Co-teaching samarbejdet, at begge parter er ligestillede i forhold til at definere og løse opgaven i fællesskab, og at de har et fælles og lige ansvar for deres elevers læring. Lærers viden om fag og didaktik sidestilles med fagpersonens viden om specialpædagogik og de forskellige individuelle behov børnene i klassen har, alt afhængig af situation og behov.

Det betyder, at kompetencer i form af viden om børns behov og specialpædagogisk sidestilles med almen viden om fag, undervisning og læring i et flerfagligt samarbejde. Kompetencerne omfatter følgende områder (formuleret med inspiration fra Gladsaxe Kommunes model):

- **Elev og læring:** Kompetence til at identificere den individuelle elevs situation og behov. Og kompetence til at håndtere, at elevers situation og behov kontinuerligt ændrer sig over tid.
- **Opgave og indhold:** Kompetence til at undervise alle elever på en måde, så de får adgang til indholdet/opnår forståelse for indholdet og ved at sikre, at eleverne når de fastsatte mål.
- **Undervisningspraksis:** Kompetence til at engagere sig, så begge undervisere bidrager til undervisningen og begge er aktive i forhold til at undervise og de begge anvender evidensbaseret måder at undervise på.
- **Professionelt ansvar:** Kompetence til at samarbejde med hinanden på en måde, så der arbejdes hen mod et fælles mål gennem fælles ansvar og ved at tage beslutninger sammen.

Delkonklusion

- Forældrene på specialundervisningsområdet er generelt tilfredse med personalets kompetencer. De oplever, at personalet er kompetente til at udvikle deres barn fagligt, socialt og personligt.
- Det pædagogiske personale på specialområdet vurderer selv, at de er kvalificerede til at arbejde med specialpædagogik. Dog peger en gruppe af personalet på, at de mangler konkret opkvalificering for at møde elevernes behov samt viden om mistrivsel og diagnoser. Skoleledere og medarbejdere pegede desuden på co-teaching som et indsatsområde for kompetenceudvikling.
- Den kvalitative dataindsamling understøtter billedet af et højt kompetenceniveau på specialområdet, men peger på, at nogle af disse kompetencer skal bringes i spil på nye måder. Blandt andet fremhæves et ønske om, at kompetencerne hos PPR bringes i spil ude på skolerne og i dagtilbud.

7.2 Samarbejde

Som tidligere nævnt afdækkede den kvalitative dataindsamling et ønske blandt ledelsen og medarbejdere om, at samarbejdet mellem skolerne/tilbuddene og PPR styrkes. Vurderingen er, at PPR besidder en række meget relevante kompetencer, som ville gavne tilbuddene/skolerne, hvis PPR-medarbejderne havde en større tilstedeværelse ude på skolerne.

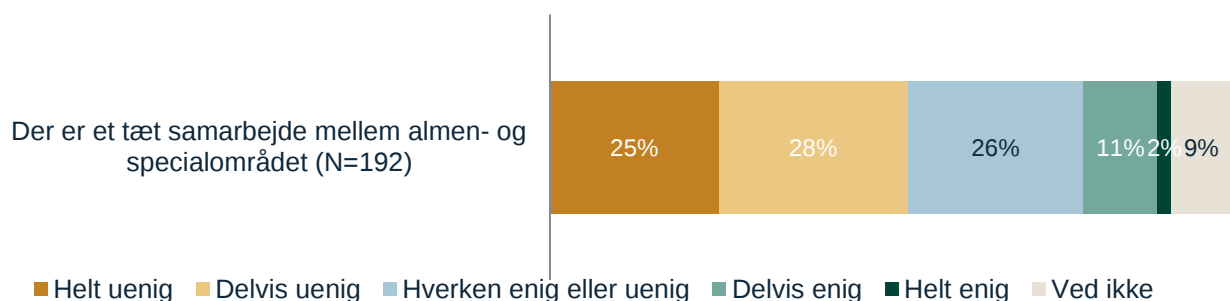
I forlængelse heraf blev der efterspurgt et mere udbygget og systematisk samarbejde mellem de forskellige tilbud. Der er positive gevinster at hente ved en systematiseret vidensdeling og erfaringsudveksling mellem tilbuddene, ligesom det kan bidrage positivt til fleksibiliteten i tilbuddet til det enkelte barn, hvis der er et mere udbygget samarbejde mellem tilbud.

Endeligt fremgik det også i den kvalitative dataindsamling, at der efterspørges meget mere sammenhæng til almenområdet. Vurderingen er, at et større samarbejde mellem special- og almenområdet kunne gavne elevernes tilknytning.

Mest udtalt vurderer forældrene frikvartererne, hvor man kunne tænke special- og almenområdet bedre sammen. Ligeledes efterspørges, at skolen er med til at facilitere en form for legeaftaler, idet medarbejderne kender til børnenes kammeratskabskredse.

Resultaterne fra survey-undersøgelsen blandt det pædagogiske personale på almenområdet viste også, som det fremgår af figur 7.2.1, at der i begrænset omfang kan siges at være et tæt samarbejde mellem almen- og specialområdet. En styrkelse af samarbejdet mellem de to områder kunne forventeligt også lette overgangen fra almen- til specialtilbud, ligesom det kunne facilitere elevers bevægelse den anden vej.

Figur 7.2.1: Samarbejde mellem almen- og specialområdet

Delkonklusion

- Der er behov for et tættere samarbejde mellem skoler, specialtilbud og PPR.
- Ligeledes bliver der efterspurgt et mere udbygget og systematisk samarbejde mellem tilbuddene.
- Endeligt lader samarbejdet mellem special- og almenområdet til at være begrænset, hvilket potentielt belaster overgange mellem områderne, ligesom det hæmmer vidensdeling og erfaringsudveksling mellem områdernes pædagogiske personale.

7.3 Konklusion og anbefalinger

7.3.1 Konklusioner

Ligesom forældrene generelt har en høj tilfredshedsgrad med deres barns skoletilbud, er de også generelt meget tilfredse med personalets kompetencer. Størstedelen af forældrene er tilfredse med personalets evne til at udfordre barnet fagligt (75 pct.), motivere barnet til læring (76 pct.) og imødekomme barnets behov (80 pct.) mv.

Samtidig fremhæves et ønske om, at de faglige medarbejderes kompetencer bringes i spil på nye måder. Fx at PPR-medarbejdere i højere grad deltager fagligt i udvikling af læring og trivsel på skolerne og i dagtilbud ved at virke direkte ude på skoler og dagtilbud. Der er et ønske om, at PPR bringer sig selv i spil "i marken" gerne i 1-3 dage ugentlig, fremfor at skrive "PPV på kontoret". Det fremhæves, at PPR er en ressource, der er efterspurgt. Samtidig er der en oplevelse af, at PPR ikke anvendes på rette vis, idet der er et ønske om, at PPR's faglighed indgår i de professionelle læringsfællesskaber på en ny og struktureret måde, inspireret af en model for co-teaching. Der er således store potentialer forbundet ved, at PPR indgår med sin faglighed i nye tættere samspil med lærere og pædagoger.

Specialskolerne, OI og Kasperskolen opleves at råde over meget specialiserede fagligheder. Det er tilmed oplevelsen, at de to specialskoler, sammenlignet med gruppeordningerne har flere ressourcer til kompetenceudvikling. Specialskolerne lægger vægt på flerfaglighed i skolernes kompetenceprofiler, hvilket rummer nyttig viden i forhold til at brede fokus i kompetenceudviklingen ud til både gruppeordninger og til almenområdets mellemformer.

Både ledere og medarbejdere fremhævede kompetenceudvikling indenfor co-teaching som et fremtidigt indsatsområde.

De kvalitative dataindsamling understreger, at der er et ønske blandt ledelsen og medarbejdere om, at samarbejdet mellem skolerne/tilbuddene og PPR styrkes. Vurderingen er, at PPR besidder en række meget relevante kompetencer, som ville gavne tilbuddene/skolerne, hvis PPR-medarbejderne havde en større tilstedeværelse ude på skolerne.

I forlængelse heraf blev der efterspurgt et mere udbygget og systematisk samarbejde mellem de forskellige tilbud. Der er positive gevinster at hente ved en systematiseret vidensdeling og erfaringsudveksling mellem tilbuddene, ligesom det kan bidrage positivt til fleksibiliteten i tilbuddet til det enkelte barn, hvis der er et mere udbygget samarbejde mellem tilbud.

Endeligt fremgik det også i den kvalitative dataindsamling, at der efterspørges meget mere sammenhæng til almenområdet. Vurderingen er, at et større samarbejde mellem special- og almenområdet kunne gavne elevernes tilknytning.

Mest udtalt vurderer forældrene frikvartererne, hvor man kunne tænke special- og almenområdet bedre sammen. Ligeledes efterspørges, at skolen er med til at facilitere en form for legeaftaler, idet medarbejderne kender til børnenes kammeratskabskredse.

Der er i begrænset omfang et tæt samarbejde mellem almen- og specialområdet. En styrkelse af samarbejdet mellem de to områder kunne forventeligt også lette overgangen fra almen- til specialtilbud, ligesom det kunne facilitere elevers bevægelse den anden vej.

7.3.2 Anbefalinger

De pædagogiske medarbejdere, både lærere og pædagoger, har behov for kompetenceudvikling for at kunne realisere de faglige udfordringer i specialundervisningsforløbene.

Co-teaching er et fagligt område, som er fremhævet som betydningsfuldt af medarbejdere og ledelse i fokusgrupperne. Der endnu ikke evidens for, at co-teaching er en universel løsning, men erfaringerne rundt omkring på skoler uden for Ballerup Kommune understreger, at der eksperimenteres og udvikles, fx skoler i Gladsaxe Kommune. Perspektiverne for Ballerup Kommune ved co-teaching på specialundervisningsområdet er positivt, viser aktuelle analyser fra kommunerne.

Det anbefales, at der sker en kompetenceopbygning, særligt i forhold til gruppeordningerne for at sikre deltagelsesmuligheder til alle. Specielt følgende områder skal prioriteres i kompetenceudviklingen:

- Nyt syn på klasserumsledelse, som inkluderer fokus på fremme af trivsel og sociale relationer.
- Uddannelse af ressourcepædagoger til skolerne, særligt på årgangene i indskoling.
- Samarbejdskompetencer, herunder kompetencer til at indgå i struktureret teamsamarbejde og co-teaching - flere fagligheder skal arbejde struktureret sammen (lærere, pædagoger og PPR ude i praksis).
- Struktureret teamsamarbejde, dvs. fremme af fælles struktur, herunder fælles forberedelse og planlægning, fælles gennemførelse samt fælles evaluering.
- Fokus på co-teaching.

8. Metode

I dette bilag redegør vi for metoden bag analysen af specialundervisningsområdet i Ballerup Kommune. Analysen baserer sig på en omfattende dataindsamling med en række både kvalitative og kvantitative datakilder og inddrager både forvaltningsniveau, skoleledere, pædagogisk personale og forældre m.fl. samt registeranalyser af elevudvikling og økonomiske nøgletal på skoleområdet.

Dermed tager analyserne udgangspunkt i en bred og dyb inddragelse af en række af de centrale aktører samt nøgletal, der er vigtige for det strategiske arbejde og udviklingen af både almen- og specialområdet fremadrettet.

Der er desuden gennemført en desk research mhp. at identificere relevante større landsdækkende og/eller kommunale analyser af både almenområdet samt analyser af specialundervisningstilbud i Danmark. I denne rapport har særligt analyser fra VIVE og EVA dannet baggrund for undersøgelsesspørgsmål og perspektivering af fund i analysen.

Neden for uddybes metoden for de primære datakilder til analysen.

8.1 Registeranalyser

En væsentlig andel af analyserne i denne rapport baserer sig på registerdata, som overordnet kan opdeles i to kategorier af datakilder:

1. Økonomi, elev og budgetdata fra Ballerup Kommune: Kommunen har leveret opgørelser over antallet af elever i forskellige specialundervisningstilbud, timeforbruget samt udgifterne hertil. Derudover har kommunen bidraget med data på personaleforbrug, udgifter og midler udlagt til inkluderende indsatser samt udgifter til øvrige indsatser rettet mod elever med særlige behov. Data blev leveret i et ubehandlet format, og det er således Epinion, der har stået for at behandle og analysere data. Ballerup Kommune er løbende blevet inddraget til at kvalificere og validere data.
2. Registerdata fra Danmarks Statistik: Gennem Epinions forskeradgang hos Danmarks Statistik er der gennemført en række analyser af almen- og specialundervisningseleverne i Ballerup Kommune. De anvendte registre og en beskrivelse heraf fremgår af tabellen nedenfor:

Register	Beskrivelse	Antal variable
BEF	Befolkningsregister med person- og husstandsinformationer	26
BOERNFB	Børnepasning 0-5 årige (Indskrevne børn)	13
BUAF	Børn og Unge anbragte (forløbsregister)	18
BUFO	Børn og unge forebyggende foranstaltninger	5
BUU	Børn og unge - Underretninger	30
FTBARN	Fertilitet - børn	34
KOTRE	Komprimeret elevregister	8
SSKO	Sygesikring	8
SYAP	Sygehusbenyttelse ambulant person	14
SYHB	Sygehusbenyttelse person	14
UAF_ADM	Landspatientregistret uafsluttede kontakter – administrative oplysninger	3
UAF_DIAG	Landspatientregistret uafsluttede kontakter	6
UDSP	Specialundervisning	16

En række af analyserne baseret på registerdata tager udgangspunkt i Epinions model for sociale profiler. Epinion har udviklet en model for prædiktionen af behovet for specialundervisning for hver enkelt elev. Prædiktionen er baseret på en statistisk model, der er udregnet på et nationalt plan for alle skoleelever i den danske grundskole. I modellen anvendes 193 forskellige variable fra de ovenstående registre, der dækker over informationer på hver enkelt elev og denne elevs forældre.

8.2 Fokusgruppe- og enkeltpersonsinterviews

Der er gennemført en stor kvalitativ dataindsamling, bestående af både fokusgrupper og enkeltinterviews. Formålet har været at indsamle et nuanceret og rigt kvalitativt materiale om det inkluderende arbejde på almenområdet samt specialundervisningstilbud for at opnå indsigter i udfordringer og potentialer, der kan styrke det strategiske arbejde fremadrettet.

Forud for dataindsamlingen blev der udarbejdet spørgeguides med overordnede temaer og specifikke spørgsmål. Disse guides er udarbejdet af Brøndum & Fliess i samarbejde med Center for Skoler, Institutioner og Kultur i Ballerup Kommune. Fokusgrupperne er gennemført på baggrund af en semistruktureret spørgeguide.

Fokusgrupper

Der blev afholdt 5 fokusgrupper i forbindelse med analysen af specialundervisningsområdet. Grupperne bestod af:

- 1 fokusgruppe med skoleledere fra specialundervisningsområdet.
- 2 fokusgrupper med forældre til elever i specialundervisningstilbud.
- 1 fokusgruppe med pædagogisk personale på fra specialundervisningsområdet.
- 1 fokusgruppe med medarbejdere fra Børne- og Ungerådgivningen (PPR, sundhedspleje, børne- og ungerådgivere)

Fokusgrupperne blev afholdt fysisk i Ballerup i perioden fra maj til juni 2024. Hver fokusgruppe varede mellem 1,5 og 2 timer.

Interviews med det strategisk niveau

Der er desuden gennemført ni interviews med relevante strategiske aktører på skoleområdet. Herunder:

- 3 interviews på strategisk forvaltningsniveau i Center for Skoler, Institutioner og Kultur
- 3 interviews med fagforbund (DLF, BUPL, Skolelederforeningen)
- 3 interviews på operationelt forvaltningsniveau

Interviewene er gennemført i perioden fra maj til juni 2024. Interviewene havde en varighed på 1-1,5 time.

Det kvalitative data, der er anvendt i denne rapport, er primært resultater fra interviews/fokusgrupper med ledere og pædagogisk personale fra specialundervisningsområdet, men i det omfang, det er relevant, inddrages tillige relevante resultater og konklusioner fra interviews/fokusgrupper med ledere og pædagogisk personale fra almenområdet, som er gennemført i forbindelse med analysen af Ballerup Kommunes inkluderende arbejde på almenområde (se rapporten, "Analyse af det inkluderende arbejde almenområdet i Ballerup Kommune").

8.3 Surveys til pædagogisk personale og forældre

Der er gennemført to spørgeskemaundersøgelser blandt det pædagogiske personale på specialområdet samt forældre til elever i specialundervisningstilbud. Formålet har været at afdække tilfredsheden med kommunernes skoletilbud samt identificere udviklingspotentialer, der kan styrke skoleområdet fremadrettet.

På baggrund af indsigter fra desk research og møder med Center for Skoler, Institutioner og Kultur i Ballerup Kommune udarbejdede Epinion og Brøndum & Fliess udkast til spørgeskemaerne rettet mod det pædagogiske personale og forældre. Spørgeskemaerne fokuserede blandt andet på temaer som kompetencebehov, samarbejde, visitationsprocessen, undervisningstilbud, og organisering. Temaer, der også blev behandlet i de kvalitative interviews.

Ballerup Kommune gav løbende feedback på spørgeskemaerne og efter godkendelse blev de sat op i Epinions web-format.

Udsendelse og dataindsamling

Spørgeskemaerne blev distribueret til det pædagogiske personale og forældrene af Ballerup Kommune via Aula. Via Aula blev spørgeskemaet sendt til 215 pædagogiske personaler på specialområdet samt 709 forældre til elever i specialundervisningstilbud.

Epinion fulgte løbende besvarelsesprocenter og sendte statusopdateringer med svarprocenter til Ballerup Kommune, som undervejs i processen udsendte påmindelser, ligeledes via Aula.

I tabellen neden for vises antal besvarelser og svarprocenter for hver af de to surveys.

Survey	Svarperiode	Antal besvarelser	Svarprocent
Forældre til elever i specialundervisningstilbud	29. maj - 12. juni	174	24,5%
Pædagogisk personale i specialundervisningstilbud	29. maj - 12. juni	104	48,3%

Tabellen ovenfor viser, at der er opnået tilfredsstillende svarprocenter i begge surveys. Besvarelserne har god spredning på de enkelte specialtilbud samt på både lærere og pædagoger. Surveydata kan således anses som valide.

Det bemærkes, at der i forbindelse med analysen af det inkluderende arbejde på almenområdet blev gennemført en tilsvarende survey blandt pædagogisk personale på almenområdet, som der trækkes på i indeværende rapport i relevant omfang. For en nærmere beskrivelse af metoden for surveyen til pædagogisk personale på almenområdet henvises til rapporten, "Analyse af det inkluderende arbejde almenområdet i Ballerup Kommune".

Bilag 1: Evidens og forskningsresultater

Anbefalingerne i rapporten tager afsæt i følgende forskningsresultater og dokumentation af resultater med evidens:

Mellemformer

VIVE¹⁰ har gennemført en pilotevaluering af forsøg med mellemformer på 20 skoler i fem kommuner. Skoleledere, lærere og pædagoger oplever i stor udstrækning, at mellemformerne er et relevant tilbud for elever med særlige behov. Det gælder både de holdbaserede og de klassebaserede mellemformer. Af resultater skal anføres følgende:

- 88% af skolelederne og 94% af lærerne og pædagogerne svarer, at de holdbaserede mellemformer i høj eller meget høj grad er et relevant tilbud i forhold til de særlige behov, elevgruppen i mellemformen har
- I forhold til de klassebaserede mellemformer svarer 100% af skolelederne og 69% af lærerne og pædagogerne tilsvarende, at de oplever disse tilbud som relevante
- Eleverne ser gennemgående positivt på mellemformerne og beskriver det at gå i en mellemform som hjælpsomt i forhold til nogle af de udfordringer, de kan opleve i relation til skole, undervisning og kammerater

Organiseringerne af mellemformer betegnes Reden, Folden og Slusen, hvoraf de to første kan placeres i VIVE's "klassebaserede mellemform", hvor børnene går i den samme klasse som tilpasses børnenes behov for støtte, mens den sidste kan placeres i den "holdbaserede mellemform", hvor børnene både går i en stamklasse og på et særligt hold.

- Samlet set viser VIVEs analyse, at det ikke er muligt med afsæt i litteraturen at konkludere entydigt, hvad der virker for hvilke elever og i hvilke sammenhænge
- Kortlægningen viser, at indsatser, der netop indgår i definitionen af mellemformer, beskrives som virkningsfulde i ét eller flere af de behandlede studier, hvis følgende forekommer:
 - Undervisningen varetages af fagprofessionelle med særlige kompetencer i relation til elevernes støttebehov
 - Der er mere lærerstøtte til eleverne, end der er i det almene undervisningsmiljø.
 - Specialundervisning af elever i almenmiljøet foregår sammen med elever uden ekstra støttebehov
 - Der er samarbejde mellem almenlærere og lærere med specialpædagogiske kompetencer, herunder delt ansvar for den samlede undervisning
 - Der er færre elever i læringsmiljøet end i det almene undervisningsmiljø i hele eller dele af undervisningstiden
 - Der sker en løbende vurdering af elevernes faglige samt sociale udvikling og trivsel. Undervisning, støtte, pensum og faglige mål tilpasses derefter

Co-teaching: Evaluering af pilotforsøg med co-teaching

EVA¹¹ gennemførte i 2023 en evaluering af pilotforsøg med co-teaching. Resultatevalueringen viser følgende fem hovedresultater:

¹⁰ VIVE, 2024: Pilotevaluering af forsøg med mellemformer på 20 skoler i fem kommuner.

¹¹ EVA, 2023: Evaluering af pilotforsøg med co-teaching.

1. Evalueringen giver ikke et entydigt svar på, om undervisningen under indsatsperioden blev mere varieret og motiverende
2. Evalueringen giver ikke et entydigt svar på, om undervisningen i højere grad blev tilpasset elevernes forudsætninger og behov
3. Evalueringen giver ikke et entydigt svar på, om elevernes deltagelsesmuligheder blev styrket
4. Den kvantitative analyse viser ingen ændringer i elevernes faglige selvtillid og indre motivation i løbet af forsøgsperioden
5. Ifølge både undervisere og elever var der flere elever, som fik styrket deres faglige udbytte under indsatsen

I litteraturen er det særligt seks modeller, der fremhæves som de mest udbredte måder at praktisere co-teaching på:

1. Én underviser og én observerer
2. Stationsundervisning (hvor undervisningen opdeles i forskellige stationer)
3. Parallelundervisning (hvor de to co-teachere underviser en gruppe hver i samme indhold)
4. Alternativ undervisning (hvor eleverne deles i et stort og et mindre hold)
5. Team-undervisning (hvor co-teacherne i fællesskab underviser alle eleverne)
6. Én underviser og én støtter/assisterer.

Københavns Professionshøjskole¹² har udarbejdet følgeforskning i forhold til implementering af co-teaching (følgeforskning af et kommunalt udviklingsprojekt, med Ballerup Kommune som opdragsgiver).

Hele grundlaget for co-teaching er at skabe en undervisningspraksis, hvor elevers forudsætninger og behov, motivation, præferencer, interesser og baggrund danner grundlag for en differentieret undervisning. Målet er 1) at møde alle elever i undervisningen på en måde, så de accepteres og understøttes i deres forskellighed og derved sikre deres engagement, at 2) indholdet i undervisningen præsenteres på forskellige måder, så alle elever føler sig repræsenteret og endelig ved, at 3) alle elever får mulighed for at udtrykke sig og vise deres viden på forskellig måde fx gennem brug af teknologi.

Med co-teaching arbejder man ud fra 5 forskellige organiseringsformer:

En underviser – en assisterer: Her står den ene for undervisningen, mens den anden fx forbereder næste aktivitet, dokumenterer i forhold til eleverne, har blik for hvorvidt nogle elever har brug for at få forklaret stoffet en gang til eller på en anden måde. Det kan fx være ved at stille underviseren et spørgsmål og så ved underviseren, at det er fordi, der sidder en elev, der har brug for noget andet eller mere.

Alternativ undervisning: Her deles eleverne op i en større og en mindre gruppe. Den mindre gruppe kan have brug for andre faglige udfordringer eller brug for at få forklaret indholdet en ekstra gang eller på en anden måde.

Parallelundervisning: Her inddeles eleverne i to lige store grupper. Man kan enten undervise begge grupper på samme måde hvor fordelingen er at have en mindre gruppe elever hver. Undervise begge

¹² Københavns Professionshøjskole, 2022: Implementering af Co-teaching - Følgeforskning af et kommunalt udviklingsprojekt.

grupper på samme måde men i forskelligt indhold. Eller undervise begge grupper i samme indhold men på forskellig måde.

Stationsundervisning: Her inddeles eleverne i mindre grupper. Ved hver station arbejder eleverne på forskellig måde og med forskellige aktiviteter inden for samme tema. Grupperne roterer mellem stationerne.

Teamundervisning: Her underviser underviserne sammen. De deler scenen, supplerer hinanden og har på forhånd aftalt roller, indhold, m.m.

Det er lykkedes at skabe et mere inkluderende læringsmiljø set i forhold til elevernes øgede mulighed for deltagelse, og at eleverne i højere grad deltog i undervisningen. Endvidere kobledes faglærere og co-teacher, i planlægning og forberedelse af undervisningen, organisering af co-teaching til didaktiske valg samt til fælles mål, læringsmål og elevernes og klassens progression.

Desuden peger analyserne på, at co-teaching yder bedre støtte til eleverne i forhold til at få hurtigere hjælp og skabe mere ro end ved traditionel undervisning. Desuden giver co-teaching en deltages-fremmende støtte set i forhold til traditionel undervisning.

Eleverne har i høj grad positive erfaringer med co-teaching. De peger i særlig grad på betydningen af at få hurtig hjælp, at der er mere ro i klassen, og at de har positive erfaringer med, at der er to, der underviser sammen. De peger også på større variation i undervisningen og bedre muligheder for at forstå indholdet.

Det er en vigtig pointe, at når co-teaching tænkes ind i en bredere didaktisk forankring, hvor didaktiske kategorier som fx viden om elever, undervisningens indhold, mål, rammer, arbejdsformer, klasseledelse, relationer sammentænkes med former for organiseringer, er virkningen for eleverne meget tydelig i forhold til deres aktive deltagelse. Flere undervisere vurderer, at øget deltagelse også har skabt øget læring.

Nogle faglærere peger på, at co-teaching ikke egner sig til at håndtere elever i vanskelige situationer. Generelt giver både faglærere og co-teachere dog udtryk for, at co-teaching øger elevernes aktive deltagelse.

Specialundervisning – inspiration til den økonomiske styring

VIVE¹³ har analyseret specialundervisningen på folkeskoleområdet. Det kendetegner alle deltagerkommuner, at der er iværksat flere forskellige tiltag, analyser og handleplaner for at styrke den faglige og/eller økonomiske styring på specialundervisningsområdet.

Der arbejdes således i alle deltagerkommuner i høj grad fokus på at udvikle området, men der foreligger i mindre omfang en egentlig strategi for specialundervisningsområdet, som tydeligt samler og forener disse initiativer, hvilket gælder for såvel skriftlige dokumenter som i bevidstheden hos interviewpersoner på tværs af de forskellige niveauer i organisationen. Det er desuden kendetegnende for alle deltagerkommunerne, at området er genstand for vedvarende udvikling. Deltagerkommunerne er til stadighed i gang med at undersøge og overveje ændringer i deres styring på området.

¹³ VIVE, 2018: Specialundervisning på folkeskoleområdet – Inspiration til den økonomiske styring.

Det er derudover fælles for deltagerkommunerne, at den overordnede ambition er at beholde elever i deres almindelige stamklasse, når det er muligt, og generelt vælge den mindst indgribende indsats. Til at understøtte dette har deltagerkommunerne benyttet sig både af en omlægning af økonomistyringen og forskellige tiltag, der skal understøtte de decentrale niveauer fagligt og øge omfanget af og adgangen til specialviden decentralt, fx ved:

- Kompetenceudvikling af personalet på skolerne
- Inddragelse af personale fra specialtilbud til rådgivning på de almindelige skoler
- Krav eller tilbud om løbende tværfaglig sparring og rådgivning af det decentrale niveau fra fx Pædagogisk Psykologisk Rådgivning (PPR) og/eller en 'fremskudt' socialrådgiver (uden myndighedsansvar)

Desuden har alle deltagerkommunerne arbejdet med strategier og tiltag for udvikling af tilbudsviften for de segregerede specialundervisningstilbud, hvoraf følgende særligt fremhæves:

- Nærhed til den almindelige undervisning
- Øget specialisering
- Selvforsyning

Analyse af børnefællesskaber og børn i udsatte positioner i dagtilbud

EVA¹⁴ har i 2024 analyseret børnefællesskaber og børn i udsatte positioner i dagtilbud. De fleste børn i 0-6-årsalderen i Danmark går i dagtilbud, og størstedelen af børnene går i almene dagtilbud. Denne lave grad af segregering på området betyder, at opgaven med at understøtte børn i udsatte positioner i høj grad ligger hos ledere og pædagogisk personale i de almene dagtilbud som en del af deres hverdagspædagogik.

Gennem de seneste år har fagprofessionelle og kommuner oplevet, at opgaven med at støtte børn i udsatte positioner i dagtilbud er vokset. Den oplevelse deler de med 79% af daginstitutionslederne, der er enige eller overvejende enige i, at der de seneste fem år er kommet flere børn i udsatte positioner i deres institutioner.

Et stigende antal af børn i udsatte positioner betyder ikke nødvendigvis flere børn i mistrivsel. Men det betyder, at der er brug for en stærk almenpædagogik i almene dagtilbud. Det er blandt andet tydeligt i det pædagogiske arbejde med børnefællesskaberne. For det er en kompleks opgave at skabe stærke børnefællesskaber på tværs af børnegruppen og sikre deltagelsesmuligheder for alle børn, også børn i risiko for at komme i udsatte positioner.

Hvis det skal undersøges nærmere, om et barn i risiko for at komme i en udsat position også er udsat i dagtilbuddet, viser det sig, at fællesskaberne er et godt sted at kigge hen. Deltagelsesmuligheder i fællesskaberne med de andre børn er helt centrale for at modarbejde udsathed og sikre trivsel for alle børn.

¹⁴ EVA, 2024: Børnefællesskaber og børn i udsatte positioner i dagtilbud.

Litteraturliste

- EVA, 2024: Børnefællesskaber og børn i udsatte positioner i dagtilbud.
- EVA, 2023: Evaluering af pilotforsøg med co-teaching, 2023.
- Gladsaxe Kommune, 2024: Co-teaching I Gladsaxe Kommune.
- Indenrigs- og Sundhedsministeriets Benchmarkingenhed, 2024: Andel elever i segregeret undervisning (hovedrapport og bilag 1).
- KL, 2023: Kun omkring hver syvende elev fra specialtilbud får taget en ungdomsuddannelse (artikel i Momentum – se: <https://www.kl.dk/momentum/arkiv/2023/23-kun-omkring-hver-syvende-elev-fra-specialtilbud-faar-taget-en-ungdomsuddannelse>).
- KL, 2024: Ti år efter specialtilbud (<https://www.kl.dk/media/lucfzdn0/10-aar-efter-specialtilbud.pdf>).
- Københavns Kommune, 2024: Specialanalysen 2024 (<https://www.kk.dk/nyheder/ny-analyse-ser-dagens-lys>).
- Københavns Professionshøjskole, 2022: Implementering af Co-teaching - Følgeforskning af et kommunalt udviklingsprojekt.
- VIVE, 2024: Mellemformer – Pilotevaluering af forsøg med mellemformer på 20 skoler i fem kommuner.
- VIVE, 2018: Specialundervisning på folkeskoleområdet – Inspiration til den økonomiske styring.
- VIVE, 2020: Tilbageførte elever og overgang til ungdomsuddannelse (<https://www.vive.dk/media/pure/lxm721xd/4416062>).
- Aarhus Kommune, 2024: Erfaringsopsamling på skolers og PPR's arbejde med Mellemformer.

Brøndum & Fliess

Fælledvej 27, 2.
2200 København N
Danmark

T: +45 27 78 03 92

E: mkf@broendum-fliess.dk

Epinion København

Ryesgade 3F
2200 København N
Danmark

T: +45 87 30 95 00

E: copenhagen@epinionglobal.com